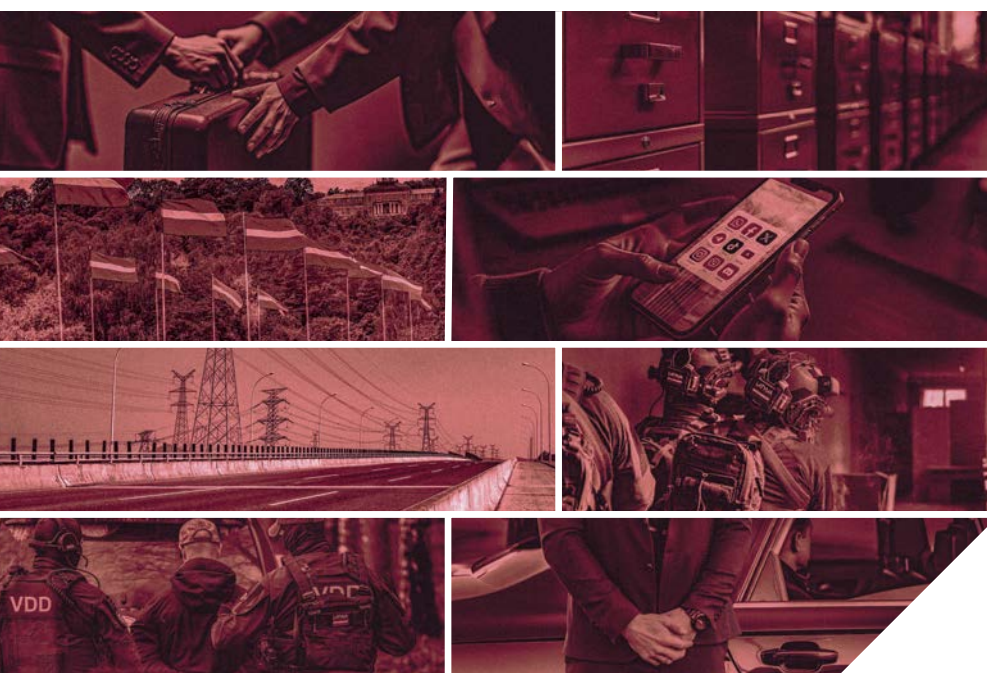




VALSTS DROŠĪBAS DIENESTS



**PUBLISKAIS
PĀRSKATS**

2024

PUBLISKAIS PĀRSKATS

**PAR VALSTS
DROŠĪBAS
DIENESTA**

**DARBĪBU
2024. GADĀ**



2025. GADA FEBRUĀRIS

VALSTS DROŠĪBAS DIENESTS.
2024. GADA PUBLISKAIS PĀRSKATS

SATURS

PRIEKŠVārds 4

01 **PRETIZLŪKOŠANA** 6

- 1.1. Krievijas specdienestu darbības tendences..... 7
- 1.2. Krievijas specdienestu vervēšanas mērķi 14
- 1.3. Baltkrievijas specdienestu darbības tendences..... 15
- 1.4. Ķīnas specdienestu darbības tendences... 16
- 1.5. Izlūkošanas darbības kibertelpā..... 16

02 **VALSTS NOSLĒPUMA AIZSARDZĪBA** 22

- 2.1. Informēšana par pastiprinātajām prasībām..... 23
- 2.2. Speciālās atļaujas pretendentu un turētāju pārbaudes 23
- 2.3. Iemesli liegt pieeju valsts noslēpumam ... 25
- 2.4. Telpu un komersantu pārbaudes 27

03 **KONSTITUCIONĀLĀS IEKĀRTAS AIZSARDZĪBA** 28

- 3.1. Sabiedrības noskaņojums un iekšējā drošība 29
- 3.2. Krievijas nemilitārās ietekmes aktivitāšu galvenie organizatori 30
- 3.3. Jauniešu piesaistīšana Krievijas nemilitārās ietekmes aktivitātēm..... 31
- 3.4. Latvijas sabiedrības grupas un aktīvisti, kas turpināja atbalstīt Krievijas intereses .. 34
- 3.5. Ekstrēmisms un radikālisms 37

04 **INFORMATĪVĀS TĒLPAS DROŠĪBA** 42

- 4.1. Krievijas informatīvās ietekmes subjekti un to mērķi 43
- 4.2. Baltkrievijas informatīvās ietekmes aktivitātes..... 45
- 4.3. Kara propagandas sekas 46
- 4.4. Ķīnas informatīvās ietekmes aktivitātes... 47

05 **EKONOMISKĀ DROŠĪBA** 50

- 5.1. Situācija sankciju ievērošanas jomā 51
- 5.2. Sankciju pārkāpumu izmeklēšana 52
- 5.3. VDD iesaiste sankciju režīma un ievērošanas kontroles pilnveidošanā... 54
- 5.4. Investoru pārbaudes..... 55
- 5.5. Enerģētiskā drošība..... 57
- 5.6. Transporta nozares darbība..... 58

06 **PRETTERORISMS** 60

- 6.1. Terorisma draudu situācija Eiropā 61
- 6.2. Terorisma draudu tendences Latvijā 62
- 6.3. Preventīvie pasākumi terorisma risku mazināšanai..... 63
- 6.4. Reaģēšanas spēju pilnveidošana 66
- 6.5. Gaisa kuģu pasažieru datu apstrāde 67

07 **PIRMSTIESAS IZMEKLĒŠANA** 70

- 7.1. Uzsāktie kriminālprocesi 72
- 7.2. Padziļinātas pārbaudes 74
- 7.3. Kriminālvajāšanai nosūtītie kriminālprocesi 74
- 7.4. Citām iestādēm nosūtītie un izbeigtie kriminālprocesi 75

08 **VALSTS AUGSTĀKO AMATPERSONU AIZSARDZĪBA** 78

PRIEKŠVārds

Aizvadītajā gadā agresorvalsts Krievija aizvien radīja lielāko apdraudējumu Eiropas drošībai. Krievija turpināja izvērsto karadarbību Ukrainā, savu impērisko lielvaras ambīciju vārdā cenšoties graut šīs valsts neatkarību, suverenitāti un teritoriālo vienotību un nogalinot neaizsargātus civiliedzīvotājus. Vienlaikus Krievija turpināja aizvien agresīvākām metodēm pārbaudīt Rietumvalstu noturību un saliedētību.

Lai mazinātu Krievijas radītos riskus Latvijas valsts un iedzīvotāju drošībai, Valsts drošības dienests (VDD) arī aizvadītajā gadā īstenoja plašu pret darbības pasākumu kopumu, kurā – ciktāl to ļauj dienesta darbības pamatota spēlētība – ieskats sniegts šajā pārskatā.

Kā VDD brīdināja jau pārskatā par dienesta darbību 2023. gadā, agresorvalsts pret Ziemeļatlantijas aliansi (NATO), Eiropas Savienību (ES), kā arī šo starptautisko organizāciju dalībvalstīm, tostarp Latvijai, izvērta ne vien diskreditējošas dezinformācijas kampaņas, bet arī fiziskas kaitnieciskas darbības. Sabotāžas aktu un citu kaitniecisko darbību galvenais mērķis bija radīt bailes un nedrošību Rietumvalstu sabiedrībās un lēmumu pieņēmējos, Krievijai cenšoties nepieļaut vai vismaz aizkavēt jaunu pret Krieviju vērstu sankciju noteikšanu, kā arī papildu atbalsta sniegšanu Ukrainai.

Krievijas interesēs īstenotas kaitnieciskas darbības VDD pērn konstatēja un izmeklēja arī Latvijas teritorijā. Pirmo kaitniecisko darbību veicēju, kurš bija iesaistīts provokatīvās aktivitātēs pret latviešu leģionāriem veltītu piemiņas akmeni Džūkstes pagastā, VDD amatpersonas aizturēja jau gada sākumā. Neilgi pēc tam, februāra beigās, notika incidents pret citu Latvijas tautai nozīmīgu simbolisku objektu – Latvijas Okupācijas muzeja tiša dedzināšana. Aizvadītajā gadā dienesta uzmanībā nonāca arī citas kaitnieciskas un provokatīvas aktivitātes Latvijas teritorijā, kuras vērtējot dienests kā vienu no versijām izskatīja iespējamu Krievijas specdienestu iesaisti. Atsevišķu šādu gadījumu izvērtēšanu dienests vēl turpina.

Ņemot vērā Krievijas kaitniecisko darbību mērķus Eiropā, VDD pērn veica plašu pretizlūkošanas un preventīvo pasākumu kopumu, tostarp informējot

potenciāli apdraudēto objektu pārstāvjus par agresorvalsts radītajiem riskiem un sniedzot rekomendācijas objektu drošības uzlabošanai. Aizdomīgu aktivitāšu pārbaudīšanā pie šādiem objektiem dienests cieši sadarbojās ar Valsts policiju un pašvaldību policijām.

Krievijas specdienestu organizēto kaitniecisko darbību izmeklēšanā VDD aizvadītajā gadā pastāvīgi sadarbojās gan ar Latvijas, gan citu valstu, jo īpaši Lietuvas, Igaunijas un Polijas, partnerdienestiem. Šīs sadarbības rezultātā pērn Baltijas valstīs tika konstatēti vairāki personu grupējumi, kas Krievijas specdienestu uzdevumā īstenoja kaitnieciskas darbības.

Līdzās kaitnieciskajām darbībām, Krievija turpināja pret Latviju izvērst arī tradicionālās izlūkošanas aktivitātes, izlūkziņu ieguvei pārsvarā izmantojot Latvijas valstspiederīgos. Sevišķi augstiem izlūkošanas un vervēšanas riskiem sevi aizvien pakļāva tie Latvijas iedzīvotāji, kuri turpināja izceļot uz Krieviju vai tās sabiedroto Baltkrieviju. VDD pievērsa īpašu uzmanību šīs riska grupas pārstāvju aizdomīgām aktivitātēm Latvijas teritorijā. Vienlaikus dienests gan savā publiskajā komunikācijā, gan individuālu preventīvu pārrunu laikā brīdināja šādas personas par augstajiem riskiem, aicinot pārtraukt braucienus uz naidīgajām valstīm.

2024. gadā VDD turpināja sadarbību ar Militārās izlūkošanas un drošības dienestu (MIDD), kas dienestu informēja par konstatētām aizdomīgām aktivitātēm pie viena no galvenajiem Krievijas specdienestu izlūkošanas mērķiem – militāriem objektiem.

Viena no dienesta prioritātēm aizvadītajā gadā saglabājās līdzdarbošanās migrācijas kontrolē uz Latvijas austrumu robežas, lai nepieļautu Latvijas nacionālo drošību apdraudošu personu ieceļošanu valstī. Gada laikā VDD amatpersonas sadarbībā ar robežsargiem ieceļošanu Latvijas teritorijā liedza vairāk nekā tūkstošiem ārvalstnieku, kuri radīja riskus valsts drošībai. Neieļauto ārvalstnieku vidū bija gan personas, kurām ir saikne ar Krievijas specdienestiem, gan personas, kuras piedalījās karadarbībā Ukrainā. Līdzās padziļinātajām pārbaudēm robežkontroles

punktos, dienests pievērsa pastiprinātu uzmanību Krievijas, Baltkrievijas un citu valstu pilsoņu aktivitātēm arī Latvijas teritorijā, jo īpaši – atkārtoti vērtējot tiem piešķirtās uzturēšanās tiesības.

Daļa Latvijas iedzīvotāju joprojām turpināja atbalstīt agresorvalsti. Gada laikā dienests vērtēja tūkstošiem prokremlisku izpausmju internetā, kā arī vairākus simtus šāda veida izpausmju pilsētvidē, identificējot un fiksējot to autorus. Ar vairākiem simtiem agresīvāko prokremlisko izpausmju autoru dienests aizvadītajā gadā veica preventīvas pārrunas, brīdinot par paredzēto kriminālatbildību noziedzīgu darbību veikšanas gadījumā. Vienlaikus vairākos gadījumos dienests konstatēja noziedzīgu darbību pazīmes un uzsāka izmeklēšanu.

Lielu darba apjomu pērn turpināja veidot starptautisko sankciju iespējamo pārkāpšanas gadījumu izvērtēšana. Dienests izvērtēja vairākus simtus ziņojumu par iespējamiem pārkāpumiem, vairākos gadījumos konstatējot pamatu kriminālprocesa uzsākšanai. Viena no VDD prioritātēm šajā jomā bija nepieļaut militāriem

mērķiem izmantojamu Rietumvalstu tehnoloģiju un preču nonākšanu Krievijā.

Latvijā pērn terorisma draudu līmenis saglabājās zems, tomēr dienesta uzmanībā nonāca atsevišķas personas, kuras slavināja terorismu vai pat bija uzsākušas apmācīšanos teroristiskām darbībām. Dienests pērn aizturēja divas šādas personas. Pieaugot migrācijas plūsmām Rietumu virzienā, jāreķinās, ka pieaugs gan islāmistu, gan labējo un kreiso ekstrēmistu vardarbīgu aktivitāšu draudi.

VDD analīze liecina, ka arī šogad Krievijas specdienestu radītais apdraudējums Latvijas nacionālajai drošībai saglabāsies augsts, tiem turpinot izvērst agresīvas aktivitātes pret mūsu valsti. Līdzīgi kā citās Eiropas valstīs, Krievijas specdienesti arī Latvijā var censties organizēt daudzveidīgākas kaitnieciskās darbības.

Dienests novērtē sabiedrības iesaistišanos aizdomīgu aktivitāšu un apdraudējumu identificēšanā, regulāri sniedzot VDD informāciju. Ikvienu Latvijas iedzīvotāja līdzdalība valsts drošības stiprināšanā ir svarīga.

Ar cieņu
Normunds Mežviets,
Valsts drošības dienesta priekšnieks





01

PRETIZLŪKOŠANA

Aizvadītajā gadā Krievijas specdienesti turpināja radīt būtiskāko apdraudējumu Latvijas nacionālajai drošībai, izceļoties ar plašu aktivitāšu klāstu, ievērojamiem resursiem un augstu agresivitāti. Krievijas specdienestu galvenie mērķi bija iegūt izlūkinformāciju un vairot agresorvalsts ietekmi Latvijā. Šie dienesti ar dažādām metodēm – tostarp īstenojot kaitnieciskas darbības – centās veicināt Krievijas interesēm atbilstošu lēmumu pieņemšanu, graut iedzīvotāju uzticēšanos Latvijas valdībai un institūcijām, kā arī Krievijas galvenajiem pretiniekiem NATO un ES.

Kā jau VDD prognozēja iepriekšējā pārskatā, līdztekus izlūkošanas aktivitātēm, Krievijas specdienesti 2024. gadā turpināja organizēt kaitnieciskas darbības pret Eiropas valstīm, kuras iestājās par Ukrainas neatkarību un sniedza atbalstu kara skartās valsts aizsardzības spēju uzturēšanai. Krievijas organizētas kaitnieciskas darbības VDD pērn konstatēja arī Latvijā.

Baltkrievijas specdienestu darbības mērķi aizvadītajā gadā joprojām bija saistīti ar Aleksandra Lukašenko režīma dzīvotspējas saglabāšanu, specdienestiem palielinot pretizlūkošanas režīmu iekšzemē un ar aktīvajiem pasākumiem vērsties pret Baltkrievijā iecelojušiem ārvalstniekiem, tostarp Latvijas valstspiederīgajiem. Latvijā Baltkrievijas specdienestus interesēja ziņas arī par baltkrievu diasporu, tostarp mūsu valstī patvērumu radušajiem A. Lukašenko politiskajiem oponentiem.

Ķīnas specdienesti, tāpat kā iepriekšējos gados, pērn neīstenoja agresīvas aktivitātes pret Latvijas nacionālo drošību. Vienlaikus šis valsts specdienesti centās veidot ietekmes pozīcijas Latvijas politiku, akademiķu un zinātnieku aprindās, kā arī turpināja interesēties par iespējām veicināt Ķīnas ekonomisko ietekmi, investējot stratēģiski svarīgās nozarēs Latvijā.

Lai mazinātu ārvalstu izlūkdienestu radīto apdraudējumu, VDD īstenoja plašu un sistemātisku pret darbību.

1.1.

KRIEVIJAS SPECDIENESTU DARBĪBAS TENDENCES

Krievijas specdienestu logotipi



GRU



FSB



SVR

Darbību pret Latviju aizvadītajā gadā arvien turpināja trīs Krievijas specdienesti: Federālais drošības dienests (FSB), Krievijas bruņoto spēku Ģenerālštāba Galvenā pārvalde (GRU) un Ārējās izlūkošanas dienests (SVR).

2024. gadā Krievijas specdienestu pret Latviju vērstās darbības aizvien radīja galveno apdraudējumu Latvijas nacionālajai drošībai, turklāt kļuva agresīvākas un redzamākas. Līdztekus slēptai izlūkinformācijas ieguvei, Krievijas specdienesti Latvijas teritorijā organizēja kaitnieciskas darbības pret dažādiem objektiem, lai vairotu bailes un nedrošības sajūtu Latvijas sabiedrībā.



Krievijas specdienestu organizētās kaitnieciskās darbības

Latvijā pērn Krievijas specdienestu organizētās kaitnieciskās darbības galvenokārt bija vērstas pret Latvijas tautai svarīgām piemiņas vietām: latviešu leģionāriem veltītu piemiņas akmeni Džūkstes pagastā un Latvijas Okupācijas muzeju. Krievijas specdienestu organizētu kaitniecisku darbību identificēšanā dienests

pērn sadarbojās ar Valsts policiju. Dienestu uzmanībā nonāca arī citas kaitnieciskas un provokatīvas aktivitātes pret objektiem Latvijas teritorijā, kuru iespējama saistība ar Krievijas specdienestiem vēl tiek pārbaudīta.

Savukārt citās Eiropas valstīs sabotāžas akti bija vērsti pret dažādiem mērķiem, tajā skaitā kritiskās infrastruktūras objektiem, piemēram, dzelzceļa un aviācijas infrastruktūru, kā arī uzņēmumiem un citiem objektiem, kas saistīti ar civilās vai militārās palīdzības nodrošināšanu Ukrainai.

Izmeklējot šādus gadījumus, VDD konstatēja, ka Krievijas specdienesti personas kaitniecisku darbību īstenošanai vervē, izmantojot tiešsaistes ziņapmaiņas lietotnes, piemēram, "Telegram", pašiem specdienestu darbiniekiem Krievijas teritoriju nepametot un kaitnieciskajās darbībās tieši neiesaistoties. Uzdevumu izpildei pērn tika nolūkoti gan vietējie, gan citu valstu iedzīvotāji, kuri varēja brīvi ceļot pa Šengenas zonas valstīm.

Krievijas specdienesti kaitniecisko darbību īstenošanai galvenokārt piesaistīja personas ar zemu izglītības līmeni vai kriminālu pagātņi, kuras par attiecīgu samaksu bija gatavas veikt destruktīvus uzdevumus, neraizējoties par darbību mērķiem un potenciālajām sekām.

Kā liecina VDD veiktā gadījumu analīze, pērn Krievijas specdienestu pārstāvji tiešsaistē galvenokārt vervēja kaitniecisko darbību organizatorus, dodot uzdevumu piesaistīt izpildītājus, kuri nereti nemaz neuzzināja par kaitniecisko darbību saistību ar Krievijas specdienestiem vai attiecās pret šo faktu vienaldzīgi. Tādējādi specdienesti centās izveidot Krievijas interesēs funkcionējošu vairāku līmeņu aģentūru, kurā vairumam personu nav tiešu kontaktu ar Krievijas specdienestiem.

VDD vērtējumā šāda taktika bija izraudzīta, lai kaitniecisko darbību saistību ar Krievijas specdienestiem padarītu sarežģīti pierādāmu un izvairītos no tiešas

konflikta eskalācijas ar NATO. Tāpat viens no Krievijas specdienestu mērķiem VDD vērtējumā bija veidot maldīgu priekšstatu par Latvijā un citās Eiropas valstīs it kā pastāvošu Krieviju atbalstošu pagrīdes kustību.

Krievijas kaitniecisko darbību mērķi Eiropā aizvadītajā gadā lielā mērā atbilda padomju laiku stratēģijām, kuras totalitārā vara izmantoja, lai vājinātu pretiniekus, gatavojoties konfliktam vai konfliktu laikā. Arī mūsdienās Krievijas specdienestu savervētie aģentu tīkli kaitniecisku darbību veikšanai turpina izmantot samērā vienkāršus un viegli iegūstamus līdzekļus, piemēram,

viegli uzliesmojošas, bet sadzīvē izmantojamas vielas un improvizētas sprāgstvielas.

Tiešsaistes saziņas lietotņu izmantošanu personu vervēšanai VDD pirmo reizi fiksēja jau 2021. gadā, taču 2024. gadā ziņapmaiņas lietotnes kļuva par sevišķi bieži izmantotu Krievijas specdienestu instrumentu aģentu vervēšanai tādām darbībām kā objektu izlūkošana, iznīcināšana, bojāšana vai apzīmēšana. Tiešsaistes saziņas lietotnes Krievijas specdienestiem ļāva nodrošināt ne tikai slēptu vervēšanu, bet arī iesaistīto personu darbību koordināciju un naudas apriti.

LATVIEŠU LEĢIONĀRIEM VELTĪTAS PIEMIŅAS VIETAS APGĀNĪŠANA

2024. gada 29. janvārī divas personas Krievijas specdienesta uzdevumā Tukuma novada Džūkstes pagastā apgānīja piemiņas akmeni "Kurzemes cietokšņa aizstāvjiem – latviešu leģiona karavīriem", uzlejot akmenim sarkanu krāsu.

Līdzīgas aktivitātes pret pieminekļiem gada sākumā notika arī pārējās Baltijas valstīs, tādēļ Latvijā notikušā incidenta izmeklēšanā VDD cieši sadarbojās ar kaimiņvalstu partnerdienestiem, tostarp Lietuvas policiju. Savukārt Latvijā VDD cieši sadarbojās ar Valsts policiju.

Kriminālprocesu saistībā ar Džūkstē izvietotā piemiņas akmens apgānīšanu VDD sāka saskaņā ar Krimināllikuma 81.¹ panta otro daļu, proti, aizdomās par darbību nolūkā palīdzēt Krievijas specdienestam vērsties pret Latvijas valsts drošību. Izmeklēšanā VDD konstatēja, ka piemiņas akmens apgānīšanu Krievijas specdienesta uzdevumā veikuši divi Igaunijas un Krievijas dubultpilsoņi.

Vienu no personām VDD 8. februāra naktī aizturēja Pāternieku robežkontroles punktā, kas atrodas uz Latvijas un Baltkrievijas robežas. Savukārt otra persona Baltijas valstu dienestu ciešās sadarbības rezultātā nonāca apcietinājumā Lietuvā, kur arī bija notikusi pieminekļa apgānīšana. Lietuvas pilsētā Merķinē, līdzīgi kā Latvijā, ar sarkanu krāsu bija apliets lietuviešu nacionālo partizānu kustības komandiera Ādolfa Ramanauska-Vanaga piemineklis.

VDD izmeklēšanā noskaidroja, ka abas personas, izmantojot Latvijā aizturētās personas privāto automašīnu, janvāra beigās apmeklēja visas trīs Baltijas valstis. Papildus VDD ieguva informāciju, ka personas saņēma precīzas instrukcijas par veicamajām darbībām no Krievijas militārā izlūkdienesta GRU.

Saziņa starp kaitniecībā iesaistītajām personām notika tiešsaistes ziņapmaiņas lietotnē "Telegram".

VDD vērtējumā piemiņas vietas apgānīšana Džūkstē bija paredzēta kā provokācija, lai piesaistītu mediju uzmanību un ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību atbilstoši Krievijas interesēm Latvijas sabiedrībā vairotu nedrošības un baiļu sajūtu.

Tāpat minētās aktivitātes pret pieminekļiem ir atbilstošas Krievijas centieniem pārrakstīt vēsturi, izplatot vēstījumu par nacisma pastāvēšanu Baltijas valstīs. Krievija jau agrāk ir mēģinājusi piedēvēt latviešu leģionāriem, kā arī minētajam Lietuvas nacionālo partizānu komandierim Ā. Ramanauskam-Vanagam dalību nacistu pastrādātajos noziegumos.

Izmeklēšanas rezultātā VDD 2024. gada 29. novembrī rosināja prokuratūru saukt pie atbildības Latvijā aizturēto Igaunijas un Krievijas dubultpilsoņi. Savukārt pret otru personu izmeklēšana turpinās sadarbībā ar Lietuvas policiju.



Foto: VDD

KAITNIECISKO DARBĪBU VEICĒJU PROFILS

Krievijas specdienesti kaitniecisku darbību realizēšanai nereti izvēlas personas ar šādām pazīmēm:

- agrāk sodītas;
- ar kontaktiem noziedzīgajās aprindās;
- zems sociālekonomiskais statuss;
- morālo vērtību trūkums;
- nav pastāvīga darba un stabila ienākumu;
- pārmērīga alkohola, narkotisko vai psihotropo vielu lietošana;
- atbalsta Krieviju un izjūt piederību Kremļa pasaules skatījumam.



Krievijas specdienestu īstenotās izlūkaktivitātes

Krievijas izlūkošanu tradicionāli interesēja politiska, ekonomiska un militāra rakstura izlūkziņas. Vienlaikus agresorvalsts specdienesti pielāgojās Krievijas ārpolitiskās dienaskārtības aktualitātēm, vācot informāciju par Ukrainas atbalsta ķēdēm, ārvalstīs dzīvojošiem Kremļa opozicionāriem, kā arī iespējām ietekmēt lēmumu pieņemšanu un sabiedrisko domu kā Latvijā, tā citās NATO valstīs.

VDD vērtējumā Krievija pērn saglabājās kā vienīgais eksistenciālais drauds Latvijas valstiskumam. Agresorvalsts bija ieinteresēta ne tikai noturēt Latviju savā ietekmes zonā, bet – ja apstākļi būtu labvēlīgi – arī iedibināt šeit sev lojālu valdošo režīmu un nodrošināt pilnīgu politikas pārorientāciju Krievijas virzienā.

Krievijas izlūkošanas aktivitāšu radītais apdraudējums arvien bija uzkrājošs. Proti, katrai atsevišķai Krievijas specdienestu iegūtai ziņai var nebūt tūlītēja nozīme, taču vērtējot konkrēto informāciju kontekstā ar citām izlūkziņām, veidojās galvenais izlūkdienestu piensums Krievijas lēmumu pieņēmējiem – izlūkinformācijas analīze, kuras rezultātā identificētas Latvijas ievainojamības un veidi, kādā Krievija var sasniegt savus mērķus pret Latviju.

Krievijas izlūkdienestu galvenās intereses Latvijā pērn noteica globāli procesi.

- Krievija pieļauj militāra konflikta ar NATO izvēršanās iespējamību, tādēļ pērn pieauga agresorvalsts nepieciešamība atjaunot militārās izlūkziņas, tostarp informāciju par stratēģiski svarīgiem objektiem Latvijas teritorijā, kurus kara gadījumā ieņemt vai iznīcināt.

- Krieviju arvien interesēja arī ziņas, kas saistītas ar starptautisko atbalstu Ukrainai un atsevišķu NATO un ES valstu attieksmi pret Ukrainu.
- Krievijas specdienestiem joprojām nozīmīgas bija arī ziņas ar propagandas potenciālu, piemēram, gadījumi, ko iespējams pasniegt kā krievu tiesību pārkāpumus vai sliktas valsts pārvaldības piemērus. Tāpat agresorvalsts specdienesti bija ieinteresēti iegūt Latvijas valsts amatpersonas kompromitējošu informāciju, kā arī faktus par Ukrainas bēgļiem un Krievijas politiskajiem opozicionāriem, ko varētu izmantot šo personu publiskai diskreditācijai.

Papildus izlūkziņu iegūšanai, viens no Krievijas militārās izlūkošanas galvenajiem uzdevumiem bija atbalsta struktūru veidošana potenciāliem sabotāžas aktiem, diversijām vai citām kaitnieciskām darbībām Latvijas teritorijā.

VDD vērs uzmanību, ka Krievijas izlūki var vērsties pie Latvijas iedzīvotājiem ne tikai ar mērķi iegūt informāciju, bet arī lūdzot veikt šķietami leģitīmus un nekaitīgus uzdevumus, piemēram, noīrēt telpas kāda objekta tuvumā, izveidot slēptuvi, noglabājot tajā noteiktus priekšmetus, vai novietot kādu lietu konkrētā vietā pilsētvidē. Izpildot tamlīdzīgus uzdevumus, tiek sagatavotas atbalsta pozīcijas, kuras Krievijas specdienesti var izmantot gan miera laikā, gan potenciāla militāra konflikta gadījumā kaitniecisku darbību īstenošanai pret Latvijas valsti.

Saistībā ar Rietumvalstu noteikto aizliegumu piegādāt Krievijai militārām vajadzībām izmantojamas tehnoloģijas, preces un ražošanas iekārtas agresorvalsts pērn turpināja izjust negatīvu iespaidu uz sava militārās rūpniecības kompleksa ražošanas spējām. Lai spētu nodrošināt pastāvīgu militāro resursu atjaunošanu, Krievijas specdienesti intensīvi strādāja pie nepieciešamo tehnoloģiju un preču piegādes aizlieguma apiešanas. Tie izmantoja pieseguzņēmumus un uzticamu personu tīklus Rietumvalstīs, lai nepieciešamās tehnoloģijas un preces slēpti transportētu uz Krieviju. Šajā procesā būtiska loma bija ne tikai Krievijas civilajai un militārajai izlūkošanai, bet arī formāli tikai par iekšējo drošību atbildīgajam FSB.

Aizvadītajā gadā VDD fiksēja gados jaunu personu līdzdarbošanos Krievijai nepieciešamo tehnoloģiju nelikumīgā nodrošināšanā, par konkrēto gadījumu uzsākot kriminālprocesu. Par Krievijas specdienestu tendenci uzdevumu izpildei piesaistīt jaunus cilvēkus VDD savos pārskatos ir informējis jau iepriekš. Šie gadījumi parāda, ka uz vieglu peļņu orientēti jauni cilvēki, kuri naudas dēļ ir gatavi veikt arī likumpārkāpumus, ir vieni no Krievijas specdienestu vervēšanas mērķiem.

ATKLĀTIE SPIEGOŠANAS GADĪJUMI

Lai veicinātu informētību par Krievijas radītajiem izlūkošanas riskiem, VDD sniedz plašāku ieskatu divos dienesta atklātos spiegošanas gadījumos. Pirmās instances tiesa abas personas ir atzinusi par vainīgām spiegošanā, piespriežot vairāku gadu cietumsodus.

Izlūkziņu nodošana Krievijai caur lietotni “Telegram”

Īsumā par personu



Sergejs S.

- Latvijas Republikas pilsonis
- strādāja par taksometra vadītāju
- prokremliski noskaņots
- “Telegram” kanāla “Baltijas antifašisti” aktīvs lietotājs
- izlūkziņas nodeva prokremliskajai noziedzīgajai organizācijai “Baltijas antifašisti”

Aizturēšana

Dienests sadarbībā ar MIDD pirmo reizi personas prettiesiskās darbības fiksēja 2023. gadā. VDD personu aizturēja 2023. gada 15. augustā.

Par noziedzīgo nodarījumu

Prokremliskās noziedzīgās organizācijas “Baltijas antifašisti” uzturētajā “Telegram” kanālā regulāri tikuši publicēti neslēpti aicinājumi vākt ziņas, kas būtu noderīgas Krievijas valsts iestādēm, tajā skaitā specdienestiem. Noziedzīgās organizācijas dalībnieki šajā kanālā regulāri mudinājuši fiksēt norises Latvijas aizsardzības sistēmā, NATO kontingenta aktivitātes Latvijas teritorijā vai atbalsta pasākumus Ukrainai.

Sergejs S. ideoloģisku motīvu vadīts atsaucās uz šiem aicinājumiem un vāca ziņas par Latvijas un NATO

sabiedroto spēku militārpersonām, notiekošo dažādos aizsardzības sistēmas objektos, Starptautiskajā lidostā “Rīga” un Rīgas brīvostā, tostarp par ostā ienākušajiem militāro kravu un karakuģiem.

Iegūto informāciju persona nosūtīja “Telegram” kanālā “Baltijas antifašisti” administratoriem, kuri vairākkārt neslēpti deklarējuši, ka starp ziņu saņēmējiem ir arī FSB.

Izmeklēšanas rezultāts

2024. gada 31. oktobrī pirmās instances tiesa personai piesprieda brīvības atņemšanu uz septiņiem gadiem un probācijas uzraudzību uz diviem gadiem. Tiesas spriedums vēl nav stājies spēkā.

Atzīmējams, ka 2024. gada 2. maijā VDD pret šo Latvijas pilsoni sāka vēl vienu kriminālprocesu aizdomās par spiegošanu. VDD noskaidroja, ka laikā, kad tiesa bija lēmusi neturpināt viņam piemērot apcietinājumu, Sergejs S. bija nelikumīgi vācis un Krievijai nodevis neizpaužamas ziņas par citām personām, kuras Latvijā tiek turētas aizdomās par spiegošanu un kurām ir piemērots apcietinājums.

Dienests atkārtoti Sergeju S. aizturēja 2024. gada 13. maijā. Kopā ar viņu tika aizturēta vēl viena persona, kura bija iesaistīta noziedzīgajās darbībās. 2024. gada 21. oktobrī VDD rosināja prokuratūru pret abām personām sākt kriminālvajāšanu.

Ko vēsta šis gadījums

- Pretvalstiski noskaņotai personai nav nepieciešama piekļuve klasificētai informācijai vai nepublicētiem objektiem, lai iegūtu Krievijai nozīmīgas izlūkziņas. Klātienē iegūti novērojumi par notiekošo pie militāriem vai kritiskās infrastruktūras objektiem var kalpot par nozīmīgu atbalstu pretinieka militāro plānu veidošanā un atjaunošanā, militāra konflikta gadījumā sniedzot pretiniekam priekšrocības un negatīvi ietekmējot Latvijas aizsardzības spējas.

- Ziņapmaiņas lietotnes “Telegram” nozīme Krievijas interešu atbalstīšanā turpina pieaugt: šī platforma patlaban sniedz neierobežotas iespējas ne vien izplatīt prokremliskus vēstījumus, bet arī vervēt personas dalībai Krievijas specdienestu inspirētās operācijās. VDD atgādina, ka jau iepriekšējos publiskajos pārskatos ir informējis par personu vervēšanu izlūkošanai un provokācijām, izmantojot lietotni “Telegram”.
- “Baltijas antifašistiem” līdzīgu diskusiju grupu dalībnieki var pamudināt citas prokremliski noskaņotas personas piegādāt izlūkinformāciju, izmantojot šo personu ideoloģisko motivāciju un nemaz neatklājot, ka informācijas gala adresāts ir Krievijas specdienesti.

Spiegošana Krievijas militārā izlūkdienesta interesēs

Īsumā par personu



Viktors V.

- Krievijas Federācijas pilsonis
- saņēmis pastāvīgās uzturēšanās atļauju Latvijā
- dienējis PSRS Baltijas jūras kara flotes Gaisa spēkos
- padomju okupācijas laikā dislocēts Latvijas teritorijā
- spiegoja GRU labā

Aizturēšana

Dienests personu aizturēja 2023. gada 20. decembrī.

Par noziedzīgo nodarījumu

Krievijas pilsonis izmantoja tiesības pastāvīgi uzturēties Latvijā, lai Krievijas specdienesta uzdevumā iegūtu izlūkziņas par Starptautisko lidostu “Rīga”, Skultes lidlauku, Zemessardzes 17. kaujas atbalsta bataljonu un notiekošo Mārupes pašvaldībā.

Viktora V. pamatuzdevums bija tā dēvētā rekognoscēšana jeb noteikta apvidus, tajā esošo objektu un pretinieka aizsardzības pozīciju apskate dabā. Apvidus izpētes laikā viņš Krievijas militārajam izlūkdienestam nepieciešamo informāciju gan fiksēja fotoattēlos, gan iegaumēja.

Kā tas ir raksturīgi vairumam Krievijas spiegu, informācijas nodošanai un jaunu uzdevumu saņemšanai no kuratora persona regulāri brauca uz Krieviju.

Izmeklēšanas rezultāts

2025. gada 14. janvārī pirmās instances tiesa Krievijas pilsonim piesprieda brīvības atņemšanu uz astoņiem gadiem un probācijas uzraudzību uz diviem gadiem. Spiegošanā par vainīgu atzītais ir pārsūdzējis spriedumu augstākā instancē.

Ko vēsta šis gadījums

- Atvaļinātas padomju militārpersonas Krievijas specdienesti arvien plaši izmanto kā izlūkošanas resursu. Gana liels skaits šo personu joprojām ir vecumā, kurā spēj iegūt izlūkziņas, veikt izlūkošanas atbalsta funkcijas vai profilēt citus Latvijas iedzīvotājus potenciālai vervēšanai, iegūstot un apkopojot šīs personas raksturojošu informāciju.
- Īpaši noderīgas un atvērtas sadarbībai ar Krievijas specdienestiem ir tās atvaļinātās militārpersonas, kuras dienējušas sevišķi sagatavotās vienībās: speciālo uzdevumu spēkos, gaisa desantniekos, jūras kājniekos, kaujaslauka izlūkošanas daļās, sakarniekos.
- Iegūtās ziņas apliecina Krievijas militārās izlūkošanas pastāvīgo interesi par potenciāliem mērķiem kara gadījumā: Latvijas Nacionālo bruņoto spēku vienībām un kritisko infrastruktūru.
- Lidostas un lidlauki ir viens no nozīmīgākajiem Krievijas militārās izlūkošanas mērķiem, jo konflikta gadījumā to ieņemšana vai iznīcināšana apgrūtinātu NATO sabiedroto valstu karaspēka nosūtīšanu uz Latviju.

VDD atgādina, ka neviena persona nav uzskatāma par vainīgu, kamēr tās vaina nozieguma izdarīšanā nav konstatēta likumā noteiktajā kārtībā.

KRITISKĀS INFRASTRUKTŪRAS DROŠĪBA

Aizvadītajā gadā Krievijas specdienestu radītais apdraudējums Latvijas kritiskās infrastruktūras drošībai saglabājās nemainīgi augsts. Šādi objekti bija pakļauti gan spiegošanas, gan citu kaitniecisku darbību riskam. Tādēļ VDD aicināja gan objektu drošības personālu, gan pārējo sabiedrību nekavējoties informēt par pamanītām aizdomīgām aktivitātēm kritiskās infrastruktūras objektu tuvumā.



Ilustratīvs foto, Freepik

VDD vērs iedzīvotāju uzmanību, ka šādos gadījumos būtiska ir pēc iespējas ātrāka reaģēšana, rūpīga aizdomīgā incidenta fiksēšana – vēlams arī foto vai video kadros – un savlaicīga informācijas sniegšana Valsts policijai, zvanot uz tālruni 110. Valsts policija nepieciešamības gadījumā ierodas notikuma vietā, kā arī informē par aizdomīgajām aktivitātēm VDD.

Lai veicinātu kritiskās infrastruktūras objektu apsardzes darbinieku spējas identificēt aizdomīgas aktivitātes, VDD aizvadītajā gadā sagatavoja un nodrošināja tiem informatīvus materiālus – bukletus un plakātus ar aizdomīgu aktivitāšu piemēriem un pareizas rīcības algoritmu to konstatēšanas gadījumā. VDD sagatavotais informatīvais buklets ar rekomendācijām objektu drošības personālam elektroniskā formātā pieejams arī dienesta tīmekļvietnē www.vdd.gov.lv (sadaļā “Informatīvie materiāli”).

Pozitīvi vērtējams, ka aizvadītajā gadā VDD no kritiskās infrastruktūras objektos par drošību atbildīgajām amatpersonām biežāk saņēma ziņojumus par aizdomīgiem incidentiem. Lielākais ziņošanas biežuma pieaugums bija vērojams no tranzīta un

loģistikas nozares objektu pārstāvjiem. VDD vērtējumā šī tendence liecina par pakāpenisku drošības personāla izpratnes palielināšanos par pastāvošo apdraudējumu. VDD katru gadījumu rūpīgi izvērtēja, lai noskaidrotu aizdomīgo darbību veicējus un šo personu mērķus.

VDD pērn turpināja veikt iepriekš nepieteiktas kritiskās infrastruktūras objektu drošības pārbaudes, lai novērtētu objektu pretizlūkošanas režīma efektivitāti un pārlicinātos par apsardzes personāla modrību. Šādas pārbaudes VDD turpinās īstenot arī 2025. gadā.

Papildus VDD regulāri veica kritiskās infrastruktūras objektos nodarbināto personu padziļinātas pārbaudes, lai identificētu personas, kuras rada izlūkošanas riskus. Valstij nelojāli darbinieki kritiskās infrastruktūras objektu iekšienē var radīt ievērojamu kaitējumu šo objektu drošībai, jo tiem ir piekļuve aizsargājama informācijai. Balstoties uz pārbaudžu rezultātiem, dienests vairākas personas atzina par nepiemērotām darbam kritiskās infrastruktūras objektos.

INFORMĀCIJAI

Latvijas kritiskā infrastruktūra – objekti, kuru darbība ir svarīga valsts pastāvēšanai un sabiedrības pamatvajadzību nodrošināšanai. Šādi objekti ir, piemēram, elektroenerģijas, ūdens un dabasgāzes apgādes infrastruktūra, slimnīcas, tilti, lidostas, ostas un dzelzceļa objekti.

Kritiskās infrastruktūras objektu saraksts publiski nav pieejams, lai daļu objektu pasargātu no pastiprinātas intereses un mazinātu izlūkošanas riskus.

AIZDOMĪGU AKTIVITĀŠU PIEMĒRI:

 objekta filmēšana, fotografēšana vai novērošana;	 nepiederošas personas iekļūšanas mēģinājums objektā;
 drona jeb bezpilota lidaparāta pilotēšana virs objekta;	 centieni nodibināt kontaktu ar objekta darbiniekiem, izvaicāšana par tā drošības režīmu, personālu;
 ilgstoša uzturēšanās pie objekta vai atkārtota pārvietošanās gar to bez acīmredzama iemesla;	 atzīmju izdarīšana, priekšmetu piestiprināšana vai ierakšana objekta tuvumā;
 piezīmju veikšana vai skicēšana objekta apkārtnē;	 nepieteiktu remontdarbu veikšana objekta tuvumā;
 piekļūšana objektam diennakts tumšajā laikā;	 nesaskaņota komunālo pakalpojumu sniedzēja vizīte objektā;
 provokatīvas darbības, kas varētu būt vērstas uz objekta drošības režīma pārbaudi;	 optisku vai elektronisku mērierīču izmantošana;
 objekta apzīmēšana vai aprakstīšana, grafiti zīmēšana objekta apkārtnē;	 nestandarta sakaru ierīces, piemēram, rācījas, izmantošana;
 aizdomīga videozvana veikšana pie objekta;	 netipiskās vietās izvietotas novērošanas kameras, piemēram, mežā dzelzceļa infrastruktūras vai cita svarīga objekta tuvumā;
 transportlīdzekļa apstāšanās pie objekta, īpaši – ar ieslēgtu videoreģistratoru;	 objekta tuvumā novietota soma vai cits aizdomīgs priekšmets.

1.2.

**KRIEVIJAS SPECDIENESTU
VERVĒŠANAS MĒRĶI**

Aizvadītajā gadā viens no Krievijas specdienestu prioritārajiem vervēšanas mērķiem joprojām bija personas ar piekļuvi aizsargājamai informācijai. VDD konstatēja, ka daļa Latvijas valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu arvien nepietiekami novērtē augstos riskus, ko rada kontakti ar ārvalstniekiem, sevišķi uzturoties Krievijā vai tās sabiedrotajās valstīs.

Kā ērtus vervēšanas mērķus paši sevi Krievijas specdienestiem pasniedza Latvijas valstspiederīgie, kuri apmeklēja Krieviju. Neraugoties uz VDD un Ārlietu ministrijas atkārtotiem aicinājumiem uz Krieviju neceļot, atbildīgie dienesti ik mēnesi vidēji fiksēja tuvu diviem tūkstošiem Latvijas iedzīvotāju izceļošanas gadījumu uz Krieviju. Šie Latvijas valstspiederīgie pakļāva sevi augstiem izlūkošanas un vervēšanas riskiem. Salīdzinot ar 2023. gadu, kad atbildīgie dienesti ik mēnesi fiksēja vidēji tūkstoši Latvijas iedzīvotāju izceļošanas gadījumu uz Krieviju, 2024. gadā izceļošanas gadījumu skaits gandrīz dubultojās.

Ceļotāju uz Krieviju skaita pieaugums lielā mērā skaidrojams ar Krievijas izvērsta kara ietilgšanu. Proti, Latvijas valstspiederīgie, kuriem agresorvalstī dzīvo radnieki, pieder īpašums vai jākārto formalitātes, vairs ilgāk nevarēja vai nevēlējās braucienu uz Krieviju atlikt. Turklāt daļā sabiedrības bija vērojams pieradums pie kara Ukrainā un modrības zudums attiecībā uz Krievijas radītajiem riskiem. VDD vērs uzmanību, ka Krievijas specdienesti agresīvi izmanto iespēju vervēt ārvalstniekus savā teritorijā, kur tie bauda plašu rīcības brīvību un var neraizēties par Rietumvalstu pretizlūkošanas dienestu potenciālu iejaukšanos.

Iedzīvotāju grupas, kuras Krievijas specdienesti ir īpaši ieinteresēti savervēt:

- tiesībsardzības iestāžu, kā arī tiesu un prokuratūras amatpersonas;
- valsts pārvaldes un pašvaldību institūcijās nodarbinātie;
- personas, kuru nodarbošanās ļauj piekļūt informācijai par NBS un NATO sabiedroto spēku operācijām, objektiem, personālu, loģistiku vai rīcības plāniem;
- personas, kuras dienējušas PSRS bruņotajos spēkos;
- Latvijas iedzīvotāji, kuru intereses un saiknes (radnieki, draugi, īpašumi u.tml.) Krievijā ļauj izdarīt uz tiem spiedienu;
- iedzīvotāji, kuri iesaistīti atbalsta sniegšanā Ukrainai.

Minēto grupu pārstāvji, īpaši ar valsts pārvaldi saistītas personas, nedrīkstētu apmeklēt agresorvalsti. VDD atgādina, ka Latvijas institūcijām ir ierobežotas iespējas palīdzēt Krievijā grūtībās nonākušiem Latvijas valstspiederīgajiem.

FSB aizvadītajā gadā turpināja iesaistīties migrācijas kontroles pasākumos robežkontroles punktos gan uz Latvijas un Krievijas robežas, gan citviet Krievijas teritorijā, piemēram, lielākajās Krievijas lidostās. Padziļinātām pārbaudēm un intervijām tika pakļauti arī Latvijas iedzīvotāji un viņu privātie datu nesēji. Kā liecina VDD iegūtā informācija, šo darbību mērķis bija apzināt vervēšanai piemērotas personas. FSB amatpersonas Latvijas valstspiederīgajiem uzdeva profilējošus jautājumus, lai noskaidrotu piekļuves iespējas noderīgai informācijai, kā arī gatavību sadarboties, piemēram, finansiālu vai ideoloģisku apsvērumu dēļ.

Savukārt kaitniecisku darbību īstenošanai Krievijas specdienesti pērn visbiežāk tieši vai pastarpināti vervēja Latvijas iedzīvotājus, kuri ir ieinteresēti vieglā peļņā: jauniešus – bezdarbniekus, studentus, personas ar kriminālu pagātņi, kā arī prokremliski orientētas maznodrošinātas personas. Šādas personas parasti netika īpaši apmācītas, jo tām bija jāpilda zemas sarežģītības pakāpes uzdevumi.

VDD VĒRŠ UZMANĪBU!

Ceļot uz Krieviju un Baltkrieviju pašreizējos apstākļos ir bīstami un bezatbildīgi. Savā teritorijā šo valstu specdienesti vērtīgas informācijas iegūšanai un piespiešanai ar tiem “sadarboties” var izmantot agresīvas un prettiesiskas metodes.



Ilustratīvs foto, Freepik

1.3.

BALTKRIEVIJAS SPECDIENESTU DARBĪBAS TENDENCES

Baltkrievijas specdienestu logotipi



KGB



BGRU

Baltkrievijas specdienesti – Valsts drošības komiteja (KGB) un Baltkrievijas bruņoto spēku Ģenerālštāba Galvenā izlūkošanas pārvalde (BGRU) – aizvadītajā gadā turpināja pret Latviju strādāt primāri no savas valsts teritorijas.

Latvijas iedzīvotāju regulārie braucieni uz šo riska valsti, neraugoties uz VDD un Ārlietu ministrijas brīdinājumiem, nodrošināja Baltkrievijas specdienestiem plašu personu loku izlūkziņu iegūšanai un vervēšanai. Pērn Latvijas atbildīgie dienesti ik mēnesi vidēji fiksēja tuvu pieciem tūkstošiem mūsu valsts iedzīvotāju izceļošanas gadījumu uz Baltkrieviju. Apmeklējumu skaitu veicināja Baltkrievijas ieviestais bezvīzu režīms.

Baltkrievijas specdienesti 2024. gadā turpināja agresīvi izmantot iespēju vervēt ārvalstniekus savā teritorijā. Baltkrievijā pērn tika aizturēti arī vairāki Latvijas valstspiederīgie, kuri bija ieceļojuši šīs Latvijai nedraudzīgās valsts teritorijā. Baltkrievijas spēka struktūras aizturētajiem inkriminēja dažādus noziedzīgus nodarījumus un izmantoja iespēju personas padziļināti izvaicāt arī par norisēm Latvijā.

Daļa no aizturētajām personām apmaiņā pret apsūdzību atcelšanu bija iesaistījušās Baltkrievijas propagandas pasākumos, proti, sniedza Baltkrieviju slavinošas un Latviju noniecinošas intervijas A. Lukašenko kontrolē esošos televīzijas kanālos. Šo iepriekš iestudēto “interviju” mērķis bija censties novērst uzmanību no Baltkrievijā valdošajām problēmām, situāciju Latvijā un citās NATO dalībvalstīs pasniedzot kā dramatiski sliktāku.

Līdzīgi kā Krievijas specdienesti, arī Baltkrievijas specdienesti pērn bija ieinteresēti iegūt izlūkziņas par kritisko un militāro infrastruktūru, kā arī citu publiski nepieejamu stratēģiskas nozīmes informāciju. VDD skatījumā Baltkrievijas politiskā režīma centieni

palielināt bruņoto spēku mobilizācijas un kaujas gatavību vērtējami kā apdraudējums arī Latvijai, īpaši reģionālās drošības un NATO austrumu flanga kontekstā.

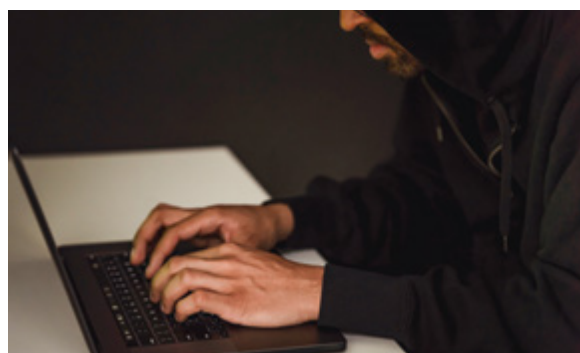
Baltkrievijas KGB viens no galvenajiem uzdevumiem, līdzīgi kā iepriekšējos gados, arī 2024. gadā saglabājās nodrošināt A. Lukašenko režīmu ar politiska un ekonomiska rakstura informāciju, kā arī apspiest opozicionārus strāvojumus Baltkrievijas sabiedrībā. Šī iemesla dēļ Baltkrievijas specdienestiem joprojām bija svarīgas ziņas arī par baltkrievu diasporu Latvijā, tostarp mūsu valstī patvērumu radušajiem A. Lukašenko politiskajiem opozicionāriem un tiem pietuvinātām personām.

Tāpat KGB īstenoja aktīvos pasākumus, lai radītu dezinformāciju, kas izmantojama Latvijas diskreditācijai un Baltkrievijas propagandas naratīvu uzturēšanai iekšējā auditorijā. Piemēram, Baltkrievija turpināja pret Latviju vērst mākslīgi radītu nelegālo migrāciju, vienlaikus publiskajā vidē izplatot dezinformāciju par Latvijas valsts institūciju amatpersonu it kā īstenotu vardarbību un citiem cilvēktiesību pārkāpumiem pret “bēgļiem”.

Savukārt BGRU atbilstoši savai kompetencei turpināja apgādāt A. Lukašenko režīmu ar militārām izlūkziņām, tostarp par ārvalstu kritisko un militāro infrastruktūru. Baltkrievijas specdienesti pērn turpināja sadarboties ar Krievijas specdienestiem un iegūt informāciju arī Krievijas izlūkošanas vajadzību apmierināšanai.

VDD BRĪDINA!

Krievijas specdienestu darbinieki dažādu uzdevumu izpildītājus aizvien biežāk vervē interneta vidē, gan uzrunājot privāti, gan publicējot nekonkrētus darba piedāvājumus. Vieglas peļņas piedāvājumus par “vienkāršiem darbiem” jāvērtē kritiski. VDD atgādina, ka par palīdzību ārvalstij pret Latvijas drošību vērstā darbībā draud kriminālatbildība.



Ilustratīvs foto, Pexels

1.4.

KĪNAS SPECDIENESTU ĀRBĪBAS TENDENCES

KĪNAS SPECDIENESTU LOGOTIPI



KĪnas Tautas atbrīvošanas armijas Centrālās militārās komisijas Apvienotā štāba departamenta Izlūkošanas pārvalde (JSD-IB)



KĪnas Valsts drošības ministrija (MSS), kas veic izlūkošanu un aģentu vervēšanu ārvalstīs



KĪnas Sabiedriskās drošības ministrija (MPS), kas sniedz atbalstu MSS izlūkdarbībām pret ārvalstniekiem KĪnas teritorijā

Līdzīgi kā iepriekšējos gados, arī pērn mūsu valsts KĪnas specdienestiem nebija prioritārs, atsevišķs izlūkošanas mērķis. KĪna turpināja raudzīties uz Latviju kā uz daļu no NATO un ES, kuras tā uzskata par savām sāncensēm cīņā par globālu ietekmi. KĪnas specdienesti fokusējās uz izlūkinformācijas iegūšanu par šo starptautisko organizāciju dienaskārtību un stratēģisko politisko kursu pret KĪnu, tostarp pievēršot uzmanību arī Latvijas lomai ar KĪnu saistītu lēmumu pieņemšanā.

Kā liecina VDD rīcībā esošā informācija, KĪna patlaban spēj sasniegt savus mērķus Latvijā bez agresīvas specdienestu iesaistes. Būtisku daļu no savām izlūkošanas interesēm Latvijā KĪna spēj nodrošināt caur dažādo Latvijā izveidoto nodibinājumu aktivitātēm.

Aizvadītajā gadā VDD turpināja konstatēt mērķtiecīgus KĪnas pārstāvju centienus veidot un nostiprināt ietekmes pozīcijas Latvijas politiķu, akademiķu un pētnieku aprindās. Ietekmes pozīciju izveide ir KĪnas ilgtermiņa mērķis, lai panāktu tai labvēlīgu politisko lēmumu pieņemšanu, veicinātu pozitīva starptautiskā tēla veidošanos, ietekmētu sabiedrisko domu KĪnas interesēs, kā arī popularizētu šīs valsts virzītās starptautiskās politiskās iniciatīvas un vērtības.

Ietekmes pozīciju izveide pētniecisko zinātņu jomā, kas fokusējas uz jaunu zināšanu un inovāciju radīšanu, pērn

bija viena no KĪnas specdienestu prioritātēm. Ņemot vērā KĪnas uz inovācijām balstīto ekonomiskās attīstības modeli, viens no šīs valsts stratēģiskajiem mērķiem ir panākt pārākumu moderno tehnoloģiju nozarēs, piemēram, mākslīgā intelekta rīku, kvantu tehnoloģiju, robotikas un biotehnoloģiju piedāvājumā.

Izlūkošana no teritorijas joprojām saglabājas kā galvenais veids, kā KĪnas specdienesti iegūst interesējošo izlūkinformāciju par aktualitātēm Latvijā. Kā liecina VDD veiktā informācijas analīze, KĪnas specdienestu pārstāvji iespēju robežās izvairās no tikšanās ar informācijas avotiem un cita veida sadarbībā iesaistītām personām Rietumvalstu teritorijā. Arī aizvadītajā gadā KĪnas specdienestu darbinieki ar dažādu nozaru ekspertiem pārsvarā sazinājās tiešsaistes vidē, kā arī organizēja tikšanās KĪnā un trešajās valstīs, kas pret KĪnu ir labvēlīgas.



Ilustratīvs foto, Freepik

1.5.

IZLŪKOŠANAS DARBĪBAS KIBERTELPĀ

Pret Latviju vērstu kiberuzbrukumu apjoms aizvadītajā gadā pieauga, taču situācija Latvijas kibertelpā kopumā saglabājas stabila, kiberuzbrucējiem nespējot nodarīt būtisku kaitējumu valsts un pašvaldību institūciju informācijas sistēmām.

Ņemot vērā pieaugošo apdraudējumu no ārvalstu specdienestiem un politiski motivētām haktīvistu¹ grupām, kiberdrošība Latvijā ir kļuvusi par neatņemamu valsts drošības daļu. Situācijas dinamiku pērn turpināja ietekmēt ģeopolitiskā spriedze, ko radījis Krievijas izvērstais karš Ukrainā un Latvijas atbalsts Ukrainai.

¹ No angļu val. vārdiem "hack" – uzlauzt, "activist" – aktīvis; personas, kas politisku vai ideoloģisku motīvu vadītas veic kiberuzbrukumus savu pretinieku informācijas sistēmām.

Vairums uzbrukumu pret Latvijas kiberinfrastruktūru bija neveiksmīgi vai neradīja būtisku ietekmi uz pakalpojumu pieejamību valstī. VDD vērtējumā valsts institūcijas ir ievērojami uzlabojušas savas kiberaizsardzības spējas, kas ļauj efektīvi atvairīt lielāko daļu kiberuzbrukumu.

Līdzīgi kā iepriekš, arī aizvadītajā gadā lielāko apdraudējumu Latvijai radīja tieši Krievijas izlūkdienestu hakeru grupas. Vienlaikus VDD konstatēja arī Ķīnas izlūkdienestu hakeru grupu interesi par Latviju, kas gan bija ievērojami mazāka.

Viens no bīstamākajiem apdraudējumiem aizvadītajā gadā saglabājās tā dēvētie piegādes ķēdes uzbrukumi, kuri tiek realizēti, kompromitējot atsevišķu piegādes ķēdes posmu, piemēram, informācijas tehnoloģiju (turpmāk – IT) uzņēmumu, kas valsts iestādēm vai lieliem privātiem uzņēmumiem sniedz tādus ikdienišķus IT pakalpojumus kā rogrammatūras atjaunojumus un datorsistēmu apkopi. Inficējot ar ļaunatūru vai spiegrammatūru šāda IT uzņēmuma sistēmas, par potenciālajiem uzbrukuma mērķiem var kļūt visi šī uzņēmuma pakalpojumu galalietotāji.

Valsts un pašvaldību institūcijām ir sarežģīti sevi pasargāt no piegādes ķēdes uzbrukumiem. Ne vienmēr ir iespējams pārliecināties, ka IT pakalpojumu sniedzēji un citi sadarbības partneri ievēro visas nepieciešamās kibersdrošības prakses.

Kā liecina VDD analīze, pērn pieauga Krievijas prokremlisko haktīvistu grupu aktivitāšu intensitāte, kas izpaudās regulāros uzbrukumus Latvijas institūcijām, pašvaldībām un stratēģiski nozīmīgiem uzņēmumiem. Šie uzbrukumi lielākoties bija politiski motivēti, reaģējot uz Latvijas atbalstu Ukrainai un citiem ar Krievijas interesēm nesavienojamiem soļiem. Lielākoties haktīvisi pret Latviju īstenoja zemas efektivitātes pakalpojumatteices uzbrukumu (DDoS) kampaņas, kā rezultātā īslaicīgi bija traucēta valsts iestāžu tīmekļvietņu vai citu informācijas sistēmu pieejamība, uzbrukumiem neatstājot paliekošas sekas.

Atsevišķos gadījumos uzbrucēji izmantoja pikšķerēšanu, mēģinot nelikumīgi iegūt un publiskot valsts institūciju datus. Krieviju atbalstošo haktīvistu uzbrukumiem nereti sekoja krietni pārspīlēti paziņojumi sociālās tīklošanās vietnēs par it kā gūtajiem “panākumiem”. Šie paziņojumi bieži bija maldinoši, un to galvenais mērķis bija radīt iespējami plašu rezonansi un izpelnīties atzinību no prokremliski noskaņotās auditorijas.

VDD vērtējumā liela daļa kiberuzbrukumu izdevās tieši informācijas tehnoloģiju pārvaldītāju un lietotāju pieļautu kļūdu dēļ. Kiberuzbrucēji savā labā izmantoja

neprasmīgi vai pavirši konfigurētus datortīklus un vāju kibersdrošības ievērošanu.

VDD vērs uzmanību, ka augstus kiberspiegošanas riskus joprojām radīja vāji aizsargātiem lietotāju kontiem piešķirtas pārlietu plašas piekļuves tiesības, piemēram, valsts nozīmes datubāzēm. Dienesta ieskatā daļā valsts institūcijās konstatētās ievainojamības primāri norāda uz nepietiekamu personāla apmācību kibersdrošības jautājumos.

Dienesta vērtējumā mākslīgā intelekta rīku straujā attīstība varētu veicināt pikšķerēšanas kampaņu skaita pieaugumu, kā arī atvieglot sociālās inženierijas kampaņas, tostarp no naidīgu specdienestu puses. Mākslīgā intelekta rīku izmantošana šādās kampaņās no valsts institūciju darbiniekiem un citiem Latvijas iedzīvotājiem turpmāk prasīs vēl lielāku modrību un piesardzību.

Lai varētu veiksmīgi pretdarboties ārvalstu specdienestu un politiski motivētu haktīvistu grupu īstenotiem kiberuzbrukumiem, VDD vērtējumā nepieciešams turpināt stiprināt valsts kiberaizsardzības spējas, tostarp veikt automatizētu uzraudzības un reaģēšanas sistēmu ieviešanu gan valsts, gan privātā sektora infrastruktūrā. Īpaši svarīga ir sabiedrības un katra indivīda līdzdalība kibersdrošības stiprināšanā, jo līdzšinējā pieredze rāda, ka tieši cilvēciskas neuzmanības kļūdas joprojām ir viena no galvenajām ievainojamībām, kas tiek izmantota, lai īstenotu veiksmīgus kiberuzbrukumus.



Ilustratīvs foto, Freepik

PRETDARBĪBA NAIDĪGO VALSTU SPECDIENESTU AKTIVITĀTĒM



Migrācijas kontroles pasākumi

Nolūkā novērst tādu personu ieceļošanu un uzturēšanos Latvijā, kas rada izlūkošanas riskus, VDD sadarbībā ar citiem dienestiem 2024. gadā turpināja pastiprinātus migrācijas kontroles pasākumus gan robežkontroles punktos, gan valsts iekšienē. Personām, kuras rada izlūkošanas riskus vai cita veida apdraudējumu Latvijas nacionālajai drošībai, tika liegta atrašanās mūsu valstī.

Lielāko daļu ārvalstnieku, kas rada izlūkošanas vai citus riskus, VDD amatpersonas sadarbībā ar robežsargiem konstatēja jau brīdī, kad tās vēlējās ieceļot Latvijā caur kādu no robežkontroles punktiem. Ārvalstnieku radītie riski tika identificēti, ārvalstniekus padziļināti izvaicājot un pārbaudot informāciju par šīm personām dažādās datu bāzēs. Robežkontroles punktos, pamatojoties uz VDD identificētiem riskiem Latvijas nacionālajai drošībai, aizvadītajā gadā ieceļošana Latvijā tika liegta kopumā 1119 ārvalstniekiem.

Savukārt 19 ārvalstniekus iekšlietu ministrs, balstoties uz VDD rekomendāciju, iekļāva tā dēvētajā melnajā sarakstā² saistībā ar konstatētiem riskiem valsts drošībai (plašāk – atvērumā “Migrācijas kontrole”).



Krimināltiesiski pasākumi

2024. gadā VDD uzsāka piecus kriminālprocesus aizdomās par spiegošanu Krievijas interesēs, no kuriem viens tika sākts ciešā sadarbībā ar MIDD. Dienests sāka izmeklēt arī piecus cita veida palīdzības sniegšanas gadījumus Krievijai pret Latvijas drošību vērsta darbībā, tostarp kaitniecisku darbību veikšanu agresorvalsts specdienesta uzdevumā.

Izmeklēšanas rezultātā VDD ieguva personu vainu apliecināšanos pierādījumus divos kriminālprocesos par spiegošanu, kā arī vienā kriminālprocesā par palīdzību Krievijai pret Latviju vērsta darbībā, nosūtot kriminālprocesu materiālus

prokuratūrai kriminālvajāšanas uzsākšanai. Pārējos kriminālprocesos dienests turpina izmeklēšanu.



Kritiskās infrastruktūras objektu aizsardzība

Pagājušajā gadā VDD turpināja regulāri informēt kritiskās infrastruktūras objektu personālu par izlūkošanas riskiem, aizdomīgu darbību pazīmēm un par pareizu rīcību, šādas darbības pamanot. Vislielākā uzmanība tika pievērsta objektu drošības personāla izpratnes un modrības paaugstināšanai.

Vienlaikus dienests turpināja veikt kritiskās infrastruktūras objektos nodarbināto pārbaudes, lai novērstu nelojālu un izlūkošanas riskus radošu personu atrašanos šādos objektos. Kopumā 2024. gadā VDD pārbaudīja 9170 kritiskās infrastruktūras objektu darbiniekus un personas, kurām bija nepieciešamība piekļūt kritiskajai infrastruktūrai dažādu pakalpojumu sniegšanai. Pārbažu rezultātā VDD par deviņām personām objektu vadībai sniedza negatīvu atzinumu, atzīstot tās par neatbilstošām darbam kritiskās infrastruktūras objektos³.



Aviācijas industrijā nodarbināto pārbaudes

VDD pērn turpināja veikt aviācijas nozarē nodarbināto pārbaudes⁴ ar mērķi identificēt individuus, kuri rada izlūkošanas riskus. Kopumā gada laikā dienests pārbaudīja 4193 aviācijas industrijas darbiniekus.

Pārbažu rezultātā VDD konstatēja 13 personas, kas var radīt apdraudējumu aviācijas nozares drošībai. Vairākums personu bija prokremliski noskaņotas un nelojālas Latvijas valstij, tostarp puda atklātu atbalstu Krievijas agresijai Ukrainā. Savukārt daļa no personām atbalstīja citas Latvijai naidīgas ideoloģijas. Dienests šo personu darba devējiem sniedza negatīvu atzinumu par darbinieku piemērotību darbam aviācijas nozarē, rosinot drošības apsvērumu dēļ atstādināt personas no darba pienākumu pildīšanas.

² Pilns nosaukums saskaņā ar Imigrācijas likumu – to ārzemnieku saraksts, kuriem ieceļošana Latvijas Republikā aizliegta.

³ Vērtēšanas kritēriji ir noteikti Ministru kabineta 2021. gada 6. jūlija noteikumu Nr. 508 “Kritiskās infrastruktūras, tajā skaitā Eiropas kritiskās infrastruktūras, apzināšanas, drošības pasākumu un darbības nepārtrauktības plānošanas un īstenošanas kārtība” 16. punktā.

⁴ Pārbaudes tika veiktas saskaņā ar Ministru kabineta 2021. gada 14. decembra noteikumiem Nr. 829 “Iepriekšējās darbības pārbaudes veikšanas kārtība un civilās aviācijas gaisa kuģa apkalpes locekļa un lidostas identitātes kartes izsniegšanas un anulēšanas kārtība”.

Informatīvi pasākumi

VDD turpināja informēt sabiedrību par Krievijas specdienestu radīto apdraudējumu, sniedzot informāciju par dienesta uzmanībā nonākušām aktivitātēm, kas vērstas pret Latvijas valsts un iedzīvotāju drošību. Dienests regulāri brīdināja par īpaši augstajiem vervēšanas un izlūkošanas riskiem, apmeklējot Krieviju vai Baltkrieviju, un aicināja Latvijas valstspiederīgos uz šīm valstīm nedoties.

Par ārvalstu specdienestu radīto apdraudējumu VDD amatpersonas arī vadīja lekcijas valsts un pašvaldību iestāžu amatpersonām un darbiniekiem. Kopumā pagājušajā gadā VDD vadīja lekcijas 40 valsts pārvaldes institūcijās, 20 valsts kapitālsabiedrībās un 16 pašvaldībās, kopumā nolasot 91 prezentāciju. Informācija tika sniegta vairāk nekā 7400 klausītājiem, kas ir ievērojami vairāk nekā 2023. gadā, kad par ārvalstu specdienestu radīto apdraudējumu tika informēti aptuveni 2800 cilvēku. Pērn VDD pievērsa īpašu uzmanību Krievijas un Baltkrievijas pierobežā esošo Latvijas pašvaldību amatpersonu informēšanai.

VĒRSIES PĒC PALĪDZĪBAS!

Aizdomu gadījumā par iespējamu kontaktu ar ārvalsts specdienesta pārstāvi aicinām nekavējoties informēt VDD, zvanot uz diennakts tālruni **67208964**, rakstot uz **info@vdd.gov.lv** vai pēc iepriekšējas pieteikšanās ierodoties dienesta telpās Rīgā, Brīvības gatvē 207. VDD garantē saņemtās informācijas un tās sniedzēja konfidencialitāti.

PROGNOZES

- 2025. gadā Krievijas specdienesti turpinās aktīvu darbību pret Latviju, saglabājot līdzšinējo agresivitātes līmeni. Ņemot vērā Krievijas stratēģiskās intereses, agresorvalsts specdienesti izvērsīs gan izlūkošanas aktivitātes, gan dažāda veida kaitnieciskas darbības pret Latviju.
- Latvijas drošības izaicinājumu spektrā būtisku vietu ieņems Krievijas specdienestu inspirētu sabotāžu riski. Sabotāža kā hibrīdkara sastāvdaļa var tikt izmantota, lai destabilizētu valsts iekšējo drošību, grautu infrastruktūru un radītu nedrošības sajūtu sabiedrībā. Šo risku pieaugums ir saistīts ar izmaiņām Kremļa redzējumā, interpretējot iebrukumu Ukrainā nevis kā lokālu karu, bet jau kā ģeopolitisku konfliktu ar NATO.
- Vienlaikus tradicionālas izlūkaktivitātes – Latvijas valstspiederīgo vervēšana ilgstošai, konspiratīvai ziņu iegūšanai – saglabāsies kā Krievijas izlūkdienestu darbības pamats. Arī turpmāk Krievijas specdienestus galvenokārt interesēs ziņas par militārās un civilās aizsardzības jomu, taču izlūkdienesti izmantos labvēlīgus apstākļus arī informācijas iegūšanai par Latvijas enerģētikas un tranzīta politiku, notikumiem ar propagandas potenciālu un Latvijas nostāju starptautisko attiecību jautājumos saistībā ar Kremli. Vervēšanas mērķis būs arī personas, kas var ietekmēt lēmumu pieņemšanu atbilstoši Krievijas interesēm.
- Baltkrievijas specdienesti turpinās ciešu sadarbību ar Krievijas izlūkdienestiem. Šī sadarbība var izpausties gan informatīvajā, gan fiziskajā līmenī, piemēram, incidentu organizēšanā uz robežas vai nelegālās migrācijas veicināšanā.
- VDD neprognozē, ka Ķīnas izlūkdienesti 2025. gadā varētu izvērst agresīvas izlūkaktivitātes pret Latviju. Vienlaikus, ņemot vērā Ķīnas globālās ģeopolitiskās un ekonomiskās ambīcijas, šis valsts pārstāvji turpinās darbu pie neformālu ietekmes pozīciju veidošanas politikas un ekonomikas nozarēs. Viens no šādu sakaru mērķiem saglabāsies izlūkinformācijas iegūšana par ES un NATO.
- Arī turpmāk naidīgas aktivitātes pret Latvijas valsts un privātā sektora informācijas sistēmām saglabāsies augstā līmenī, kiberuzbrucējiem cenšoties iegūt vērtīgu informāciju, paralizējot sabiedrībai nozīmīgu tiešsaistes resursu pieejamību un cenšoties graut iedzīvotāju uzticību valsts institūcijām. Kiberuzbrukumi var tikt īstenoti arī, lai izplatītu Krievijas propagandu un dezinformāciju, kā arī sniegtu atbalstu dažādām hibrīdām darbībām pret Latvijas valsti.

MIGRĀCIJAS KONTROLE

Aizvadītajā gadā VDD amatpersonas turpināja intensīvi līdzdarboties migrācijas kontrolē, lai novērstu Latvijas nacionālajai drošībai apdraudējumu radošu personu ieceļošanu mūsu valsts teritorijā. Dienesta amatpersonas padziļināti pārbaudīja un izvaicāja ieceļotājus robežkontroles punktos, kā arī veica pasākumus riska personu identificēšanai starp ārvalstniekiem, kuri uzturas Latvijā. Dienests ārvalstniekus vērtēja vispusīgi, lai identificētu jebkāda veida apdraudējumus Latvijas valsts drošībai, sākot no izlūkošanas riskiem līdz terorisma draudiem.



TIPIKS ĀRVALSTNIEKS, KAM ROBEŽKONTROLES PUNKTĀ LIEGTA IECEĻOŠANA LATVIJĀ

Aizvadītajā gadā tipiska ārvalstnieka profilā, kam VDD amatpersonas robežkontroles punktos liedza ieceļošanu Latvijas teritorijā, bija dažas izmaiņas.

Būtiskākā no tām – daudzi Krievijas pilsoņi papildus bija ieguvuši citas valsts pilsonību. Krievijas pilsoņi centās izmantot otras valsts izsniegto pasi iekļūšanai Latvijā, nereti mēģinot slēpt, ka tiem ir arī Krievijas pilsonība.

Dzimums: vīrietis;

Vecums: 30 – 55 gadi;

Pilsonība: Krievijas pilsonība, Krievijas un Ukrainas dubulpilsonība, Krievijas un Moldovas dubulpilsonība, Ukrainas, Baltkrievijas vai Moldovas pilsonība.

Raksturojums:

- Uztur kontaktus ar personām Krievijas vai Baltkrievijas specdienestos, tiesībaizsardzības iestādēs vai bruņotajos spēkos, radot izlūkošanas riskus.
- Dienējis Krievijas vai Baltkrievijas bruņotajos spēkos, īpaši – ar izlūkošanas darbību saistītā vai īpaši sagatavotā struktūrvienībā, kā speciālo uzdevumu spēkos, gaisa desantniekos, sakarniekos u.tml.
- Atklāti atbalsta Krievijas sāktu karu Ukrainā vai – biežāk – atsakās paust viedokli par Krievijas agresiju, nenostājoties nevienā no pusēm. Daļā gadījumu – apgalvo, ka par politiku un notikumiem ārvalstīs neinteresējas, tādēļ nav viedokļa par to, kurš vainojams pie kara Ukrainā.
- Persona bijusi iesaistīta Krievijas nemilitārās ietekmes pasākumos, piemēram, propagandas un dezinformācijas kampaņās, kas vērstas pret NATO dalībvalstīm, tostarp Latvijai.
- Ārvalstnieks izjautāšanas laikā sniedz nepatiesu vai sagrozītu informāciju vai arī sniedz īsas, vispārīgas un izvairīgas atbildes.

VDD īstenotie pasākumi ar migrāciju saistīto risku novēršanai

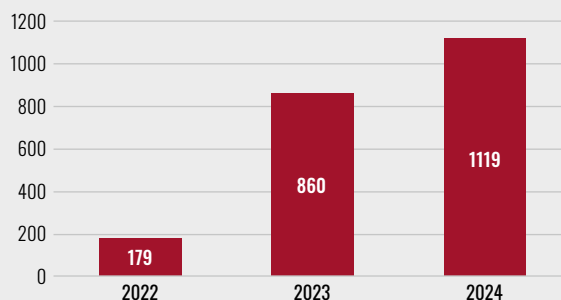


Pastiprinātas ieceļotāju pārbaudes robežkontroles punktos

VDD sadarbībā ar Valsts robežsardzi aizvadītajā gadā turpināja pastiprinātu Latvijā ieceļojošo ārvalstnieku kontroli. Pārbaūžu ietvaros dienestu amatpersonas robežkontroles punktos pārbaudīja un padziļināti izvaicāja tuvu 4500 ārvalstniekiem, kas Latvijā vēlējās ieceļot no Krievijas vai Baltkrievijas. Šī darba rezultātā VDD gada laikā robežkontroles punktos konstatēja 1119 ārvalstnieku radītus riskus Latvijas nacionālajai drošībai, sadarbībā ar Valsts robežsardzi liedzot šīm personām ieceļošanu Latvijas teritorijā.

Pērn dienests neļāva ieceļot Latvijā par 30% lielākam ārvalstnieku skaitam nekā 2023. gadā, kad ieceļošanu valstī liedza 860 personām. Latvijā netika ielaisti 240 Krievijas pilsoņi, 137 Baltkrievijas pilsoņi, 119 Ukrainas pilsoņi, 102 Moldovas pilsoņi, kā arī 242 Krievijas un Moldovas dubulpilsoņi un 168 Krievijas un Ukrainas dubulpilsoņi. Tāpat Latvijā ieceļošana tika liegta citu valstu pilsoņiem, galvenokārt saistībā ar šo personu līdzšinējām darbībām agresorvalsts Krievijas interesēs.

Robežkontroles punktos Latvijā neieleistie ārvalstnieki VDD konstatētu risku dēļ





Ārvalstnieku iekļaušana melnajā sarakstā

Aizvadītajā gadā iekšlietu ministrs, pamatojoties uz VDD rekomendācijām, iekļāva 19 ārvalstniekus tā dēvētajā melnajā sarakstā jeb ārzemnieku sarakstā, kuriem ieceļošana Latvijas Republikā aizliegta.

Lielākā daļa no tiem – 15 ārvalstnieki – melnajā sarakstā tika iekļauti saistībā ar VDD konstatētiem izlūkošanas riskiem. Savukārt četrām personām uzturēšanās Latvijā tika liegta saistībā ar dienesta identificētu apdraudējumu Latvijas konstitucionālajai iekārtai. Deviņi no melnajā sarakstā iekļautajiem bija Krievijas pilsoņi, seši – Baltkrievijas pilsoņi, divi – Ukrainas pilsoņi, viens – Gruzijas valstspiederīgais, viens – Somijas pilsonis.



Vīzu un uzturēšanās atļauju pieprasītāju pārbaudes

Aizvadītajā gadā VDD veica 6704 vīzu pieprasītāju un 15412 uzturēšanās atļauju pieprasītāju pārbaudes.

Dienests sniedza negatīvu atzinumu par 233 vīzu pieteicējiem, no kuriem 168 bija Baltkrievijas pilsoņi, 38 bija Krievijas pilsoņi, 19 bija no valstīm ar teroristu grupējumu paaugstinātu klātbūtni, viens bija Ukrainas pilsonis un septiņi – citu valstu pilsoņi.

Biežākie iemesli dienesta negatīvam atzinumam bija konstatēti izlūkošanas vai terorisma riski, personas intervijā sniegtas atbildes, kas ir pretrunā valsts drošības interesēm (piemēram, atbalsta paušana Krievijas agresijai pret Ukrainu), kā arī dienesta iegūta riska informācija.

Savukārt uzturēšanās atļauju dienests pērn Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei rekomendēja atteikt kopumā 156 personām, no kurām 66 bija Krievijas pilsoņi, 27 – Pakistānas pilsoņi, septiņi – Baltkrievijas pilsoņi, seši – Kamerūnas pilsoņi, pieci – Ķīnas pilsoņi, savukārt atlikušie 45 – citu valstu pilsoņi. Biežākie iemesli dienesta rekomendācijai atteikt uzturēšanās atļauju bija pārbaudē konstatēti riski un pieprasītās informācija nesniegšana.

Papildus VDD pārbaudīja 14 650 ārvalstniekus, par kuriem Latvijā noformēti ielūgumi vai izsaukumi ierasties un uzturēties mūsu valstī, saņemot vīzu vai uzturēšanās atļauju (uzņēmumu uzaicināti viesstrādnieki, uzturēšanās atļauju turētāju ģimenes locekļi u.c.).



Ilustratīvs foto, Freepik



Patvēruma meklētāju pārbaudes

VDD aizvadītajā gadā turpināja atbilstoši savai kompetencei pārbaudīt patvēruma meklētājus no riska valstīm. Ārvalstnieku visbiežāk minētie iemesli patvēruma meklēšanai Latvijā bija pastāvīgās dzīvesvietas valstī piedzīvota vajāšana reliģiskās vai politiskās piederības dēļ, teroristu grupējumu radīts apdraudējums dzīvībai un labklājībai, kā arī organizētās noziedzības grupējumu radīti draudi.

Aizvadītā gada laikā VDD sāka pārbaudes par kopumā 896 patvēruma meklētājiem. 468 patvēruma meklētāji bija no valstīm ar teroristu grupējumu paaugstinātu klātbūtni, 34 bija Krievijas pilsoņi, 16 Baltkrievijas pilsoņi, savukārt pārējie 378 – no valstīm, kurās aizvadītajā gadā pastāvēja cita veida riski, piemēram, augsts organizētās noziedzības līmenis, liela Krievijas ietekme, starptautiski vai iekšēji bruņoti konflikti. Pārbaudēs VDD nekonstatēja negatīva rakstura informāciju par 854 personām. Savukārt par vienu Baltkrievijas pilsoni dienests sniedza Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei negatīvu vērtējumu saistībā ar identificētiem izlūkošanas riskiem. Pārbaudes par 41 personu dienests vēl turpina.

02

VALSTS NOSLĒPUMA AIZSARDZĪBA

VDD aizvadītajā gadā turpināja valsts noslēpuma aizsardzības prasību ievērošanas kontroli lielākajā daļā valsts un pašvaldību institūciju, veicot gan amatpersonu uzticamības, gan infrastruktūras atbilstības pārbaudes. Būtiskākās izmaiņas šajā dienesta darbības jomā pērn nesa pastiprinātās valsts noslēpuma aizsardzības prasības, kā arī jaunieviesta nepieciešamība turpmāk speciālo atļauju pieejai valsts noslēpumam saņemt pašvaldību vadošajām amatpersonām.

Aizvadītajā gadā Latvijā tika stiprināta valsts noslēpuma aizsardzības sistēma, janvārī stājoties spēkā jaunajām Ministru kabineta noteiktajām valsts noslēpuma aizsardzības prasībām¹. Prasības ir būtiski pastiprinātas, lai pielāgotos aktuālajām tehnoloģiskajām iespējām, kā arī ģeopolitiskajai situācijai un riskiem. Visvairāk paaugstinātas fiziskās drošības prasības ēkām un telpām, kur notiek darbs ar valsts noslēpumu saturošu informāciju vai šāda informācija tiek glabāta.

Savukārt jūnijā stājās spēkā grozījumi Pašvaldību likumā, kas turpmāk paredz nepieciešamību speciālo atļauju pieejai valsts noslēpumam (turpmāk – speciālā atļauja) saņemt pašvaldību izpilddirektoriem un viņu vietniekiem, bet pēc 2025. gada pašvaldību vēlēšanām – arī domju priekšsēdētājiem un to vietniekiem.

Šādas izmaiņas tika ieviestas pēc Valsts prezidenta Edgara Rinkēviča iniciatīvas, lai izaicinājumiem pilnajos ģeopolitiskajos apstākļos varētu arī pašvaldību vadošās amatpersonas pilnvērtīgi iesaistīt valstiski nozīmīgu lēmumu pieņemšanā un procesu īstenošanā, ļaujot šīm amatpersonām iepazīties ar valsts noslēpumu saturošu informāciju. Šo grozījumu stāšanās spēkā bija viens no iemesliem VDD pārbaudāmo speciālās atļaujas kandidātu skaita pieaugumam 2024. gadā.

¹ Ministru kabineta 2023. gada 19. decembra noteikumi Nr. 822 "Valsts noslēpuma, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas, Eiropas Savienības un ārvalstu institūciju klasificētās informācijas aizsardzības noteikumi".

2.1.

INFORMĒŠANA PAR PASTIPRINĀTAJĀM PRASĪBĀM

Lai skaidrotu izmaiņas valsts noslēpuma aizsardzības prasībās un sekmētu šo prasību ieviešanu, VDD aizvadītajā gadā rīkoja piecus seminārus dažādām mērķauditorijām, aktuālo informāciju sniedzot kopumā vairāk nekā 600 personām.

Vienu no semināriem dienests organizēja speciāli pašvaldību amatpersonām, jo gandrīz visas pašvaldības 2024. gadā pirmo reizi saskārās ar nepieciešamību nodrošināt atbilstošus apstākļus klasificētas informācijas aizsardzībai un aprītei. VDD šo semināru organizēja sadarbībā ar Latvijas Pašvaldību savienību, un tajā piedalījās pārstāvji no visām 43 valsts pašvaldībām.

Trīs seminārus VDD amatpersonas rīkoja valsts pārvaldes iestādēm, valsts aģentūrām un kapitālsabiedrībām. Šajos semināros piedalījās amatpersonas no gandrīz 100 valsts iestādēm un to reģionālajām struktūrvienībām.

Savukārt vienu semināru VDD organizēja uzņēmumiem ar industriālās drošības sertifikātu, kas iesaistīti tādu valsts pasūtījumu izpildē, kas paredz iepazīšanos ar valsts noslēpumu saturošu informāciju. Seminārā piedalījās 10 šādu uzņēmumu pārstāvji.

VDD amatpersonas visa gada garumā turpināja valsts institūciju pārstāvjiem sniegt individuālu konsultatīvu atbalstu par pastiprināto valsts noslēpuma aizsardzības prasību ieviešanu.

2.2.

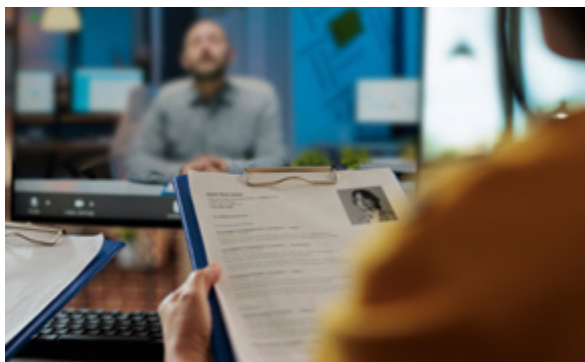
SPECIĀLĀS ATĻAUJAS PRETENDENTU UN TURĒTĀJU PĀRBAUDES

2024. gadā VDD veica ap 2700 personu pārbaudes, katrā gadījumā padziļināti vērtējot personas atbilstību darbam ar valsts noslēpumu saturošu informāciju.

Dienests vērtēja gan personas, kuras uz speciālo atļauju pretendēja pirmo reizi, gan personas, kuras vēlējās saņemt speciālo atļauju uz atkārtotu termiņu. Vienlaikus VDD veica arī ārkārtas pārbaudes par speciālo atļauju turētājiem gadījumos, kad par tiem ieguva jaunu informāciju, kas saistīta ar riskiem. Tāpat dienests vairākos gadījumos pēc valsts institūciju pieprasījuma izvērtēja informāciju par augsta līmeņa amatu kandidātiem, sniedzot pirmšķietamu vērtējumu, vai šīm personām potenciāli varētu piešķirt pieeju valsts noslēpumam.

179 gadījumos speciālās atļaujas pretendentu vispusīgai izpētei bija nepieciešams ilgāks laiks par standarta trim mēnešiem un dienests izmantoja likumā "Par valsts noslēpumu" paredzētās tiesības pagarināt pārbaudes termiņu līdz sešiem mēnešiem. Līdzīgi kā citus gadus, pārbaudes ilguma pagarināšana galvenokārt bija saistīta ar plašu izvērtējamās informācijas apjomu, apgrūtinātu ziņu ieguvu par noteiktiem personas dzīves posmiem, kā arī pārbaudē konstatētiem riska faktoriem.

Papildu izaicinājumus speciālās atļaujas pretendentu pārbaudē dienestam pērn biežāk nekā iepriekšējos gados radīja nepieciešamība izpētīt darījumus ar kriptovalūtām un digitālajiem makiem. Tāpat VDD pievērsa uzmanību aizdomīgiem finanšu līdzekļu pārskaitījumiem un aizdošanas gadījumiem.



Ilustratīvs foto, Freepik

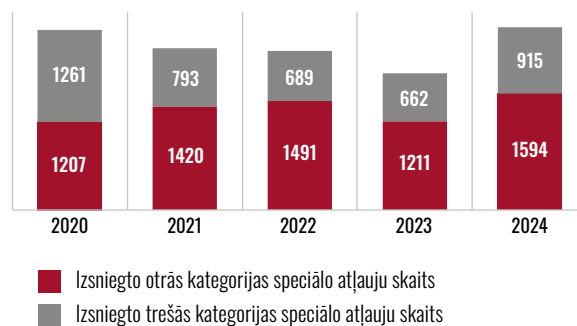
Veikto pārbažu rezultātā VDD pērn izsniedza kopumā 2509 speciālās atļaujas. 1594 no izsniegtajām bija otrās kategorijas speciālās atļaujas, kas sniedz tiesības iepazīties ar konfidenciālu un slepenu informāciju. Savukārt 915 bija trešās kategorijas speciālās atļaujas, kas ļauj iepazīties tikai ar konfidenciālu informāciju.

Atzīmējams, ka 98 gadījumos VDD speciālo atļauju izsniedza uz saīsinātu termiņu, proti, vienu, diviem vai trim gadiem maksimālo piecu gadu vietā. Šādu lēmumu dienests pieņēma gadījumos, kad pārbaudes gaitā tika konstatēti fakti, kas rada aizdomas par iespējamu apdraudējumu aizsargājamās informācijas drošībai, taču likuma izpratnē nav pietiekams pamats, lai personai liegtu piekļuvi valsts noslēpumam. Šādos gadījumos VDD turpināja pievērst pastiprinātu uzmanību personu aktivitātēm arī pēc atļaujas izsniegšanas.

Papildus, tāpat kā citus gadus, VDD sniedza atbalstu Satversmes aizsardzības birojam (SAB), pārbaudot pretendētus uz pirmās kategorijas speciālo atļauju, kas piešķir tiesības iepazīties ar augstākās slepenības pakāpes jeb sevišķi slepenu informāciju. Šīs kategorijas speciālās atļaujas Latvijā izsniedz tikai SAB², taču pretendentu vērtēšanu veic visas trīs valsts drošības iestādes, katra – tās pārraudzītajās institūcijās³. Attiecīgi daļu no lēmumiem par speciālās atļaujas piešķiršanu vai liegšanu SAB pieņem, pamatojoties uz VDD vai MIDD veiktās pārbaudes rezultātiem. Pērn VDD ieguva un izvērtēja informāciju par 79 personām, kuras pretendēja uz pirmās kategorijas speciālo atļauju. Pārbažu laikā iegūto informāciju un savu vērtējumu dienests nosūtīja lēmuma pieņemšanai SAB.

Tā kā valsts noslēpuma nelikumīga izpaušana var rezultēties neatgriezeniskā kaitējumā valsts drošībai, VDD turpināja vērtēt personu aktivitātes arī pēc

Speciālo atļauju izsniegšanas dinamika



speciālās atļaujas izsniegšanas. Speciālās atļaujas turētāju uzvedībā, darbībās vai kontaktpersonu lokā konstatējot riskus aizsargājamās informācijas drošībai, VDD veica ārkārtas pārbaudi. Kopumā dienests 2024. gadā veica 71 šādu pārbaudi.

Par iemeslu speciālo atļauju turētāju uzticamības ārpus kārtas pārvērtēšanai aizvadītajā gadā visbiežāk kalpoja tie paši iemesli, kas iepriekšējos gados:

- regulāra ceļošana uz Krieviju vai Baltkrieviju, kā arī citām Krieviju atbalstošām valstīm;
- valsts noslēpuma aizsardzības prasību atkārtoti pārkāpumi;
- aizdomas par iesaisti noziedzīgās darbībās;
- ierobežotas piekļuves datu bāzu izmantošana nesaistīti ar darba pienākumiem;
- kontaktēšanās ar prokremliski noskaņotām personām;
- saikne ar noziedzīgās darbībās iesaistītām personām;
- aizdomīgi finanšu darījumi un neskaidras izcelsmes uzkrājumi.

Dienests papildu pārbaudes veica arī amatpersonu kopdzīves uzsākšanas un laulības noslēgšanas gadījumos, lai pārliecinātos, vai līdz ar partneri amatpersonas tuvākajā lokā nav nonākuši cilvēki, kuri varētu radīt apdraudējumu klasificētas informācijas drošībai.

Pērn biežāk nekā citus gadus iemesls uzsākt ārkārtas pārbaudi bija aizdomas par iespējamu atkarību no azartspēlēm, narkotiskām vielām vai alkohola. Amatpersonas ar atkarībām ir viegls mērķis naidīgu valstu specdienestiem, jo ar šādām personām ir vieglāk manipulēt. Atkarīga cilvēka pamudināšanai nelikumīgi izpaust valsts noslēpumu specdienestu darbinieki var izmantot gan apreibinošo vielu ietekmi, gan vēlmi gūt papildu ienākumus ar atkarību saistīto izdevumu

² Ministru kabineta 2023. gada 19. decembra noteikumu Nr. 822 "Valsts noslēpuma, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas, Eiropas Savienības un ārvalstu institūciju klasificētas informācijas aizsardzības noteikumi" 6. punkts.

³ Institūcijas, kurās katra valsts drošības iestāde veic personu atbilstības drošības prasībām pārbaudes, noteiktas likuma "Par valsts noslēpumu" 10. pantā.

finansēšanai un parādu dzēšanai. Tāpat specdienestu darbinieki var izmantot draudus kaitēt personas reputācijai, publiski izgaismojot atkarību.

Pēc vairāku valsts institūciju lūguma VDD pērn pārbaudīja 25 kandidātus uz augsta līmeņa amatiem, sniedzot pirmšķietamu vērtējumu, vai amata iegūšanas gadījumā tiem varētu piešķirt speciālo atļauju⁴. Pirmspārbaūžu rezultātā dienests šo amatu kandidātu līdzšinējā darbībā nekonstatēja negatīvi vērtējamus faktus, kuru dēļ šīm personām piekļuve valsts noslēpumam būtu liedzama.

Vienlaikus atzīmējams, ka pirmspārbaude nav uzskatāma par pilnvērtīgu un vispusīgu izvērtēšanu, uz kuras rezultātiem balstoties, personai var izsniegt speciālo atļauju. Ja kandidātu izraugās konkrētajam amatam, ir veicama pilna pārbaude, kuras laikā dienests iegūst un vērtē ievērojami plašāku informācijas apjomu. Tomēr pirmspārbaude ir veids, kā daļā gadījumu iespējams paātrināt kārtībā konstatēt kandidātu radītus riskus aizsargājamas informācijas drošībai.

Salīdzinot ar 2023. gadu, pērn par gandrīz 700 pieauga VDD pārbaudāmo personu skaits. Skaita pieaugums bija saistīts ar vairākiem iemesliem. Pirmkārt, pirmo reizi bija nepieciešams pārbaudīt pašvaldību izpilddirektorus un viņu vietniekus, kuriem kopš 2024. gada nepieciešama speciālā atļauja. Otrkārt, atsevišķas valsts iestādes sāka pildīt papildu funkcijas un izveidoja jaunas amata vietas. Treškārt, vairākas iestādes paplašināja jau esošo amatu sarakstus, kuru pārstāvjiem, ņemot vērā ģeopolitiskos apstākļus, pilnvērtīgai pienākumu veikšanai nepieciešama piekļuve valsts noslēpumu saturošai informācijai. Visbeidzot, vairākas valsts akciju sabiedrības aizvadītajā gadā pretendēja uz vēl vienu termiņu iegūt industriālās drošības sertifikātu, kura iegūšanai šo akciju sabiedrību vadošajām amatpersonām, kā arī daļai darbinieku vispirms atkārtoti bija jāsaņem speciālās atļaujas.

2024. gadā VDD pārbaudīja kopumā 82 pašvaldību vadošās amatpersonas – izpilddirektorus un viņu vietniekus. 14 gadījumos VDD bija jāpagarina pārbaudes termiņu saistībā ar lielu pārbaudāmās informācijas apjomu vai nepieciešamību saistībā ar atsevišķiem konstatētiem faktiem veikt padziļinātu izpēti. Starp biežākajiem iemesliem pārbaudes termiņa pagarināšanai bija, piemēram, kādreizējie pašvaldības sadarbības projekti ar Krieviju, kontakti ar personām Krievijā vai Baltkrievijā, kā arī pašvaldību amatpersonu braucieni uz šīm Latvijai nedraudzīgajām valstīm.

Pārbaudot visu pašvaldību izpilddirektorus un šo amatpersonu vietniekus, vienas pašvaldības izpilddirektoram VDD speciālās atļaujas izsniegšanu atteica, konstatējot personas radītus riskus aizsargājamas informācijas drošībai. Dienests šai amatpersonai pieeju valsts noslēpumam liedza, pamatojoties uz likuma “Par valsts noslēpumu” 9. panta trešās daļas 6. punkta “a” apakšpunktu, t.i., saistībā ar pārbaudes gaitā konstatētiem faktiem, kas dod pamatu apšaubīt personas uzticamību un spēju saglabāt valsts noslēpumu.

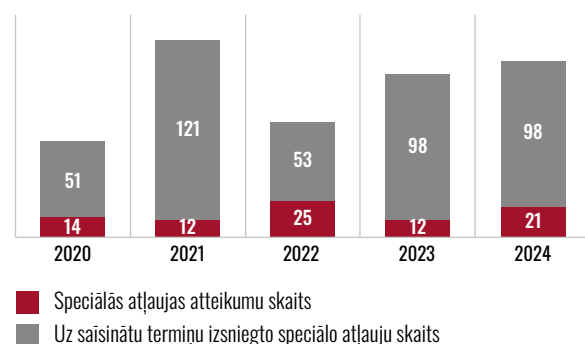
Savukārt astoņām pašvaldību amatpersonām dienests speciālo atļauju izsniedza uz saīsinātu termiņu: divām amatpersonām uz diviem gadiem, četrām uz trim gadiem un divām amatpersonām uz vienu gadu maksimālo piecu gadu vietā. Lēmums speciālās atļaujas izsniegšanai uz saīsinātu termiņu bija dienesta konstatēta informācija, kas saistīta ar iespējamiem riskiem aizsargājamas informācijas drošībai, taču likuma izpratnē nav pietiekams pamats, lai speciālās atļaujas izsniegšanu atteiktu.

2.3.

IEMESLI LIEGT PIEEJU VALSTS NOSLĒPUMAM

Lēmumu liegt personai pieeju valsts noslēpumam VDD 2024. gadā pieņēma kopumā 21 gadījumā. Astoņos gadījumos dienests speciālo atļauju atteica personām, kuras uz to pretendēja pirmo reizi. 12 gadījumos dienests pieeju valsts noslēpumam liedza personām, kuras speciālo atļauju vēlējās saņemt uz atkārtotu termiņu. Savukārt vienā gadījumā speciālā atļauja amatpersonai tika anulēta dienesta veiktas ārkārtas pārbaudes rezultātā.

Speciālo atļauju atteikumu un izsniegšanas uz saīsinātu termiņu dinamika



⁴ Saskaņā ar likuma “Par valsts noslēpumu” 10. panta pirmo daļu.

Iemesli dienesta negatīvam lēmumam bija šādi:

- 11 gadījumos VDD pārbaudes gaitā konstatēja faktus, kas dod pamatu apšaubīt personas uzticamību un spēju saglabāt valsts noslēpumu (likuma "Par valsts noslēpumu" 9. panta trešās daļas 6. punkta "a" apakšpunkts). Starp šiem gadījumiem bija viens, kad dienests personas radītos riskus aizsargājamās informācijas drošībai atklāja ārkārtas pārbaudes laikā.
- Sešos gadījumos dienests pārbaudes gaitā ieguva informāciju par personām konstatētiem psihiskiem vai uzvedības traucējumiem, tostarp saistītiem ar atkarībām, kuri dod pamatu apšaubīt personas spēju ievērot valsts noslēpuma aizsardzības nosacījumus (likuma 9. panta trešās daļas 7. punkts).
- Trīs gadījumos dienests atteica speciālās atļaujas izsniegšanu, jo persona bija izdarījusi tīšu noziedzīgu nodarījumu (likuma 9. panta trešās daļas 3. punkta "a" vai "b" apakšpunkts).
- Savukārt vienā gadījumā papildus faktiem, kas dod pamatu apšaubīt personas uzticamību un spēju saglabāt valsts noslēpumu, dienests konstatēja informāciju, kas liecina, ka speciālās atļaujas izsniegšana konkrētajai personai neatbilst nacionālās drošības interesēm (likuma 9. panta trešās daļas 6. punkta "a" un "b" apakšpunkts).



Ilustratīvs foto, Freepik

VDD VĒRŠ UZMANĪBU!

Ne tikai par valsts noslēpuma apzinātu nelikumīgu izpaušanu, bet arī par šādas informācijas izpaušanu aiz neuzmanības vai nozaudēšanu draud kriminālatbildība. Savukārt par klasificētās informācijas aizsardzības prasību pārkāpumiem, ja kaitējums nav radies, paredzēta disciplināratbildība.

Vairumā gadījumu VDD personām piekļuvi valsts noslēpumam liedza vairāku iemeslu dēļ. Līdzīgi kā 2023. gadā, pērn biežākie iemesli speciālās atļaujas atteikumam vai anulēšanai bija:

- regulāra ceļošana uz Krieviju vai Baltkrieviju, kā arī citām Krieviju atbalstošām valstīm;
- saziņas uzturēšana ar riska personām Krievijā vai Baltkrievijā;
- kontaktēšanās ar prokremliski noskaņotām personām;
- Krievijas agresijas pret Ukrainu atbalstīšana;
- saikne ar noziedzīgās darbības iesaistītām personām un pamatotas aizdomas par paša kandidāta iesaisti noziedzīgās darbībās;
- izdarīti noziedzīgi nodarījumi, tostarp dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošana;
- valsts noslēpuma aizsardzības prasību atkārtoti pārkāpumi;
- sistemātiski administratīvie pārkāpumi;
- ierobežotas piekļuves datu bāzu izmantošana nesaistīti ar darba pienākumiem;
- gadījumi, kas liecina par personas negodīgumu, neuzticamību vai neapdomīgumu;
- apzināta nepatiesas vai maldinošas informācijas sniegšana;
- aizdomīgi finanšu darījumi un neskaidras izcelsmes uzkrājumi;
- alkohola, narkotiku, azartspēļu vai cita atkarība;
- psihiskās veselības traucējumi;
- neētiska, neadekvāta, neprognozējama vai nepiedienīga uzvedība;
- bieža neinformēšana par izmaiņām VDD iesniegtajā aptaujas lapā norādītajos datos.

Aizvadītajā gadā trīs personas izmantoja likumā "Par valsts noslēpumu" paredzētās tiesības apstrīdēt VDD lēmumu liegt tām pieeju valsts noslēpumam, vērsoties pie ģenerālprokurora. Šo gadījumu izskatīšanas laikā nevienai no personām neizdevās atspēkot dienesta iegūto negatīvo informāciju, kas bijusi par pamatu speciālās atļaujas atteikumam, un ģenerālprokurors VDD lēmumus liegt šīm personām pieeju valsts noslēpumam atzina par pamatotiem un atstāja spēkā.

Šīs trīs personas pārsūdzēja arī ģenerālprokurora nelabvēlīgo lēmumu, vēršoties pēdējā iespējamā instancē – Administratīvajā apgabaltiesā. Taču arī tiesa VDD lēmumus liegt personām pieeju valsts noslēpumam atstāja negrozītus.

2.4.

TELPU UN KOMERSANTU PĀRBAUDES

VDD aizvadītajā gadā turpināja veikt valsts noslēpuma aizsardzības prasību ievērošanas pārbaudes institūcijās, kurās uzrauga pretizlūkošanas režīmu. Pārbaūžu laikā dienesta amatpersonas pārbaudīja infrastruktūras, ieviestā drošības režīma un informācijas aprites procedūru atbilstību valsts noslēpuma aizsardzības noteikumiem.

Ja 2023. gadā VDD veica pārbaudes 20 iestādēs, tad 2024. gadā – divās iestādēs. Pārbaūžu skaita samazinājums saistīts ar pilnveidoto valsts noslēpuma aizsardzības prasību stāšanos spēkā 2024. gada 1. janvārī, kuru ieviešanai institūcijām tika piešķirts laiks. Iekšējo normatīvo aktu un fiziskās drošības procedūru pielāgošanai papildus noteiktajām prasībām institūcijām laiks bija atvēlēts līdz 2025. gada

1. janvārim. Savukārt darbam ar valsts noslēpumu paredzēto infrastruktūru institūcijas prasībām var pielāgot līdz pat 2029. gada 1. janvārim.

Saistībā ar šiem apstākļiem aizvadītajā gadā tikai atsevišķas institūcijas iesniedza VDD pieteikumu par savu gatavību pārbaudes veikšanai, savukārt pārējās vēl turpināja infrastruktūras pielāgošanu jaunajām prasībām. Pārbaūžu rezultātā dienests institūcijām sniedza rekomendācijas ieviesto fiziskās drošības procedūru un risinājumu pilnveidošanai.

Tāpat VDD turpināja vērtēt uzņēmumus un valsts kapitālsabiedrības, kas pretendēja uz industriālās drošības sertifikātu. 2024. gadā dienests pārbaudīja 11 komersantu gatavību un spēju veikt darbu, kas paredz nepieciešamību iepazīties ar valsts noslēpumu saturošu informāciju un nodrošināt tās aizsardzību.

Pēc komersantu vispusīgas izvērtēšanas VDD atbilstoši likumā "Par valsts noslēpumu" noteiktajai kārtībai iegūto informāciju un savu vērtējumu nosūtīja SAB lēmuma pieņemšanai. 10 gadījumos VDD pārbaudes rezultātā nekonstatēja faktus, kas rada šaubas par komersanta gatavību vai spēju nodrošināt valsts noslēpumu saturošas informācijas aizsardzību. Savukārt vienā gadījumā VDD konstatēja riskus un rekomendēja atteikt industriālās drošības sertifikāta izsniegšanu.

VDD ATGĀDINA!

Ikvienam speciālās atļaujas turētājam ir pienākums ne vēlāk kā mēneša laikā informēt par izmaiņām valsts drošības iestādei iesniegtajā aptaujas anketā norādītajos datos, piemēram, vārda vai uzvārda maiņu, citas valsts pilsonības iegūšanu, laulībām vai kopdzīves uzsākšanu, ceļojumiem uz valstīm ārpus ES un NATO, iespējamiem kontaktiem ar ārvalstu specdienestu darbiniekiem⁵. Informācija rakstiski sniedzama darbavietā par slepenības režīma nodrošināšanu atbildīgajai amatpersonai vai struktūrvienībai, vai arī valsts drošības iestādei.

⁵ Izmaiņas, par kurām nepieciešams ziņot, ir precīzi uzskaitītas Ministru kabineta 2023. gada 19. decembra noteikumu Nr. 822 "Valsts noslēpuma, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas, Eiropas Savienības un ārvalstu institūciju klasificētās informācijas aizsardzības noteikumi" 38.6 apakšpunktā.



03

KONSTITUCIONĀLĀS IEKĀRTAS AIZSARDZĪBA

Krievijas iespējas ar politiskiem, diplomātiskiem, humanitāriem, juridiskiem un citiem nemilitāriem instrumentiem ietekmēt procesus Latvijā aizvadītajā gadā ierobežoja ne tikai starptautiskās noteiktās sankcijas, bet arī agresorvalsts nepieciešamība pārvirzīt lielus cilvēkresursus karadarbības sekmēšanai Ukrainā. Vienlaikus Krievija turpināja radīt būtiskāko apdraudējumu Latvijas konstitucionālajai iekārtai, savu mērķu sasniegšanai izmantojot patlaban pieejamos instrumentus.

Aizvadītajā gadā Krievija turpināja strādāt ar Latvijas “tautiešu” vidi galvenokārt attālinātā režīmā. Vienlaikus Kremlis dažādos veidos motivēja ārvalstīs, tostarp Latvijā, dzīvojošos “tautiešus” pārcelties uz dzīvi Krievijā vai arī apmeklēt pasākumus Krievijā un tās tuvākajā sabiedrotajā Baltkrievijā.

2024. gadā Krievija kā prioritāti saglabāja Latvijā dzīvojošo krievvalodīgo jauniešu piesaistīšanu tā sauktajai krievu pasaulei. Agresorvalsts turpināja ieguldīt būtiskus resursus studiju programmu, kā arī interešu izglītības pieejamības veicināšanā ārvalstniekiem.

Tāpat Krievija turpināja darbu pie Kremlim vēlamās vēstures notikumu interpretācijas izplatīšanas un nostiprināšanas Latvijā, kā ierasts, uzsvāru liekot uz Krieviju nepamatoti glorificējošiem vēstījumiem par Otrā pasaules kara vēsturi.

VDD izvērstā pretdarbība un Latvijas sabiedrībā dominējošā negatīvā attieksme pret Krieviju būtiski apgrūtināja agresorvalsts iespējas ar nemilitārās ietekmes pasākumiem sasniegt mērķus Latvijā. Vienlaikus atsevišķas sabiedrības grupas, tostarp uz Krieviju un Baltkrieviju pārbēgušie prokremliskie aktīvistu, turpināja tieši un netieši sniegt atbalstu Krievijas interesēm.



3.1.

SABIEDRĪBAS NOSKAŅUMS UN IEKŠĒJĀ DROŠĪBA

Aizvadītajā gadā Latvijas sabiedrības noskaņojumu ietekmēja dažādi iekšpolitiski, sociālekonomiski un ģeopolitiski notikumi. Viens no būtiskākajiem sabiedrības noskaņojumu ietekmējošajiem faktoriem joprojām bija Krievijas izvērsta karš Ukrainā.

Kā liecina VDD analīze, Latvijas sabiedrības vairākums turpināja atbalstīt Ukrainu, kā arī stingri iestāties pret Krievijas agresiju un jebkādam prokremliskām izpausmēm Latvijā. Tāpat sabiedrības vairākums izrādīja atbalstu politiskiem lēmumiem, kas vērsti uz Latvijas iekšējās drošības un valsts valodas pozīciju stiprināšanu.

Vienlaikus daļa Latvijas iedzīvotāju joprojām turpināja slēpti vai atklāti atbalstīt Krieviju un tās izvērsto militāro agresiju pret Ukrainu. Šo sabiedrības daļu pārsvarā veidoja personas, kuras ikdienas saziņā lieto krievu valodu. Šie iedzīvotāji bija negatīvi noskaņoti ne tikai pret Ukrainu un ukraiņu tautu, bet arī Latvijas īstenotajiem pasākumiem iekšējās drošības stiprināšanai un valsts valodas lietojuma veicināšanai. Šāda attieksme vairumā gadījumu bija sekas ilgstošai Krievijas propagandas satura patērēšanai, Krievijas izplatītajiem vēstījumiem turpinot ietekmēt šo iedzīvotāju uzskatus un noskaņojumu.

Krievijas propagandas un melu ietekmē joprojām esošā sabiedrības daļa notikumus Latvijā un ārvalstīs turpināja interpretēt atbilstoši Kremļa veidotajam pasaules skatījumam. Piemēram, Latvijas politiku un institūciju centienus vairo valsts valodas lietojumu publiskajā telpā šādi iedzīvotāji maldīgi interpretēja kā Latvijā pastāvošu rusofobiju, lai gan šo centienu viens

no galvenajiem mērķiem bija veicināt krievvalodīgo pilnvērtīgu iekļaušanos Latvijas sabiedrībā. Savukārt Latvijas institūciju darbs pie iekšējās un ārējās drošības stiprināšanas šajā sabiedrības daļā tika uztverts kā Krievijas provocēšana.

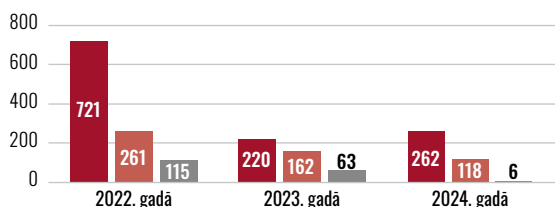
VDD vērtējumā sabiedrībā pastāvošā uzskatu pretstāve pērn izpaudās kā latentā etniskā spriedze. Krieviju atbalstošā sabiedrības daļa izrādīja aizvainojumu un negatīvu attieksmi pret Latvijas valsti, kas savukārt nebija pieņemami Krieviju nosodošajam Latvijas sabiedrības vairākumam.

Krieviju atbalstošā sabiedrības daļa savu nostāju lielākoties pauda sociālās tīklošanās vietnēs (vairāk – nodaļā par informatīvās telpas drošību). Vienlaikus vairākos simtos gadījumu personas atbalstu agresorvalstij demonstrēja ar dažādām izpausmēm pilsētvidē. Līdzīgi kā 2022. un 2023. gadā, arī aizvadītajā gadā Valsts policija pilsētvidē visbiežāk fiksēja ar krāsas aerosolu uzpūstus burtus “Z” un citus atbalstu Krievijas agresijai apliecinošus simbolus. VDD un Valsts policijas uzmanībā nonāca arī personas, kuras šādus simbolus demonstratīvi nēsāja pie apģērba, bija pielīmējušas savam transportlīdzeklim vai izvietājušas redzamā vietā salonā.

Atsevišķos gadījumos tika fiksēti huligānisma gadījumi pret transportlīdzekļiem ar Ukrainas numurzīmēm, kā arī agresīvas izpausmes pret ukraiņiem pilsētvidē. Tāpat 2024. gadā VDD ieguva informāciju par vairākiem desmitiem huligānisma gadījumu pret Ukrainas karogu vai Ukrainas atbalstam veltītiem vides objektiem. Pret Ukrainu vērstas un citas prokremliskas izpausmes ielu vidē pērn visbiežāk tika fiksētas februārī un martā (attiecīgi 38 un 58 gadījumi), kad Latvijā norisinājās atbalsta pasākumi Ukrainai saistībā ar otro gadadienu kopš Krievijas iebrukuma Ukrainā. Prokremliski noskaņotu iedzīvotāju aktivizēšanās tieši šajā laika periodā apliecināja šajā sabiedrības daļā joprojām pastāvošo naidīgumu pret Ukrainas valsti un ukraiņiem.

Savukārt atbalstu Krievijai apliecinošas izpausmes ielu vidē pērn visbiežāk tika konstatētas maijā (115 gadījumi), kad Krievijā tiek atzīmēta tā dēvētā “uzvaras” diena. Kopumā aizvadītajā gadā prokremlisku izpausmju daudzums pilsētvidē saruka.

Ielu vidē fiksētās prokremliskās izpausmes



- Atbalsta paušana Krievijai: uz objektiem uzņemti / uzņemti burti "Z" un citi Krievijas agresiju slavinoši simboli, saukļu izkliegšana, vandalisma akti pret dažādiem Latvijas un Ukrainas neatkarības simboliem
- Pie personu apģērba vai automašīnām piestiprināti atbalstu Krievijai apliecināši simboli (Krievijas karogs, Krievijas vai Padomju Savienības bruņoto spēku logotipi)
- Vēršanās ielu vidē pret ukraiņiem, tiem piederošiem ipašumiem, vai Latvijas iedzīvotājiem, kuri atklāti pauž atbalstu Ukrainai

3.2.

KRIEVIJAŠ NEMILITĀRĀS IETEKMES AKTIVITĀŠU GALVENIE ORGANIZĀTORI

Rietumvalstu ieviesto sankciju ietekmē Krievijas rīcībā 2024. gadā joprojām bija ierobežots nemilitāru instrumentu klāsts, kas ļautu atbilstoši agresorvalsts interesēm ietekmēt Latvijas un citu valstu politisko un sabiedrisko dienaskārtību. Tomēr Krievija turpināja regulāri reaģēt uz Latvijas iekšpolitiskajiem notikumiem, kas vērsti uz Krievijas vēsturiskās ietekmes mazināšanu Latvijā. Krievijas reakcija galvenokārt izpaudās informatīvajā telpā, propagandas resursiem un citiem Krievijas interešu atbalstītājiem izplatot vēstījumus par Latvijā īstenoto “rusofobisko” politiku un Baltijas valstu it kā radītajiem draudiem tā sauktajai krievu pasaulei (plašāk – pārskata 4. nodaļā par informatīvās telpas drošību).

Nozīmīgu lomu Krievijas nemilitārās ietekmes pasākumu organizēšanā un īstenošanā pret mūsu valsti nemainīgi saglabāja Krievijas Ārlietu ministrija un Latvijā rezidējošie diplomātiskā korpusa pārstāvji. Savukārt Krievijas prezidenta administrācija turpināja stratēģiskā līmenī koordinēt Krievijas ietekmes aktivitātes pret Latviju un citām Rietumvalstīm.

Krievija turpināja izmantot arī diplomātiskos un juridiskos instrumentus Latvijas un pārējo Baltijas valstu starptautiskai diskreditēšanai. Piemēram, agresorvalsts regulāri izmantoja savu dalībvalsts statusu tādās starptautiskās organizācijās kā Apvienoto Nāciju Organizācija (ANO), Eiropas Drošības un sadarbības organizācija (EDSO) un Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija (UNESCO), lai censtos pārliecināt starptautisko sabiedrību par Latvijas institūciju it kā īstenoto krievvalodīgo iedzīvotāju diskrimināciju un tiesību pārkāpumiem. Krievijas pārstāvji regulāri kritizēja Latvijas lēmumu skolās atteikties no krievu valodas kā otras svešvalodas apguves, aicinot starptautiskās cilvēktiesību organizācijas vērsties pret krievvalodīgo iedzīvotāju diskrimināciju Latvijā.

Aizvadītajā gadā Krievijas institūcijas un Kremļa kontrolētie mediji Krievijā un Baltkrievijā organizēja forumus un apaļā galda diskusijas, kuru viens no mērķiem bija uzlabot Krievijas valdošā režīma tēlu gan iekšējā auditorijā, gan krievu diasporā ārvalstīs. Šo pasākumu dalībnieki sprieda par tādiem jautājumiem kā darbs ar “tautiešiem” ārvalstīs, krievvalodīgo jauniešu piesaistes iespējas tā dēvētajai krievu pasaulei, “tautiešu” pārceļšanās programmu pilnveidošana, kā arī “fašisma un nacisma atdzimšanas” problemātika Eiropā. Pasākumos piedalījās arī uz šīm valstīm pārbēgušie prokremliski noskaņotie Latvijas valstspiederīgie, piemēram, Ruslans Pankratovs, Andrejs Mamikins un Romāns Samuļs.

Krievijas Ārlietu ministrijas paspārnē esošā federālā aģentūra “Rossotrudnichestvo” saglabāja savu lomu studentu piesaistīšanā no Latvijas un pārējām Baltijas valstīm. Izmantojot starptautisko programmu “Erasmus+”, arī kādas Rīgas skolas skolēni apmeklēja “Rossotrudnichestvo” pārstāvniecību Austrijā – Vīnes Krievu namu (vācu valodā – “Russisches Haus in Wien”), kurā tiek organizēti pasākumi Krievijas “tautiešu” saliedēšanai un noturēšanai Krievijas ietekmē.

“Rossotrudnichestvo” pērn īstenoja dažādus pasākumus, lai veicinātu ārvalstīs dzīvojošo “tautiešu” pārceļšanos uz Krieviju. Piemēram, šī aģentūra sadarbībā ar informācijas aģentūru TASS izveidoja jaunu digitālo pakalpojumu – karti “Dzimtene” (krievu valodā – “Rodina”), lai vairotu ārvalstīs dzīvojošo “tautiešu” piederības sajūtu Krievijai. Digitālajā platformā papildus pieejams Krievijas “tautiešu” brīvprātīgās pārvietošanas programmā paredzēto soļu uzskaitījums, lai prioritārā kārtā iegūtu Krievijas pilsonību. Atzīmējams, ka viens no veicamajiem soļiem Krievijas pilsonības iegūšanai ir reģistrēšanās vietējā kara komisariātā.

Krievijas fonds “Vēsturiskā atmiņa” (krievu valodā – “Istoricheskaya pamyat”) turpināja darbu pie Latvijas vēstures izkropļošanas un viltošanas. Kā liecina VDD analīze, Krievija arī pērn mērķtiecīgi izplatīja tendenciozu vēsturisko notikumu interpretāciju, lai vairotu Krievijas sabiedrības atbalstu karadarbībai Ukrainā, kā arī nostiprinātu iedzīvotājos naidīgu attieksmi pret Baltijas valstīm. Savukārt starptautiskajā arēnā Krievija mēģināja atainot Baltijas valstis, īpaši Latviju, kā tādas, kuras kultivē nacistiskas vērtības jau kopš Otrā pasaules kara. VDD vērtējumā Kremļa vēsturnieki šā fonda paspārnē mēģināja latviešiem un citām PSRS okupētajām tautām uzvelt atbildību par nacistu pastrādātajiem noziegumiem.

Ārvalstīs dzīvojošo tautiešu atbalsta un tiesību aizsardzības fonds (“Pravfond”) turpināja sniegt atbalstu “politiski vajātajiem” “tautiešiem”, kuri vēlējās izvairīties no atbildības par Latvijā pastrādātajiem noziedzīgajiem nodarījumiem.

Pērn aktivitātes turpināja arī Krievijas vēstniecība Latvijā. Vēstniecības pārstāvji regulāri atzīmēja Krievijas militāri memoriālajai politikai nozīmīgas piemiņas dienas, sniedza atbalstu personām, kuras vēlējās pārcelties uz Krieviju vai saglabāt uzturēšanās tiesības Latvijā, dibināja kontaktus ar “tautiešu” vides aktīvistiem, kā arī turpināja organizēt procesus Latvijas jauniešu piesaistei studijām Krievijā.



Krievijas vēstniecības pilnvarotais lietvedis Latvijā Dmitrijs Kasatkins vēstniecības telpās, atzīmējot Krievijas dienu jeb Neatkarības dienu. Attēls no Krievijas vēstniecības “Facebook” lapas.

3.3.

JAUNIEŠU PIESAISTĪŠANA KRIEVIJAS NEMILITĀRĀS IETEKMES AKTIVITĀTĒM

Krievijas centieni piesaistīt jauniešus Krievijas “tautiešu” vides aktivitātēm līdz šim bijuši nesekmīgi, tādēļ agresorvalsts 2024. gadā turpināja ieguldīt būtiskus resursus gan studiju programmu pieejamībā, gan starptautisku pasākumu organizēšanā, lai piesaistītu ārvalstīs dzīvojošos krievvalodīgos jauniešus un noturētu tos Krievijas ietekmes sfērā. Jauniešu piesaistīšana pērn saglabājās kā viena no Krievijas prioritātēm. Dažādos agresorvalstī organizētos forumos un konferencēs regulāri tika meklēti risinājumi ārvalstīs dzīvojošo krievvalodīgo jauniešu piesaistīšanai, kā vienam no galvenajiem paņēmieniem saglabājosies valsts apmaksātām studijām.

VDD vērtējumā, radot labvēlīgu vidi Latvijas un citu valstu krievvalodīgajiem jauniešiem, Krievija turpināja centienus piesaistīt un “audzināt” nākamos “tautiešu” vides aktīvistus un līderus agresorvalsts interešu pārstāvēšanai ārvalstīs. Krievijas mēģinājumi piesaistīt jauniešus tā sauktajai krievu pasaulei apliecināja, ka viens no šīs valsts ilgtermiņa mērķiem joprojām ir Kremļa veidotā sagrozītā pasaules skatījuma nostiprināšana un izplatīšana ārpus Krievijas robežām.

Papildus studiju iespēju piedāvāšanai, Krievija turpināja jauniešiem organizēt starptautiskus izglītojoša rakstura pasākumus, tostarp Krievijas okupētajās Ukrainas teritorijās. 2024. gada vasarā Simferopolē Krievijas okupētajā Krimā notika starptautiskā jauniešu nometne “Artek”. Nometnei bija militāri patriotiska ievirze, un tās laikā tika propagandētas Krievijas imperiālisma idejas, kurās ir balstīta Krievijas vēlme atjaunot ietekmi un kontroli pār Padomju Savienības sastāvā savulaik bijušajām valstīm. Nometnē piedalījās arī jaunieši no Latvijas.

Kā liecina VDD analīze, Krievija pērn paplašināja savu piedāvājumu jauniešiem, organizējot arī dažādus grantu konkursus dalībai interešu izglītības un kultūras aktivitātēs Krievijā. VDD vērtējumā šādu neformālu pasākumu mērķis ir pakāpeniski veidot sabiedrības daļu, kura būtu ieinteresēta sadarbības atjaunošanā ar Krieviju.

STUDIJU IESPĒJAS UN KULTŪRAS PASĀKUMI – INSTRUMENTI ĀRVALSTĪS DZĪVOJOŠO “TAUTIEŠU” PIESAISTĪŠANAI UN IETEKMĒŠANAI

Riski, studējot Krievijā

VDD ir apkopojis riskus, kuriem sevi pakļauj Latvijas jaunieši, dodoties studēt vai citādos formātos apgūt zināšanas un prasmes Krievijā.



Latvijas valsts karogs 10. starptautiskajā jauniešu industriālajā forumā “Nākotnes inženieri”, kas no 2024. gada 23. jūnija līdz 3. jūlijam norisinājās Krievijas pilsētā Tulā. Foto no pasākumā iesaistīta uzņēmuma vietnes “Tulatochmash.ru”.

Augsti izlūkošanas un vervēšanas riski

Studenti ir uzskatāmi par paaugstināta riska grupu, no kuras Krievijas specdienesti mērķtiecīgi atlasa un vervē savus potenciālos informācijas avotus un personas ietekmes pozīciju veidošanai.

Ideoloģiskā indoktrinācija

Krievija virzās uz absolūtu jaunāko paaudžu ideoloģisko indoktrināciju, veidojot Kremlim lojālu un paklausīgu nāciju ar vēlamo pasaules skatījumu. Krievija pakāpeniski mēģina atdzīvināt padomju perioda praksi, kad jauniešu ideoloģiskā audzināšana notika sistemātiski un plānveidīgi ar mērķi radīt dziļu pārliecību par sludināto ideju pareizību. Krievija šādi cenšas studentos vairogt piederības sajūtu tā sauktajai krievu pasaules telpai, pretstatot Krievijas vērtību sistēmu Rietumvalstu demokrātiskajām vērtībām.

Ietekmes pozīciju veidošana

Krievijas institūcijas ir ieinteresētas iegūt kontaktpersonas, kuras nākotnē varētu lobēt Krievijas intereses ārvalstīs. Krievijai ir nepieciešamas šādas pozīcijas dažādās nozarēs.

Nesaderīga izglītības sistēma

Krievijā studējošajiem jāreķinās, ka Krievijā iegūtos izglītību apliecinošos dokumentus Latvijas Akadēmiskās informācijas centrs var neatzīt. Līdz ar to agresorvalstī izsniegti izglītības dokumenti Latvijā var nesniegt tiesības strādāt apgūtajā profesijā. Turklāt liela daļa darbavietu ar neuzticību raugās uz kandidātiem ar Krievijā iegūtu izglītību, sevišķi ja augstskola absolvēta pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā 2022. gada 24. februārī.

Ierobežotas darba iespējas Latvijā

Ņemot vērā augstos izlūkošanas riskus, Krievijas izglītības iestāžu absolventiem iespējas iegūt darbu Latvijas valsts un pašvaldību iestādēs ir minimālas, īpaši, ja darba pienākumos ietilpst darbs ar valsts noslēpumu saturošu informāciju. Tas attiecas arī uz darba iespējām valsts kapitālsabiedrībās, nacionālajai drošībai nozīmīgās komercsabiedrībās, biedrībās un nodibinājumos, kā arī kritiskās infrastruktūras objektos.

Kultūras pasākumi – Baltkrievijas “maigās” varas instruments

Baltkrievija aizvadītajā gadā organizēja starptautiskus mūzikas, mākslas, kultūras un citus pasākumus, kurus apmeklēja arī Latvijas valstspiederīgie. Pasākumi tika organizēti kā šķietami apolitiski, vērsti uz starpkultūru sadarbību, tomēr tie vērtējami kā Krievijas un Baltkrievijas t.s. maigās varas instruments, lai veicinātu šo valstu ārpolitikas mērķu sasniegšanu, tostarp veidot un uzturēt pret tām labvēlīgi noskaņotu sabiedrības daļu Latvijā.



A. Lukašenko personīgi iesaistījās četrus aizturēto Latvijas jauniešu situācijas risināšanā, lai ar propagandas palīdzību “atspēkotu” Rietumvalstu apgalvojumus par Baltkrievijā valdošo autoritāro režīmu, šis valsts atbalstu Krievijas izverstajam karam Ukrainā un īstenotajām hibrīdaktivitātēm pret Rietumvalstīm. Ekrānuzņēmums no Baltkrievijas propagandas resursa “Belta.by”.

Baltkrievija aizvadītajā gadā vairākkārt izmantoja ieceltojušos Latvijas valstspiederīgos propagandas aktivitātēs Rietumvalstu diskreditēšanai un Baltkrievijas tēla uzlabošanai.

VDD 2024. gadā veica preventīvas pārrunas gan ar baltkrievu diasporas organizāciju dalībniekiem, gan personām, kuras ceļojušas uz Baltkrieviju, brīdinot par riskiem, ko rada uzturēšanās Baltkrievijas teritorijā.

VDD brīdina – piedalīšanās arī šķietami apolitiskos pasākumos Baltkrievijā ir saistīta ar augstiem riskiem.

Izceļami vairāki Latvijas valstspiederīgo pērn apmeklēti pasākumi:

- No 5. līdz 7. jūlijam pierobežā ap Latvijas, Krievijas un Baltkrievijas robežu saskares punktu norisinājās ikgadējais it kā tautu draudzībai veltītais pasākums “Draudzības kurgāns”, kurā tiek slavināta Padomju Savienības uzvara pār nacismu Otrā pasaules kara laikā, izplatot Kremļa veidoto vēstures

notikumu interpretāciju. VDD vērtējumā pasākuma galvenais mērķis ir panākt Latvijas atgriešanos Krievijas ietekmes sfērā. Pasākumu rīkoja Krievija un Baltkrievija, padomju armiju slavinošajām aktivitātēm norisinoties šo valstu teritorijās.

- No 9. līdz 15. jūlijam Baltkrievijā notika 33. starptautiskais mākslas festivāls “Slāvu bazārs Vitebskā”, kurā atklāšanas runu teica Aleksandrs Lukašenko. Mērķis pret Latviju – atjaunot sadarbību kultūras jomā, normalizēt valstu sadarbību ārpus politikas, mēģinot it kā nodalīt parasto sabiedrību no politikas veidotājiem un īstenotājiem.
- No 26. līdz 28. jūlijam Baltkrievijas pilsētā Braslavā norisinājās ikgadējais mūzikas festivāls “Viva Braslav”, kuru plānoja apmeklēt arī četri jaunieši no Latvijas. Šo jauniešu brauciens uz festivālu beidzās ar aizturēšanu, Baltkrievijas robežsargiem viņu automašīnā it kā konstatējot iepakojumu ar marihuānu.

3.4.

LATVIJAS SABIEDRĪBAS GRUPAS UN AKTĪVISTI, KAS TURPINĀJA ATBALSTĪT KRIEVIJAS INTERESES

Prokremlisku noskaņojumu daļā Latvijas sabiedrības 2024. gadā turpināja uzturēt dažādas organizācijas un individuālie aktīvisti, kuru izplatītie vēstījumi tieši vai netieši sakrita ar Kremļa propagandas vēstījumiem. Piesardzīgi un mazaktīvi, tomēr agresorvalsti Krieviju Latvijā turpināja atbalstīt “tautiešu” vides organizācijas un aktīvisti. Tāpat Krievijas interesēm atbilstošus vēstījumus Latvijā turpināja paust atsevišķas politiskās partijas, kuras orientējas uz krievvalodīgo elektorātu.



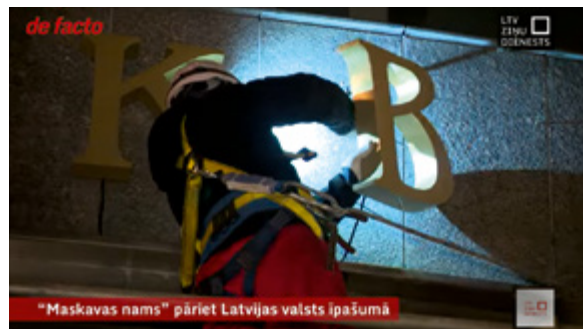
Krievijas “tautiešu” vides organizācijas un aktīvisti

Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, kopumā 2024. gadā tā sauktās organizētās “tautiešu” vides raksturojums saglabājās nemainīgs – sašķelta, dezorientēta un nespējīga sarīkot nozīmīgas aktivitātes Krievijas atbalstam, kas ļautu sasniegt Krievijas izvirzītos “tautiešu” politikas mērķus Latvijā. “Tautiešu” organizācijas rīkoja pasākumus Krievijai vēsturiski nozīmīgu datumu atzīmēšanai, mēģinot nepiesaistīt tiesībaizsardzības iestāžu uzmanību.

VDD amatpersonas regulāri veica pārrunas ar organizāciju vadītājiem, kā arī ar individuālajiem aktīvistiem, brīdinot, ka dalība Krievijas organizētos pasākumos var tikt vērtēta kā atbalsta sniegšana Krievijas mērķu īstenošanai Latvijā. Visintensīvāk pārrunas ar “tautiešu” vides pārstāvjiem dienests veica pirms 9. maija, lai novērstu potenciālas aktivitātes Krievijas atbalstam, jo īpaši agresorvalsts kara noziegumu slavināšanu.

Atbilstoši VDD prognozēm tā sauktā “Maskavas nama” pārņemšana Latvijas Republikas īpašumā vēl vairāk dezorientēja Krievijas “tautiešu” vidi Latvijā. Faktiski pērn notika tikai divi “tautiešu” pasākumi ārpus “Maskavas nama”. Pirmais no tiem bija “Latvijas Krievu kopienas” 2024. gada janvārī organizētais slēgta formāta kongress slāvu kultūras biedrības “Harmonika” telpās. Pēc tā līdz pat gada beigām “tautiešu” organizācijas nespēja atrast regulāru pulcēšanās vietu. Saistībā ar minēto Krievijas vēstniecība pašās gada beigās – 26. decembrī – organizēja slēgtu “tautiešu” pasākumu savās telpās, sapulcējot atsevišķu “tautiešu” organizāciju pārstāvjus.

Reaģējot uz “Maskavas nama” pārņemšanu, Krievija izvērsa plašus atbildes pasākumus. Krievija mēģināja izmantot “Maskavas nama” pārņemšanu,



Aizvadītajā gadā Latvija pārņēma savā īpašumā tā saukto “Maskavas namu”, kas ilgstoši bija kalpojis pret Latvijas valsts interesēm vērstu aktivitāšu organizēšanai. Ekrānuzņēmums no 4. februāra LTV raidījuma “De facto”, kur redzama ēkas līdzšinējā nosaukuma “Maskavas nams” burtu noņemšana no ēkas fasādes.



V. Guščins (pirmais no kreisās) aizvadītajā gadā “Uzvaras muzejā” Maskavā. Foto no tā sauktās Vispasaules tautiešu koordinācijas padomes vietnes “Vksrs.com”.

lai diskreditētu Latviju starptautiski kā neuzticamu investīciju un sadarbības partneri. Tāpat Krievija ar agresīvu retoriku mēģināja apturēt “Maskavas nama” ēkas izsoles procesu, tostarp piedraudot potenciālajam ēkas pircējam ar tiesvedības procesiem Krievijā.

VDD vērtējumā Krievijas reakcija apliecināja “Maskavas nama” līdzšinējo nozīmīgumu Krievijas nemilitārās ietekmes pasākumu organizēšanā un īstenošanā Latvijā. “Maskavas nams” kopš izveidošanas brīža 2004. gadā bija darbojies kā centrālais atbalsta punkts dažādām Krievijas īstenojamām ietekmes aktivitātēm pret Latviju. Šajā namā Krievijas vēstniecība un citi “tautiešu” politikas subjekti regulāri organizēja pasākumus, kuros izplatīja Krievijas agresīvo politiku attaisnojošus vēstījumus, kā arī Krievijas interesēm atbilstošu vēstures notikumu interpretāciju.

Ilggadējais “tautiešu” aktīvists, neregistrētās “tautiešu” organizācijas “Latvijas Sabiedrisko organizāciju padome” vadītājs Viktors Guščins turpināja uzturēt saiknes ar Krieviju. V. Guščins aizvadītā gada jūnijā un oktobrī apmeklēja attiecīgi 49. un 50. Vispasaules “tautiešu” koordinācijas padomes sanākumi Maskavā, kur turpināja veidot un uzturēt kontaktus ar Krievijas amatpersonām kā Krievijas “tautiešu” interešu pārstāvis



Ilggadējais prokremliskais aktīvis V. Lindermans dzimšanas dienā kā dāvanu saņēma šampanieti no Krievijas okupētās Krimas. Attēls no V. Lindermans "Facebook" konta.

Latvijā. Tāpat A. Ždanova Ļeņingradas Valsts universitātes (pašreiz – Sanktpēterburgas Valsts universitāte) Vēstures fakultāti savulaik absolvējušais V. Guščins pērn izdeva kārtējo (trīspadsmito) grāmatu par Jelgavas vēsturi, kurā izmantoti Latvijas Valsts vēstures arhīva Rīgā un Krievijas Valsts vēstures arhīva Sanktpēterburgā materiāli. Grāmatā vēsturiskie notikumi pasniegti atbilstoši Kremļa veidotajai vēstures interpretācijai.

Savukārt Krievijas militāri memoriālajai politikai atbilstošas aktivitātes Latvijā īstenoja biedrības "Latvijas antihitleriskās koalīcijas cīnītāju asociācija" vadītāja Gaļina Muštavinska, organizējot pasākumus Krievijai nozīmīgās Otrā pasaules kara notikumu atceres dienās, kuras agresorvalsts propagandā ilgstoši izmantotas Kremlim vēlamās vēstures notikumu interpretācijas izplatīšanai. Šajos atceres pasākumos tika pieminēti traģiskie Otrā pasaules kara notikumi un godināti kritušie, vienlaikus uzturot Kremļa konstruēto vēstījumu par Latvijā it kā atdzimstošo nacismu.

Vairāki iepriekšējos VDD pārskatos minētie prokremliskie aktīvis, piemēram, Aleksandrs Gaponenko, Vladimirs Lindermans, Tatjana Andrijeva, Aleksandrs Ģilmans un Alla Berezovska, aizvadītā gada laikā savstarpēji koordinēja savas aktivitātes saistībā ar pret tiem norisošajām tiesvedībām un Latvijas iekšpolitikas aktualitātēm. Prokremliskie aktīvisi pret tiem vērstās apsūdzības publiski interpretēja kā Latvijas valsts mērķtiecīgu vērsanos pret krievvalodīgajiem un politisku izrēķināšanos ar "tautiešu" aizstāvjiem.

VDD vērtējumā šo un citu prokremlisko aktīvistu publisko izpaušmju mazināšanās nebija saistīta ar ideoloģiskās pārliecības maiņu, bet gan nogaidīšanas stratēģijas izvēlēšanos, tiem sekojot līdzīgu Krievijas izvērsta kara virzībai Ukrainā. Lai gan individuālie prokremliskie aktīvisi primāri koncentrējās uz savu aizstāvību pret tiem ierosinātajās krimināllietās, šīs personas turpināja meklēt veidus kā piesardzīgi paust Krieviju un tās agresīvo ārpolitiku atbalstošus vēstījumus, nepārkāpjot likuma robežas.



Uz Krieviju vai Baltkrieviju pārcēlušies prokremliskie aktīvisi

Aizvadītajā gadā turpinājās tendence prokremliskajiem aktīvistiem no Latvijas pārcelties uz dzīvi Krievijā vai Baltkrievijā, no kurienes tie turpināja pret Latviju vērstas darbības. Pārcelšanās motivācija nemainījās – aktīvisi centās izvairīties no kriminālatbildības par Latvijā tiem inkriminētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem un saskatīja iespējas gūt peļņu, piedaloties pret Latviju vērstu propagandas un citu ietekmes pasākumu īstenošanā.

Uz Latvijai nedraudzīgajām valstīm pērn aizbēga divi zināmi prokremliskie aktīvisi – Staņislavs Bukains un Jurijs Aleksejevs, pret kuriem Latvijā ir aktīvas krimināllietas. S. Bukains 2024. gada jūlijā aizbēga uz Krieviju, jo viņam par prokremliskās noziedzīgās organizācijas "Baltijas antifašisti" vadīšanu un dalību tās pastrādātajos noziegumos draudēja brīvības atņemšana, sākot no desmit gadiem līdz mūža ieslodzījumam. Kamēr VDD veica izmeklēšanu, sevišķi smagos noziegumos aizdomās turētajai personai kā drošības līdzeklis bija piemērots apcietinājums, taču pēc izmeklēšanas pabeigšanas un krimināllietas nosūtīšanas kriminālvajāšanas uzsākšanai tiesa nolēma atbrīvot S. Bukainu pret drošības naudu 40 tūkstošu eiro apmērā. Papildus S. Bukainam bija piemērots aizliegums izceļot no valsts, taču viņš nelikumīgi aizbēga uz Krieviju, šķērsojot Zilupes upi ar SUP dēli.

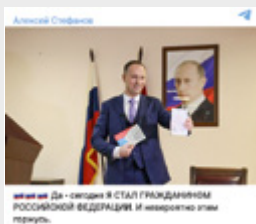
Savukārt prokremliskais aktīvis J. Aleksejevs 2024. gada oktobrī aizbēga uz Baltkrieviju. Kā vietnē "Facebook" atzinis pats J. Aleksejevs, bēgšanas iemesls bija pret viņu vērstie tiesas procesi, kuros aktīvistam izvirzītas apsūdzības par darbību, kas vērsta pret Latvijas suverenitāti, organizētā grupā, kā arī neatļautu šaujamieroču munīcijas iegādāšanos un glabāšanu. Turklāt iepriekš tiesa jau bija atzinusi J. Aleksejevu par vainīgu nacionālā naida izraisīšanā un bērnu pornogrāfijas apritē, piespriežot brīvības atņemšanu uz vienu gadu un vienu mēnesi. Arī šo cietumsodu viņš vēl nav izcietis. J. Aleksejevs Baltkrievijā nonāca caur Lietuvu, Viļņā nopērkot autobusa biļeti uz Minsku.

Latvijas valstspiederīgo pārcelšanās gadījumus Krievija un Baltkrievija pērn izmantoja kā pateicīgu materiālu Latvijas diskreditēšanai, regulāri veidojot tendenciozus sižetus par personām, kuras izlēmušas pamest it kā represīvo Latvijas režīmu. Tāpat personas tika izmantotas Ukrainas, NATO un ES nomelnošanai. VDD konstatēja, ka uz Krieviju pārcēlušies Latvijas prokremliskie aktīvisi lielākoties sākotnēji intensīvi tika eksponēti Krievijas propagandas kanālu sižetos, bet pēc tam zaudēja savu aktualitāti.

PĀRBĒDZĒJI UZ NAIDĪGAJĀM VALSTĪM



Prokremliskais aktīvis J. Aleksejevs, pametot Latviju, lai patvertos no potenciālā soda par pastrādātajiem noziedzīgajiem nodarījumiem Baltkrievijā. J. Aleksejeva vietnē "Facebook" publicēts attēls.



Centoties diskreditēt Latviju un spodrināt savu tēlu, Krievija publiski izcēla Latvijas valstspiederīgos, kuri ieguvuši Krievijas pilsonību. Krievijas pilsonību 2024. gada janvārī pieņēma arī prokremliskais aktīvis Aleksejs Stefanovs, kurš par to bija pavēstījis savā "Telegram" kanālā. VDD rosināja Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi atņemt viņam Latvijas pilsonību.



Partijas loceņi valodas pārbaudes 'salīdzinās ar genocīdu'.

POLITIKA 2024. gada 16. septembrī, 13:06

"Stabilitātei!" politiķi valsts valodas pārbaudes salīdzina ar genocīdu. Kas par to sakāms Valsts valodas centram?

Portālā "Jauns.lv" aizvadītā gada septembrī publicēts raksts par partijas "Stabilitātei!" vērsanos pret pasākumiem latviešu valodas pozīciju stiprināšanai, šajā gadījumā – pret valsts valodas prasmes pārbaudēm. Ekrānuzņēmums no portāla "Jauns.lv".

VDD VĒRŠ UZMANĪBU!

Pret Latvijas drošību vērstos noziegumos apsūdzētu personu aizbēgšana uz Krieviju vai Baltkrieviju pārsvarā ir bijusi iespējama saistībā ar krimināllietas izskatīšanas laikā šīm personām piemērotiem ar brīvības atņemšanu nesaistītiem drošības līdzekļiem. VDD vērtējumā apcietinājums ir vienīgais efektīvais drošības līdzeklis, lai nepieļautu aizdomās turētu personu aizbēgšanu no Latvijas un pret mūsu valsti vērstu aktivitāšu turpināšanu no Krievijas vai Baltkrievijas teritorijas.



Krievvalodīgos pārstāvošās politiskās partijas

Būtiska nozīme krievu valodā runājošās sabiedrības daļas uzskatu un noskaņojuma veidošanā bija uz šo elektorātu orientētajām politiskajām partijām, tajā skaitā "Latvijas Krievu savienībai" (turpmāk – LKS) un "Stabilitātei!". Šīs politiskās organizācijas, līdzīgi kā Krievijas propagandas resursi, kritizēja Latvijas centienus veicināt valsts valodas lietojumu publiskajā telpā, interpretējot šos centienus kā netaisnīgu vērsanos pret krievvalodīgajiem iedzīvotājiem.

VDD vērtējumā krievvalodīgos iedzīvotājus pārstāvošajām politiskajām partijām ir izdevīgi, lai šī sabiedrības daļa būtu aizvainota un nošķirta no pārējās sabiedrības. Šāds noskaņojums uzlabo šo partiju izredzes gūt atbalstu vēlēšanās.

Līdzīgi kā iepriekšējos gados, arī 2024. gadā uz krieviski runājošo elektorātu orientētās partijas turpināja centienus iegūt šajā sabiedrības daļā iespējami lielu atbalstu. Partijas pastiprināja savas publiskās aktivitātes pirms Eiropas Parlamenta vēlēšanām pērn jūnijā, cenšoties mobilizēt potenciālos vēlētājus. Par iekļūšanu Eiropas Parlamentā aizvadītajā gadā sacentās vairākas partijas, kuras ir orientētas uz krievvalodīgo elektorātu.

Uz krieviski runājošo sabiedrības daļu orientētās politiskās organizācijas pauda vēstījumus, kas atbilda Krievijas ārpolitiskajām interesēm. Līdzīgi kā Krievijas propagandas resursi, arī šīs politiskās partijas publiskajā komunikācijā apzināti sagrozīja un maldinoši interpretēja Latvijā notiekošos politiskos procesus, lai musinātu un vienlaikus mobilizētu atbalstam krievvalodīgo mērķauditoriju.

Piemēram, jebkādas Latvijas institūciju centienus paplašināt valsts valodas lietojumu sabiedrībā šīs partijas interpretēja kā rusofobiskas izpausmes, krievvalodīgo iedzīvotāju diskrimināciju un tiesību pārkāpumus, tādējādi atbilstoši Krievijas interesēm kavējot latviešu valodas apgūšanu šajā sabiedrības daļā. Šīs partijas neminēja, ka latviešu valodas apgūšana veicinātu krievvalodīgo pilnvērtīgu integrēšanos Latvijas sabiedrībā un vājinātu agresorvalsts iespējas manipulēt ar šiem iedzīvotājiem, izmantojot propagandu un dezinformāciju.

Tāpat šīs partijas publiskajā komunikācijā centās stiprināt jau iepriekš krieviski runājošajā sabiedrības daļā izveidojušos maldīgo pārliecību, ka Krievija un Baltkrievija ir Latvijas kaimiņvalstis, kas nerada būtisku apdraudējumu. Šīs politiskās partijas norādīja uz nepieciešamību atjaunot ekonomisko un cita veida sadarbību ar abām valstīm.

EIROPAS PARLAMENTA VĒLĒŠANU DROŠĪBA



Ekrānuzņēmums no portāla "Tvnet.lv"

Aizvadītajā gadā viena no VDD prioritātēm konstitucionālās iekārtas aizsardzības jomā bija Eiropas Parlamenta vēlēšanu godīgas, neietekmētas un demokrātiskas norises nodrošināšana Latvijā.

Gādājot par vēlēšanu drošību, dienests īstenoja dažādus pasākumus. Dienesta amatpersonas uzturēja regulāru saziņu ar Centrālo vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisijām, kā arī veica pārbaudes iecirkņos. Tāpat dienests pārbaudīja no iedzīvotājiem saņemtu informāciju par iespējamiem pārkāpumiem vēlēšanās. Kopumā VDD konstatēja 39 situācijas, kurās bija nepieciešama apstākļu noskaidrošana.

Vairumā gadījumu dienests identificēja nebūtiskas nepilnības vēlēšanu kārtības nodrošināšanā, kas, dienestam iesaistoties, nekavējoties tika novērstas. Savukārt pārējos gadījumos informācija par iespējamiem pārkāpumiem neapstiprinājās.

VDD nekonstatēja vietējo subjektu vai nedraudzīgu valstu prettiesiskus mēģinājumus iejaukties Eiropas Parlamenta vēlēšanu procesā Latvijā. Ņemot vērā minēto, 2024. gadā VDD neuzsāka kriminālprocesus par prettiesiskām darbībām saistībā ar vēlēšanām. Dienesta vērtējumā Eiropas Parlamenta vēlēšanas Latvijā noritēja mierīgi.

Aizvadītajā gadā VDD konstatēja LKS pret Latviju vērsto starptautiska līmeņa aktivitāšu apjoma mazināšanos. Dienesta vērtējumā šādu aktivitāšu sarukumam bija divi iemesli. Pirmkārt, VDD aizvadītā gada 22. februārī sāka kriminālprocesu pret partijas ilggadējo līderi Tatjanu Ždanoku aizdomās par palīdzību Krievijai pret Latviju vērstā darbībā. Otrkārt, LKS piedzīvoja zaudējumu jūnijā notikušajās Eiropas Parlamenta vēlēšanās, neiegūstot nevienu deputāta vietu starptautiski nozīmīgajā institūcijā.

Vienlaikus LKS turpināja mērķtiecīgi sniegt sagrozītu informāciju citām starptautiskām institūcijām par krievvalodīgo iedzīvotāju situāciju Latvijā. Šādu aktivitāšu rezultātā LKS ne tikai diskreditēja Latviju starptautiskā mērogā, bet arī sniedza Krievijai papildu ieganstus vērsties pret Latviju.

3.5.

EKSTRĒMISMS UN RADIKĀLISMS

Lai mazinātu draudus Latvijas konstitucionālajai iekārtai un sabiedrības drošībai, VDD 2024. gadā turpināja iegūt informāciju par ekstrēmismu atbalstošām organizācijām, neformālām grupām un atsevišķām personām. Tāpat dienests ieguva ziņas par iedzīvotājiem, kuri ir pievērsušies radikālām ideoloģijām un tendēti uz vardarbību.

Ne labējo, ne kreiso ekstrēmismu atbalstošajām organizācijām aizvadītajā gadā nebija pietiekamu resursu un organizatorisko spēju, lai vardarbīgā veidā vērstos pret Latvijas konstitucionālo iekārtu un radītu tiešu kaitējumu nacionālajai drošībai.

Latvijā dzīvojošie ekstrēmisti galvenokārt izpaudās sociālās tīklošanās vietnēs un tiešsaistes ziņojumapmaiņas lietotnēs, izplatot ekstrēmisma idejas, kā arī mērķtiecīgi veidojot kontaktus un apmainoties pieredzēm ar citu valstu ekstrēmistiem. Atsevišķi vietējie aktivisti devās uz ārvalstīm, lai klātienē tiktos ar saviem domubiedriem. Interese par radikālām ideoloģijām pērn galvenokārt bija novērojama jauniešu vidē.

Reaģējot uz labējā un kreisā ekstrēmisma ideju izplatīšanos Latvijas sabiedrībā un šajās idejās balstītu vardarbīgu izpausmju pieaugumu, VDD aizvadītajā gadā īstenoja sistemātiskus pasākumus ekstrēmisma un radikālisma izplatības mazināšanai. Tostarp VDD sadarbībā ar Valsts policiju veica vairākas aizturēšanas un citus pasākumus, lai ierobežotu tā saukto skinhedu jeb skūtgaljvu aktivitātes Latvijā.

VDD vērtējumā ekstrēmisma un radikālisma izpausmju pieaugumu sabiedrībā aizvadītajā gadā veicināja globālas ietekmes procesi, piemēram, Krievijas izvērstais karš Ukrainā, citu rasu imigrantu pieplūdums Eiropas valstīs, tostarp Latvijā, Izraēlas militārā operācija Tuvajos Austrumos, kā arī LGBTQ+ kopienas tiesību aktualizēšana.



Labējā ekstrēmisma radītie riski

Labējie ekstrēmisti interneta vidē – sociālās tīklošanās vietnēs un tiešsaistes saziņas lietotnēs – galvenokārt publicēja naidīgus un agresīvus komentārus par imigrantiem, citas ādas krāsas cilvēkiem un LGBTQ+ kopienas pārstāvjiem. Tādās platformās kā “Telegram” un “TikTok” šādam saturam brīvi varēja piekļūt arī jaunieši, kuri nereti nekritiski uztver informāciju un šāda satura ietekmē var radikalizēties.

Līdzīgi kā 2023. gadā, arī pērn dienests novēroja, ka labējam ekstrēmismam lielākoties pievēršas gados jaunas personas, tostarp nepilngadīgi jaunieši. Pārsvārā šīs personas radikalizējās sociālās tīklošanās vietnēs un tiešsaistes saziņas lietotnēs, jo īpaši “Telegram” un “TikTok”, kur nekontrolēti tiek izplatīta ekstrēmisma propaganda, kā arī cits radikāls un vardarbību attaisnojošs saturs.

Dienestam zināmie ekstrēmisma atbalstītāji šāda rakstura informāciju nereti patērēja slēgtās saziņas grupās, kurās dominēja informācija no Krievijas informācijas telpas. Šajās saziņas grupās līdzās ekstrēmisma propagandai regulāri tika izplatīti vēstījumi, kas atbilst Krievijas ārpolitikas interesēm.



Kreisā ekstrēmisma radītie riski

Pēdējos gados, tostarp pērn, VDD ir novērojis, ka jauniešu vidē aizvien nekritiskāk tiek uztvertas kreisā ekstrēmisma ideoloģijas, piemēram, komunisms, neomarksisms un anarhisms. Saistībā ar minēto Latvijas sabiedrībā arī aizvadītajā gadā pieauga kreisā ekstrēmisma ideju izplatība un atbalsts šādām idejām.

Pērn dienests fiksēja atsevišķu neformālu personu grupu veidošanos, apvienojoties nelielam skaitam personu, kuras atbalsta anarhismu un izplata citas kreisās ideoloģijas. Tāpat VDD konstatēja, ka atsevišķi aktivisti aizvadītajā gadā centās izplatīt anarhisma un komunisma idejas plašākai sabiedrībai. Visbiežāk šie aktivisti kreisā ekstrēmisma idejas mēģināja izplatīt tieši jauniešu vidē.

VDD vērtējumā šādu ideju izplatīšanās un kreiso ekstrēmismu atbalstošu personu grupu veidošanās Latvijas sabiedrībā ir bīstama tendence, jo kreisā ekstrēmisma ideoloģijas pašas par sevi ir drauds Latvijas konstitucionālajai iekārtai un valsts pastāvēšanai. Turklāt šādas organizācijas ir sevišķi izdevīgas Krievijai, kura sevi uzskata par komunistiskās Padomju Savienības mantinieci.

Līdzīgi kā citās Eiropas valstīs, arī Latvijā kreisie ekstrēmisti pērn pastiprinātu uzmanību pievērsa Izraēlas militārajām darbībām Tuvajos Austrumos, paužot atbalstu palestīniešiem.



Pasākumi ekstrēmisma un radikālisma izplatības mazināšanai

Reaģējot uz radikalizācijas risku pieaugumu sabiedrībā, VDD pērn īstenoja plašu preventīvu pasākumu kopumu ekstrēmisma un radikālisma izplatības mazināšanai Latvijā, liekot uzsvāru uz agrīnu personu radikalizēšanās gadījumu identificēšanu.

VDD amatpersonas aizvadītajā gadā intensīvi apzināja situāciju dažādās sabiedrības grupās, kuras ir pakļautas radikalizācijas riskam. Dienesta amatpersonas veica skaidrojošo darbu ar valsts un pašvaldību institūciju, kā arī privātā sektora pārstāvjiem, kuru ikdienu saistīta ar radikalizācijas riskam pakļautajām sabiedrības grupām. Gan plašāku sanāksmju, gan individuālu tikšanos laikā ar dažādu nozaru pārstāvjiem dienesta amatpersonas sniedza informāciju par radikalizācijas pazīmēm, kā arī ieguva ziņas par riska personām.

Ņemot vērā tendenci ekstrēmisma idejām izplatīties jauniešu vidē, VDD amatpersonas pērn apmeklēja vairāk nekā 600 Latvijas izglītības iestādes, tostarp skolas, informējot administrāciju, sociālos pedagogus un psihologus par jauniešu radikalizācijas pazīmēm un radītajiem riskiem. Skolu apmeklējumu rezultātā VDD identificēja vairākus jauniešus, kuri interneta vidē bija aizrāvušies ar radikālām ideoloģijām.

Vairākiem no dienesta uzmanībā nonākušajiem jauniešiem interese par radikālām ideoloģijām kombinējās ar paaugstinātu agresiju, kas izpaudās fiziskos uzbrukumos vienaudžiem. VDD amatpersonas veica pārrunas ar šiem jauniešiem, kā arī viņu vecākiem, brīdinot par paredzēto atbildību noziedzīgu darbību veikšanas gadījumā.

Tāpat VDD pērn sagatavoja uz izplatīja informatīvos materiālus par labējo un kreiso ekstrēmismu, apkopojot gan raksturīgās pazīmes, gan simbolus.

SKINHEDU AKTIVITĀŠU IEROBEŽOŠANA



Ekrānuzņēmums no portāla LSM.lv

Aizvadītajā gadā VDD sadarbībā ar Valsts policiju veica vairākus pasākumus, lai ierobežotu skinhedu aktivitātes Latvijā. Dienesti vērsās pret skinhediem, kuri slavināja nacismu, kā arī paši īstenoja vardarbīgas aktivitātes pret citām personām.

Viens no VDD uzdevumiem ir identificēt personas ar radikalizācijas pazīmēm. Aizvadītajā gadā VDD neformālajās skinhedu grupās identificēja vairākas

riskus radošas personas, par kuru aktivitātēm sniedza informāciju Valsts policijai.

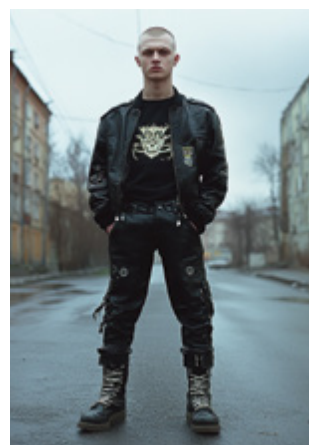
Valsts policija atbilstoši savai kompetencei uzsāka vairākus kriminālprocesus pret skinhediem par dažādiem noziedzīgiem nodarījumiem: nacistiskās Vācijas īstenotā genocīda, noziegumu pret cilvēci, noziegumu pret mieru un kara noziegumu publisku slavināšanu; uz rasu naida izraisīšanu vērstu darbību veikšanu; laupīšanu u.c. Vairāki skinhedi bija nodarījuši miesas bojājumus personām ar atšķirīgiem uzskatiem, turklāt savas darbības filmējuši un pēc tam publicējuši sociālās tīklošanās vietnēs. Vairākos gadījumos skinhedi bija uzbrukuši ēdienu piegādes kurjeriem, kuri piederīgi citai rasei.

Kriminālprocesu ietvaros VDD amatpersonas sniedza Valsts policijai atbalstu skinhedu aizturēšanā, kā arī to dzīves un pulcēšanās vietās veiktajās kratīšanās. Kopumā aizvadītajā gadā tika aizturēti 11 skinhedi, tajā skaitā divu neformālo skinhedu grupu līderi, kuri šobrīd atrodas apcietinājumā.

Tipiska skinheda profils

- jauns vīrietis vecumā no 14 līdz 22 gadiem;
- pamata vai vidējā izglītība;
- audzis nelabvēlīgā ģimenē;
- ikdienā patērē sociālo tīklošanās vietņu un saziņas lietotņu saturu krievu valodā;
- izrāda interesi par dažādiem cīņas veidiem, piemēram, tūvcīņu, kā arī šaujamočiem un nažiem;
- pauž atbalstu radikālām ideoloģijām, piemēram, nacismam vai nacionālboļševismam;
- savu mērķu sasniegšanai gatavs izmantot fizisku vardarbību.

Mākslīgā intelekta ģenerēts t.s. skūtgalvja attēls



PRETDARBĪBA LATVIJAS KONSTITUCIONĀLĀS IEKĀRTAS APDRAUDĒJUMU RADOŠĀM AKTIVITĀTĒM



Prokremlisku un citu radikālu aktivitāšu monitoring

Pērn VDD turpināja analizēt no Valsts policija saņemto informāciju par fiksētām prokremliskām izpausmēm pilsētvidē, piemēram, Krievijas agresijas simbolu “Z” un “V” zīmēšanu. Dienests vērtēja šos gadījumus atbilstoši savai kompetencei ar mērķi šo izpausmju autoru vidū konstatēt personas, kuras varētu radīt reālu apdraudējumu Latvijas konstitucionālajai iekārtai.

Prokremlisku izpausmju daudzums pilsētvidē pērn bija līdzīgs kā 2023. gadā, lielākoties svārstoties robežās no 10 līdz 30 gadījumiem mēnesī. Izņēmums bija mēneši, kuros ir etnisko spriedzi paaugstinoši datumi, piemēram, 24. februāris, 16. un 25. marts, kā arī 9. maijs. Šādos mēnešos pilsētvidē jaunas prokremliskas izpausmes bija vērojamas biežāk.



Krimināltiesiski pasākumi

VDD aizvadītajā gadā uzsāka kopumā 24 kriminālprocesus aizdomās par noziedzīgām darbībām, kas saistītas ar iespējamu apdraudējumu Latvijas valsts konstitucionālajai iekārtai, t.i., neatkarībai, suverenitātei, teritoriālajai neaizskaramībai un demokrātiskajai iekārtai. Piecus no šiem kriminālprocesiem dienests uzsāka aizdomās par palīdzības sniegšanu Krievijai pret Latviju vērstā darbībā. Četrus kriminālprocesus pret Latvijas valstspiederīgajiem dienests pērn sāka aizdomās par aizlieguma dienēt Krievijas bruņotajos spēkos pārkāpšanu, divus kriminālprocesus – par finanšu līdzekļu vai citas mantas vākšanu Krievijas bruņotajiem spēkiem, savukārt vienu kriminālprocesu – par darbību nolūkā palīdzēt Krievijai vērsties pret Ukrainu.

Tāpat VDD uzsāka 12 kriminālprocesus aizdomās par naida runu Krievijas agresijas un interešu atbalstam, t.i., par kara noziegumu publisku slavinošanu un attaisnošanu un / vai nacionālā naida un nesaticības izraisīšanu, personām ar naidīgiem izteikumiem kļūdot citus pret latviešiem un ukraiņiem.

Ar apdraudējumu Latvijas konstitucionālajai iekārtai saistītu noziegumu izmeklēšanas rezultātā VDD aizvadītajā gadā 10 kriminālprocesu materiālus nosūtīja prokuratūrai, rosinot pret personām sākt kriminālvajāšanu. Divos kriminālprocesos dienests personām inkriminēja piedalīšanos karā Ukrainā Krievijas bruņoto spēku pusē, septiņos kriminālprocesos – naida runu Krievijas agresijas atbalstam, savukārt vienā – palīdzību Krievijai pret Latviju vērstā darbībā.



Preventīvas pārrunas un brīdināšana par atbildību

VDD aizvadītajā gadā turpināja veikt preventīvas pārrunas ar personām, kuru publiskie izteikumi vai citas izpausmes liecināja, ka šīs personas potenciāli varētu iesaistīties pret Latvijas valsts konstitucionālo iekārtu vērstās noziedzīgās darbībās. Pārrunu laikā VDD amatpersonas brīdināja šīs personas par paredzēto atbildību noziedzīgu darbību veikšanas gadījumā.

Kopumā VDD 2024. gadā veica pārrunas ar gandrīz 600 personām, kopējam kopš Krievijas iebrukuma Ukrainā dienesta brīdināto personu skaitam pārsniedzot 1800. Starp šīm personām bija dažādu sabiedrības grupu pārstāvji: interneta komentētāji, personas, kuras publiski eksponējušas Krievijas agresiju slavinošu simboliku, prokremliskās vides pārstāvji u.c.



Protestu un citu publisku pasākumu kontrole

Dienests turpināja sadarbību ar Rīgas un citām Latvijas pašvaldībām, atbilstoši savai kompetencei izvērtējot pieteiktos piketus, gājienus un citus publiskus pasākumus. Dienests pētīja šo pasākumu mērķus, organizatorus un citas iesaistītās personas, kā arī prognozēja potenciālo vietējās un starptautiskās sabiedrības reakciju. Konstatējot riskus, ka pasākuma laikā varētu notikt prettiesiskas aktivitātes vai apdraudēta sabiedrības drošība, VDD sniedza rekomendāciju pasākuma rīkošanu aizliegt.

Aizvadītajā gadā dienests kopumā rosināja aizliegt piecu publisku pasākumu norisi. Dienests iecerētajos pasākumos bija konstatējis tādus riskus kā totalitāro padomju varu slavinošu atribūtu eksponēšana, iespējama kara noziegumu vai terorisma attaisnošana un slavinošana, aicinājumi uz agresiju un vispārējās drošības un sabiedriskās kārtības apdraudējums saistībā ar augstu fizisku konfliktu iespējamību. Tāpat dienesta vērtējumā konkrētie pasākumi varēja veicināt Latvijas sabiedrības šķelšanos, etniskās spriedzes pieaugumu un starptautisko attiecību saasināšanos.

Savukārt deviņos gadījumos VDD Latvijas pašvaldībām sniedza rekomendācijas par nepieciešamiem papildu pasākumiem drošības garantēšanai, piemēram, organizēt un piesaistīt atbilstošus Valsts policijas un pašvaldības policijas resursus sabiedriskās kārtības nodrošināšanai un reaģēšanai uz potenciāliem incidentiem vai norobežot pasākuma norises vietu.

Pirms paaugstināta riska publiskiem pasākumiem VDD sniedza savu vērtējumu un rekomendācijas arī Valsts policijai, kas ir atbildīga par sabiedriskās drošības un kārtības nodrošināšanu šādu pasākumu laikā.



Administratīvie instrumenti

VDD pērn turpināja izmantot dažādus administratīvos instrumentus, lai novērstu Latvijas valstspiederīgo un ārvalstnieku radītus draudus Latvijas konstitucionālajai iekārtai.

Dienests turpināja iegūt informāciju par ārvalstniekiem, kuru aktivitātes rada apdraudējumu Latvijas konstitucionālajai iekārtai, un rekomendēja iekšlietu ministram iekļaut šīs personas tā dēvētajā melnajā sarakstā, liedzot turpmāku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas teritorijā. Kopumā saistībā ar identificētiem riskiem Latvijas konstitucionālajai iekārtai VDD pērn

rekomendēja melnajā sarakstā iekļaut četras personas, no kurām divi bija Krievijas pilsoņi, viens Baltkrievijas pilsonis un viens – Somijas pilsonis.

Tāpat VDD aizvadītajā gadā turpināja izmantot Nacionālās drošības likumā paredzētās tiesības rekomendēt iekšlietu ministram konkrētiem Latvijas iedzīvotājiem piemērot aizliegumu izceļot no Latvijas, ja persona citā valstī plāno iesaistīties bruņotā konfliktā, teroristiskās darbībās vai citās aktivitātēs, kuru rezultātā persona, atgriežoties Latvijā, varētu apdraudēt mūsu valsts nacionālo drošību. Pērn VDD sagatavoja un iekšlietu ministram iesniedza informāciju par trim personām, kurām VDD vērtējumā piemērojams izceļošanas aizliegums. Šī administratīvā instrumenta izmantošanas iemesli bija konkrēto personu atbalsts Krievijas agresīvajai ārpolitikai un izvērstajai karadarbībai Ukrainā. VDD bija ieguvis informāciju, ka šīs personas līdz šim ceļojušas uz Krieviju veikt darbības, kas vērstas gan pret Latvijas, gan citu neatkarīgu, suverēnu un demokrātisku valstu nacionālās drošības interesēm.

Papildus VDD 2024. gadā aicināja Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi pieciem Latvijas valstspiederīgajiem atņemt Latvijas pilsonību, savukārt diviem Latvijas valstspiederīgajiem atcelt nepilsoņa statusu, jo bija ieguvis informāciju, ka šīs personas papildus esošajam statusam Latvijā bija pieņēmušas Krievijas pilsonību. Saskaņā ar spēkā esošo normatīvo regulējumu Latvijas pilsoņiem vienlaikus nedrīkst būt Krievijas pilsonība⁶, savukārt Latvijas nepilsoņa statuss var būt tikai personai, kurai nav citas valsts pilsonības⁷.

Starp šīm septiņām personām bija vairāki dienesta uzmanībā jau agrāk nonākuši Krievijas interešu atbalstītāji, piemēram, propagandists Aleksejs Stefanovs, Krievijas “tautiešu” politikas aktīviste un Krievijas okupētajā Doneckas apgabalā Ukrainā 2022. gadā organizētā pseidoreferenduma novērotāja Alīna Gerliņa, kā arī par aktīvu dalību karā pret Ukrainu meklēšanā izsludinātais Ilijass Biks-Bulatovs, pret kuru VDD 2024. gada 21. jūnijā rosināja sākt kriminālvajāšanu.

PROGNOZES

- Krievija turpinās pielāgoties starptautisko sankciju negatīvajai ietekmei, meklējot jaunus risinājumus, lai strādātu ar “tautiešiem” ārvalstīs. Tāpat Krievija izvērsīs centienus veicināt ārvalstīs dzīvojošo “tautiešu” pārcelšanos uz tās teritoriju.
- Krievija turpinās attīstīt akadēmiskos instrumentus jauniešu piesaistīšanai, kā arī organizēs neformālus un ar interešu izglītību saistītus pasākumus Krievijas un Baltkrievijas teritorijā. Krievija arī turpmāk ieguldīs resursus jauniešu piesaistei, turpinot līdz šim neveiksmīgos centienus izaudzināt nākamās “tautiešu” vides līderus un Krievijas interešu virzītājus ārvalstīs.
- Krievija pastiprinās aktivitātes militāri memoriālajā jomā, un 2025. gada centrālais notikums būs uzvaras atzīmēšana tā sauktajā Lielajā Tēvijas karā. Prognozējams, ka notiks mēģinājumi mobilizēt “tautiešu” organizācijas, tostarp Padomju Savienības pensionāru biedrības, Latvijā, kā arī tiks veicināta veterānu līdzdalība Krievijas organizētajos pasākumos – gan Krievijas vēstniecības telpās, gan Krievijas teritorijā.
- Latvijā saglabāsies latentā etniskā spriedze, kuru turpinās uzturēt prokremliskas izpausmes sociālās tīklošanās vietnēs un pilsētvidē, kas sabiedrības vairākumam nav pieņemamas. VDD prognozē, ka prokremliski noskaņotā sabiedrības daļa turpinās ietekmēties no Krievijas izplatītās propagandas un meliem, ar ko agresorvalsts ilgstoši un mērķtiecīgi veicinājusi šīs sabiedrības daļas neuzticēšanos un aizvainojumu pret Latvijas valsti.
- Saistībā ar 2025. gada jūnijā plānotajām pašvaldību vēlēšanām uz prokremliski noskaņoto elektorātu orientētās politiskās partijas izvērsīs intensīvākas publiskās aktivitātes. Pretendējot iegūt varu vairākās Latvijas pašvaldībās, šīs partijas centīsies mobilizēt potenciālos vēlētājus. Prognozējams, ka priekšvēlēšanu retorikā no šo partiju puses izskanēs ierastie, Krievijas stratēģiskās intereses veicinošie vēstījumi, kas negatīvi ietekmēs šo partiju auditorijas noskaņojumu, kā arī etniskās spriedzes līmeni Latvijas sabiedrībā kopumā.
- Aizvien lielākus drošības riskus radīs personas, kuras pašradikalizēsies, ietekmējoties no interneta vidē brīvi pieejamiem ekstrēmismu propagandējošiem materiāliem. Šie materiāli var pamudināt personas uz fizisku vardarbību pret citādi domājošajiem un noteiktām sabiedrības grupām, piemēram, citu rasu imigrantiem vai minoritātēm.

⁶ Pilsonības likuma 9. pants.

⁷ Likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1. pants.



04

INFORMATĪVĀS TELPAS DROŠĪBA

2024. gadā Krievijas kara propaganda un informatīvās ietekmes pasākumi bija visplašāk izmantotais nemilitārās ietekmes instruments, ko Krievija vērsa pret Latvijas drošības interesēm. VDD analīze liecina, ka salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, Krievija palielināja informatīvās ietekmes aktivitāšu intensitāti un agresivitāti. Krievija izmantoja iespējami dažādus informācijas resursus, lai nodrošinātu kara un agresīvās ārpolitikas propagandas vēstījumus balstītas informācijas izplatīšanu auditorijai Latvijā.

Kopš iebrukuma Ukrainā 2022. gadā Krievijas kara un agresīvās ārpolitikas propagandā izmantotajiem medijiem ir ierobežotas iespējas izplatīt saturu Latvijas teritorijā. Krievijā un Baltkrievijā reģistrētie televīzijas kanāli joprojām nedrīkst tikt retranslēti mūsu valstī. Tāpat Latvijā ir ierobežota piekļuve vairāk nekā diviem simtiem Krievijas propagandā izmantotu interneta vietņu.

Krievija aizvadītajā gadā turpināja pielāgot propagandas darbības principus šiem apstākļiem, un arī pērn Krievijas kara propaganda Latvijas sabiedrību sasniedza sociālās tīklošanās vietnēs, video koplietošanas platformās un tiešsaistes saziņas lietotnēs. Papildus, aizvien lielāku nozīmi pret Latviju vērstajās Krievijas informatīvās ietekmes aktivitātēs ieņēma personas, kuras no Latvijas uz Krieviju “pārbēgušas”, lai tur varētu slavēt Krievijas sāktu karu, kā arī attaisnot civiliedzīvotāju slepkavības un Ukrainas pilsētu iznīcināšanu.

Līdzīgi kā iepriekšējos gados, arī 2024. gadā VDD veica visaptverošu Latvijas informatīvās telpas monitoringu, lai fiksētu personu aktivitātes, kas vērstas pret valsts drošības interesēm. VDD veiktā monitoringa mērķis bija fiksēt prokremliskas izpausmes, nacionālo naidu provocējošus izteikumus un Krievijas īstenotos kara noziegumus slavinošus ierakstus. Pērn dienests identificēja virkni personu, kas nodarbojās ar šādu izteikumu izplatīšanu sociālās tīklošanās platformās.

4.1.

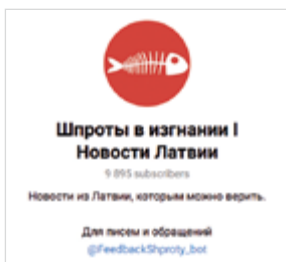
KRIEVIJAS INFORMATĪVĀS IETEKMES SUBJEKTI UN TO MĒRĶI

Arī 2024. gadā Krievijas televīzijas kanālu saturs bija nozīmīgs resurss Krievijas propagandas aktivitātēs. Latvijas sabiedrību tas sasniedza video koplietošanas platformās un tiešsaistes saziņas lietotnēs, kā arī televīzijas kanālu izplatīšanas lietotnēs, kuru darbību nodrošināja satura nelegālie izplatītāji. Vienlaikus Krievijas un Baltkrievijas televīzijas kanālu sasniedzamību Latvijas sabiedrībā arvien sekmēja to pieejamība virszemes uztveršanai Latvijas pierobežā. Tādējādi pierobežā dzīvojošie cilvēki joprojām bija pakļauti visaptverošai Krievijas agresīvās ārpolitikas un kara propagandai.



Krievijas informatīvās ietekmes subjekti

Aizvadītajā gadā daļai Latvijas sabiedrības nozīmīgi informācijas ieguves avoti bija “Telegram”, “TikTok” un “YouTube”. Šīs platformas izmantoja arī Krievijas mediju uzņēmumi, tur izplatot gan izklaidējošu saturu, gan Krievijas politisko “diskusiju” šovu veidoto saturu.



Ekrānuzņēmumi ar “Shproti v izgnanii” un “Baltnews” kanāliem “Telegram”.

Kara propagandā un informatīvās ietekmes aktivitātēs Krievija arvien centās radīt priekšstatu, ka tā nošķir mākslu, kultūru, izklaidi un sportu no politikas. Taču VDD vērtējumā šīs jomas bija ar politiku cieši saistītas, kā rezultātā tās kalpoja par būtiskiem Krievijas ietekmes aktivitāšu instrumentiem.

VDD vērtējumā ar ziņapmaiņas lietotnes “Telegram” starpniecību Krievijas propagandas resursu veidotais saturs brīvi nonāca līdz patērētājiem mūsu valstī⁸. Piemēram, lietotnē “Telegram” saturu izplatīja Krievijas mediju uzņēmumi “RIA Novosti” un “Izvestija”, kas pakļauti ES sankcijām. Darbu “Telegram” turpināja arī “Rossiya Segodnya” veidoto projektu “Baltnews” un “Shproti v izgnanii” kanāli, kuru saturu veidošanā bija iesaistītas personas no Latvijas un kas bija tieši pielāgoti auditorijai Latvijā.

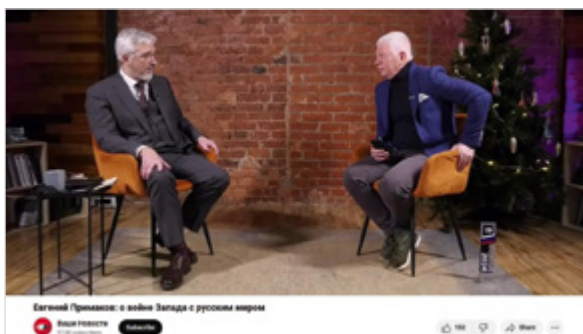
“Telegram” vidi aktīvi izmantoja arī Krievijas spēcienesti, kuri dezinformācijas kampaņas kombinēja ar informācijas ieguves aktivitātēm. Arī pērn spilgts piemērs šādām aktivitātēm bija prokremliskās noziedzīgās organizācijas “Baltijas antifašisti” uzturētais “Telegram” kanāls, kur pret Baltijas valstīm un Ukrainu vērstas agresīvas un apjomīgas dezinformācijas un propagandas kampaņas bija apvienotas ar informācijas vākšanu Krievijas spēcienestu interesēs.

VDD vērtējumā arī video koplietošanas platformā “TikTok” plaši bija pieejams saturs, kas rada riskus Latvijas informatīvās telpas drošībai un mūsu valsts nacionālās drošības interesēm kopumā. Šajā platformā bija plaši izplatīta Krievijas radītā dezinformācija, tostarp kara propaganda, kā arī pret Latviju un citām NATO valstīm vērsti vēstījumi. Tāpat “TikTok” plašai auditorijai bija brīvi pieejams teroristisks un uz vardarbību aicinošs saturs. Pēc VDD veiktajiem informatīvās telpas monitoringa datiem var secināt, ka aizvadītā gada laikā

⁸ 2024. gada nogalē “Telegram” pieņēma lēmumu ES teritorijā ierobežot piekļuvi virknei Krievijas propagandas mediju “Telegram” kanālu, tostarp “RIA Novosti” un “Izvestija” kanāliem.

augstākais lietotāju agresijas līmenis no “Facebook” pārvirzījās uz “TikTok” komentāru vidi.

Pērn Krievijai joprojām bija ierobežotas iespējas tieši izmantot Latvijā dzīvojošos Krievijas režīma un tā pastrādāto kara noziegumu atbalstītājus. Tādēļ Krievija informatīvās ietekmes aktivitātēs izmantoja visus zināmākos uz Krieviju aizbraukušos prokremliskos aktīvistus – Vadimu Aleksejevu, Sergeju Vasiļjevu, Alekseju Stefanovu, Andreju Mamikinu, Ruslanu Pankratovu, Igoru Gusevu, Kirilu Fjodorovu un citus. VDD vērtējumā katrs no šiem aktīvistiem “pildīja” savu funkciju kopējā Krievijas propagandā.



Ekrānuzņēmumi no V. Aleksejeva intervijām ar savulaik no Latvijas izraidīto Krievijas propagandistu Aleksandru Kazakovu un “Rossotrudnichestvo” vadītāju Jevgēņiju Primakovu.

V. Aleksejevs vērtējams kā viens no agresīvākajiem viedokļa paudējiem. Viņš regulāri uzstājās Krievijas televīzijas kanālu propagandas raidījumos. Tāpat V. Aleksejevs veidoja savu “Telegram” kanālu “Russkiy Dnevnik” un aktīvi sadarbojās ar prokremlisko informācijas resursu “Vashi Novosti”, kā arī “Telegram” kanāla “Bunker na Lubyanke” veidotājiem. Aizvadītajā gadā V. Aleksejevs apmeklēja arī Krievijas okupētās Ukrainas teritorijas, piedaloties Krievijas Aizsardzības ministrijas jeb faktiski Krievijas GRU organizētajās tā dēvētajās “preses tūrēs”.

2024. gadā aktivitātes Krievijas propagandas atbalstam izvērta arī bijušais Eiropas Parlamenta deputāts no



Ekrānuzņēmums no A. Mamikina “YouTube” kanālā publicēta videomateriāla, kurā viņš pastāta, ka ir izsludināts starptautiskajā meklēšanā.

Latvijas un mūsu valsts krievu valodas medijos savulaik strādājušais A. Mamikins. Krievijas informatīvās ietekmes aktivitātēm atbalstu viņš sniedza, uzturot savu “YouTube” kanālu, kā arī piedaloties Krievijas propagandas raidījumos.

Vienlaikus, kā liecina VDD rīcībā esošā informācija, uz Krieviju aizbraukušo prokremlisko aktīvistu darbības lielā mērā raksturoja sāncensība par Krievijas propagandas kuratoru uzmanību un finansējumu. Krievijas propagandas mērķu vārdā tie savu aizbēgšanu no Latvijas pasniedza kā veiksmes stāstu, atbalstot dažādu melu izplatīšanu par mūsu valsti.

Aizvadītā gada rudenī sociālās tīklošanās platformas “Facebook” Latvijas segmentā VDD identificēja krievu valodā rakstītu komentāru apjoma palielināšanos. Kā liecina VDD analīze, minētā tendence bija saistīta ar pastiprinātu ārvalstu izcelsmes, krievu valodā rakstošu viltus profilu jeb tā dēvēto “interneta troļļu”⁹ aktivitāti. Šo profilu mērķis bija kāpināt spriedzi un vairot neapmierinātību sabiedrībā, lai destabilizētu Latvijas iekšējo situāciju.

Vairumā gadījumu šādu profilu uzturētāji iesaistījās diskusijās par Krievijas karu Ukrainā, Latvijas tautsaimniecību, kā arī citām ziņām, kas raisīja pastiprinātu aiztātāžu Latvijas sabiedrībā. Šo profilu uzturētāju izplatītie ieraksti bija balstīti Krievijas propagandai raksturīgajos vēstījumos, kuru mērķis bija diskreditēt Ukrainu, vērsties pret Latviju un citām Rietumvalstīm, kā arī provocēt Latvijas sabiedrības neapmierinātību ar norisēm valstī un graut uzticību Latvijas amatpersonām un valsts iestādēm.

VDD analīze liecina, ka dēvētie “interneta troļļi” arvien bija Krievijas plaši izmantots instruments pret Rietumiem. Tomēr VDD vērtējumā tiem bija niecīga ietekme uz norisēm Latvijas sabiedrībā.

⁹ “Troļļi” – personas, kuras, slēpjot savu patieso identitāti, publiskajā telpā apzināti un mērķtiecīgi ievieto aizskarošu vai provokatīvu saturu. Krievija izmanto “troļļus” kara propagandas vēstījumu izplatīšanai, Latvijas politisko, sabiedrisko un ekonomisko procesu, kā arī valsts amatpersonu diskreditējošas informācijas izplatīšanai.



Krievijas informatīvās ietekmes mērķi

VDD analīze liecina, ka Krievijas informatīvās ietekmes aktivitātes galvenokārt bija pakārtotas Krievijas ārpolitikas mērķiem – šķēlt un destabilizēt transatlantisko kopieni un Rietumvalstu, tostarp Latvijas, sabiedrību, diskreditēt Ukrainu un tās valstiskumu, mērķtiecīgi vērsties pret Latvijas amatpersonām un valsts iestādēm, kā arī atgūt starptautiskās sabiedrības labvēlību.

Dienesta vērtējumā nesaskaņu un domstarpību provocēšana un uzturēšana gan transatlantiskajā kopienā, gan Latvijas sabiedrībā bija viens no galvenajiem Krievijas informatīvās ietekmes aktivitāšu mērķiem. Krievija centās izvērst provokatīvas aktivitātes informatīvajā telpā, lai, aktualizējot sabiedrībā sensitīvi uztvertus, kā arī domstarpības un nesaskaņas potenciāli izraisošus tematus, mēģinātu destabilizēt Latvijas iekšpolitisko situāciju.

Informatīvās ietekmes aktivitātēs Krievija izmantoja ikvienu notikumu un situāciju, lai izplatītu versijas par Ukrainas institūciju nelegitimitāti un apšaubītu Ukrainas valstiskumu. Šādu kampaņu mērķis bija Rietumu sabiedrībā vairo šaubas par nepieciešamību turpināt sniegt atbalstu Ukrainai cīņā par tās neatkarību un teritoriālo vienotību, kā arī veicināt sabiedrības psiholoģisku nogurumu no kara un nepieciešamības pastāvīgi atbalstīt Ukrainu.

Arī pērn VDD identificēja Krievijas informatīvās ietekmes kampaņās izmantoto resursu iesaisti diskreditācijas kampaņās pret Latvijas un citu Baltijas valstu augstākajām amatpersonām, valsts pārvaldes institūcijām, tiesībsargāšanas un drošības iestādēm, par tām izplatot dezinformāciju un melus. Šim nolūkam Krievija izmantoja, piemēram, raidījumu “Vakars ar Vladimiru Solovjovu”.

4.2.

BALKKRIEVIJAS INFORMATĪVĀS IETEKMES AKTIVITĀTES

Aizvadītajā gadā arī Baltkrievijas informācijas resursi sniedza atbalstu Krievijas kara un agresīvās ārpolitikas propagandai. Baltkrievijas informācijas resursi, tostarp televīzijas kanāls “Belarus 1”, ziņu aģentūra “Belta” un virkne kanālu video koplietošanas platformās, veidoja materiālus, kuru mērķis bija diskreditēt Latviju un slavināt Baltkrieviju. Piemēram, Baltkrievijas propagandas mērķiem izmantotie televīzijas kanāli bieži izplatīja melus par Latvijas robežsargu it kā

vardarbīgo izturēšanos pret robežpārkāpējiem uz Latvijas un Baltkrievijas robežas. Šādos materiālos parasti tika izmantoti arī vardarbīgi skati (foto vai video), lai tādējādi skatītājos radītu iespējami lielāku līdzpārdzīvojamu.



Ekrānuzņēmumi no Baltkrievijas propagandas televīzijas kanālu demonstrētiem Latviju diskreditējošiem un Baltkrieviju slavinājošiem sīžetiem par Latvijas robežsargu it kā piekautu robežpārkāpēju, kādas ģimenes “bēgšanu” no Latvijas un jauniešiem, kuru automašīnā Baltkrievijas robežsargi it kā atrada iepakojumu ar marihuānu.

Pērn Baltkrievijas propagandas kuratori šīs valsts režīma slavināšanai regulāri izmantoja no Latvijas uz Baltkrieviju aizbraukušās personas. Aizvadītā gada oktobrī Baltkrievijas informācijas resursi plaši atainoja stāstu par kādas ģimenes pārcelšanos no Latvijas it kā “rusofobijas” un “krievvalodīgo diskriminācijas” dēļ. Tāpat Baltkrievijas dezinformācijas kampaņās tika izmantots četru jauniešu no Latvijas brauciens uz Baltkrieviju, kur viņi plānoja apmeklēt mūzikas festivālu “Viva Braslav”, kas norisinājās no 26. līdz 28. jūlijam. Šķērsojot robežu, jauniešus aizturēja Baltkrievijas robežsargi, kuri viņu automašīnā it kā atrada iepakojumu ar marihuānu. Jaunieši tika aizturēti un pratināti, un vēlāk bija spiesti Baltkrievijas informācijas resursiem sniegt šīs valsts režīmu slavināšanas intervijas.

Pagājušajā gadā no Baltkrievijas aktīvi turpināja darboties arī Romāns Samuļs, kurš video koplietošanas platformā “YouTube” uzturēja savu kanālu. Šo kanālu R. Samuļs izmantoja, lai, intervējot prokremliskos aktīvistus un veidojot sižetus dažādās Baltkrievijas pilsētās, izplatītu Baltkrieviju glorificējošu un Latviju diskreditējošu saturu.

VDD vērtējumā Baltkrievijas propagandas aktivitāšu primārā mērķauditorija bija vietējie iedzīvotāji. Baltkrievijas mediji Latviju un Rietumvalstis kopumā demonstrēja kā morāli pagrīmušas, vardarbīgas un agresīvas. Tādējādi Baltkrievijas propaganda centās Latviju un Rietumus pasniegt kā “ārējo ienaidnieku”, lai konsolidētu Baltkrievijas sabiedrisko domu valdošā režīma atbalstam, kas savukārt tika pasniegts kā Baltkrievijas drošības un stabilitātes garants.

Vienlaikus šādus materiālus Baltkrievijas propagandas informācijas resursi veidoja, lai konstruētu versiju par Baltkrieviju kā valsti, kurā ievēro cilvēktiesības, labi izturas pret ieceļotājiem pat tad, ja tie izdarījuši likumpārkāpumu, un kurā rūpējās par “bēgļiem”.

4.3.

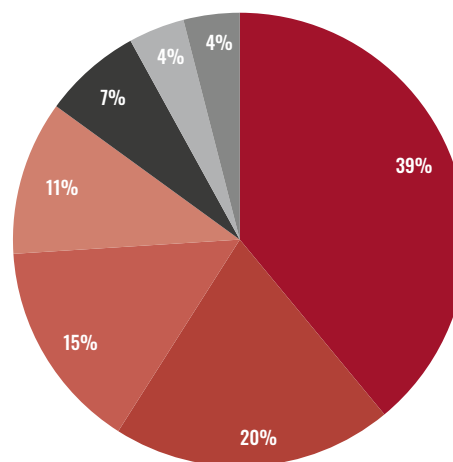
KARA PROPAGANDAS SEKAS

Neskatoties uz iepriekš minētajām Krievijas informatīvās ietekmes aktivitātēm, VDD vērtējumā aizvadītajā gadā kopumā situācija Latvijas informatīvajā telpā saglabājās mierīga un stabila. Krievijas informatīvās ietekmes aktivitātes nebija spējīgas destabilizēt Latvijas iekšpolitisko situāciju un ietekmēt lēmumu pieņemšanu par nozīmīgiem procesiem Latvijas politikā, ekonomikā un sabiedriskajā dzīvē atbilstoši Kremļa pasaules redzējumam.

Lielākajā daļā dienesta uzmanībā nonākušo gadījumu agresīvi noskaņoti sociālās tīklošanās vietņu lietotāji,

ietekmējoties no kara propagandas, slavināja vai attaisnoja Krievijas karu Ukrainā un izplatīja uz nacionālā, etniskā un rasu naida izraisīšanu, kā arī pret Latvijas Republiku vērstus izteikumus. Salīdzinot ar 2023. gadu, pērn šāda rakstura vēstījumu izplatība nedaudz pieauga. Minētais norāda uz aizvien pastāvošu spriedzi Latvijas sabiedrībā, kas saistīta ar Krievijas karu Ukrainā un no tā izrietošām vietēja mēroga norisēm Latvijas iekšpolitikā un sabiedrībā.

Agresīvo komentāru tematika



- Krievijas izvērstā kara Ukrainā slavināšana, attaisnošana
- Nacionālā, etniskā un rasu naida izraisīšana
- Pret Latvijas Republiku vērsti izteikumi, aicinājumi
- Draudi, aicinājumi uz vardarbību pret valsts amatpersonām
- Aicinājumi uz nesaskaņotiem, vardarbīgiem protestiem
- Sociālā naida un nesaticības izraisīšana
- Citi agresīvi vēstījumi

Tāpat aizvadītajā gadā sociālās tīklošanās vietnēs VDD fiksēja vairākus ierakstus un komentārus, kuros agresīvi noskaņotas personas aicināja vērsties pret valsts augstākajām amatpersonām, kā arī piedalīties nesaskaņotos, vardarbīgos protestos. Salīdzinot ar

2024. GADĀ AGRESĪJAS IZPAUSMES INFORMATĪVAJĀ TĒLPĀ SAASINĀJĀS SAISTĪBĀ AR:

- Krievijas iebrukuma Ukrainā otro gadadienu 24. februārī;
- Latviešu leģionāru piemiņas dienu 16. martā;
- Krievijas prezidenta vēlēšanām 17. martā;
- Komunistiskā genocīda upuru piemiņas dienu 25. martā;
- 9. maiju jeb dienu, kad Krievijā atzīmē tā dēvēto “uzvaru” Otrajā pasaules karā;
- Ukrainu Višivankas dienu 16. maijā;
- Padomju režīmu un Krievijas imperiālismu slavinošu pieminekļu demontāžu un pārvietošanu, kā arī ielu pārdēvēšanu.



VDD interneta vidē fiksēto agresīvo un Krieviju atbalstošo komentāru autoru izvietojums Latvijas teritorijā 2024. gadā.

2023. gadu, aizvadītajā gadā uz vardarbīgiem protestiem aicinošu vēstījumu izplatība saruka. Agresijas izpausmes kopumā skaidrojamas kā neapmierināti noskaņotās sabiedrības daļas emocionāla pretreakcija uz valstī aktuālajām iekšpolitiskajām, sabiedriskajām un ekonomiskajām norisēm.

Retākos gadījumos VDD fiksēja pret konkrētām sabiedrības grupām naidu un nesaticību provocējošus izteikumus. Tie galvenokārt bija vērsti pret Valsts policijas amatpersonām, žurnālistiem, mediķiem, kā arī LGBTQ+ kopienas pārstāvjiem. Tāpat pērn tika fiksēti atsevišķi terorismu slavinoši un uz teroristiska rakstura aktivitātēm mudinoši ieraksti, kas galvenokārt izpaudās kā radikāla reakcija uz terora aktu Krievijas koncertzālē “Crocus City Hall” 22. martā.

VDD pērn turpināja veikt preventīva rakstura pārrunas ar agresīvo ierakstu autoriem. Veikto pārrunu izvērtējums parāda, ka agresīvu vēstījumu paudēji ilgstoši patērējuši Krievijas propagandu, kā arī dezinformācijā un savvērestības teorijās balstītu saturu, kas plaši pieejams dažādās sociālās tīklošanās vietnēs.

Vienlaikus sociālās tīklošanās vietņu lietotāju verbālajai agresijai aizvien bija gadījuma raksturs, un šo personu aktivitātes neradīja tiešu apdraudējumu Latvijas nacionālajai drošībai. Vairums ierakstu autoru pārrunu rezultātā izrādīja gatavību turpmāk atturēties no līdzīga satura publicēšanas, kā arī dienesta konstatētos agresīvos ierakstus izdzēsa.

4.4.

KĪNAS INFORMATĪVĀS ĪTEKMES AKTIVITĀTES

Turpinoties Krievijas izvērstajam karam Ukrainā, Ķīna paplašināja informatīvās ietekmes aktivitātes Eiropā sava publiskā tēla uzlabošanai, ko bija negatīvi ietekmējusi šis valsts paustā neviennozīmīgā pozīcija pret Krievijas iebrukumu Ukrainā. Proti, Ķīna pērn turpināja pozicionēt sevi kā atbildīgu lielvaru un uzticamu sadarbības partneri, kas iestājas par mieru un vispārēju attīstību, vienlaikus pretnostatot sev it kā agresīvos Rietumus – ASV un NATO. Tādā veidā Ķīna centās vājināt spēcīgās transatlantiskās saites starp Eiropu un ASV.

Daļu no šiem ietekmes pasākumiem Ķīna īstenoja slēptā veidā. Ķīnas pārstāvji un pret šo valsti draudzīgi noskaņoti viedokļa līderi integrēja Ķīnas interesēm atbilstošus vēstījumus šķietami ar politiku nesaistītā retorikā, tostarp mēģinot uzrunāt gados jaunu auditoriju sociālās tīklošanās vietnēs, primāri – “TikTok”. Tādējādi Ķīna īstenoja ilgtermiņa nodomu – veidot pret to labvēlīgi noskaņotu sabiedrību ārpolitisko mērķu īstenošanai.

Latvijā Ķīna turpināja mērķtiecīgi dibināt un nostiprināt pozīcijas dažādās nozarēs, lai iegūtu interešu lobētājus politiskajā, ekonomiskajā, akadēmiskajā, zinātnes un

pētniecības, kā arī kultūras un mediju vidē. Kā liecina VDD analīze, Ķīnas interešu atbalstītāji Latvijā, izplatot Ķīnas oficiālos vēstījumus Latvijas informatīvajā telpā, kļuva par daļu no Ķīnas īstenotās visaptverošās globālās propagandas kampaņas. Dienests identificēja gadījumus, kad pret Ķīnu labvēlīgi noskaņotas personas, tostarp no politiskās vides, publiskajā telpā sistemātiski izcēla Ķīnas sasniegumus un piedāvātās iespējas, nekritiski mudinot Latvijas politiķus, uzņēmējus, pētniekus, studentus un citus sabiedrības locekļus uz aktīvāku sadarbību, tostarp sektoros, kas saistīti ar ekonomiskas atkarības un datu drošības riskiem.

VDD vērtējumā Ķīnas īstenotie informatīvās ietekmes pasākumi Latvijā savā mērogā un agresivitātē joprojām nebija līdzvērtīgi Krievijas izvērstajām informatīvās ietekmes aktivitātēm Latvijā. Vienlaikus Ķīnas informatīvās ietekmes pasākumi bija sistemātiski, pakāpeniski un orientēti uz ilgtermiņa mērķu sasniegšanu, izmantojot tā dēvētās “maigās varas” paņēmienus. VDD skatījumā Ķīnas īstenotās informatīvās ietekmes aktivitātes ir saistītas ar riskiem, jo Ķīna ar šo aktivitāšu starpniecību mēģina vājināt transatlantiskās saites starp ES un ASV, kā arī Latvijas informatīvajā telpā veicināt savām ģeopolitiskajām interesēm atbilstošu vēstījumu izplatību.

PRETDARBĪBA INFORMATĪVĀS IETEKMES PASĀKUMIEM



Informatīvās telpas monitorings

Pērn VDD turpināja pastāvīgu informatīvās telpas monitoringu, lai identificētu potenciālu apdraudējumu Latvijas valsts drošībai radošas personas un grupas. Gada laikā dienests padziļināti vērtēja tūkstošiem interneta vidē publicētu komentāru un video, kuros pausts atbalsts Krievijas agresijai, kā arī ietverti pret Latvijas valsts neatkarību, suverenitāti, teritoriālo vienotību, valsts varu vai valsts iekārtu vērsti izteikumi.

Šajos gadījumos VDD identificēja komentāru autorus un veica preventīvus pasākumus potenciālā apdraudējuma novēršanai. VDD analīze liecina, ka kopumā aizvadītā gada laikā, salīdzinot ar 2023. gadu, agresijas līmenis sociālās tīklošanās vietnēs un tiešsaistes ziņapmaiņas lietotnēs būtiski nemainījās.



Krimināltiesiski pasākumi

2024. gadā VDD padziļināti analizēja tūkstošiem platformās “Facebook”, “TikTok”, “Telegram” un “YouTube” publicētus komentārus un video, lai identificētu agresīvus izteikumus, kas vērtējami kontekstā ar Krimināllikumā minēto noziedzīgo nodarījumu pazīmēm.

Pērn saistībā ar publiskiem izteikumiem Krievijas agresijas un interešu atbalstam VDD uzsāka 12 kriminālprocesus. No tiem piecus kriminālprocesus dienests sāka par darbību interneta vidē nolūkā izraisīt naidu pret latviešiem vai ukraiņiem, divus – par Krievijas kara noziedzumu publisku attaisnošanu un slavināšanu,

savukārt vēl piecus – vienlaikus par abiem iepriekš minētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem (plašāk – pārskata 7. nodaļā par pirmstiesas izmeklēšanu).



Preventīvās pārrunas un brīdināšana par atbildību

Preventīvā darba ietvaros VDD turpināja veikt pārrunas ar personām, kuras sociālās tīklošanās vietnēs un tiešsaistes saziņas aplikācijās bija publicējušas komentārus, kuros pauda atbalstu Krievijai vai agresorvalsts interesēm atbilstošus vēstījumus. Aizvadītajā gadā dienests par paredzēto kriminālatbildību noziedzīgu nodarījumu veikšanas gadījumā brīdināja vairāk nekā 300 Latvijas valstspiederīgos, kuri dažādās platformās internetā bija izplatījuši agresīvus komentārus.



Propagandas resursu slēgšana un citi instrumenti

Atbilstoši savai kompetencei VDD arī 2024. gadā turpināja vērtēt dažādu interneta vietņu darbību, lai identificētu vietnes, kas tiek izmantotas Krievijas informatīvās ietekmes aktivitātēs vai kurās mērķtiecīgi un sistemātiski tiek izplatīts saturs, kas var radīt draudus Latvijas nacionālajai drošībai. Konstatējot šādas interneta vietnes, VDD atbilstoši Elektronisko sakaru likumā noteiktajai kārtībai informēja Nacionālo elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomi par šādu interneta vietņu darbību, rekomendējot ierobežot tām piekļuvi no Latvijas teritorijas. Pērn dienests rosināja ierobežot piekļuvi vairāk nekā 40 šādām interneta vietnēm.

Tāpat aizvadītajā gadā VDD ciešā sadarbībā ar Ārlietu ministriju vērtēja Latvijā plānoto Krievijas un Baltkrievijas, kā arī citu valstu viesmākslinieku pasākumu iespējamo ietekmi uz sabiedrību, īpašu uzmanību pievēršot šo mākslinieku attieksmei pret Krievijas agresiju. VDD rosināja Ārlietu ministriju Latvijai nevēlamo personu sarakstā iekļaut astoņus māksliniekus, kuri uzstāšanos Latvijā potenciāli varētu izmantot Krievijas izvērstā kara propagandas mērķiem.

Tāpat VDD veica pārrunas ar virkni uzņēmumu, kas nodarbojas ar pasākumu organizēšanu, brīdinot to pārstāvjus par riskiem, kurus var radīt potenciāla sadarbība ar māksliniekiem, kuri turpina uzstāties Krievijā vai Baltkrievijā vai savā retorikā ir pauduši šīm naidīgajām valstīm atbalstu.



Sabiedrības informēšana

2024. gadā dienests turpināja publiskās komunikācijas aktivitātes, lai, pielāgojot tās pretizlūkošanas un izmeklēšanas interesēm, vērstu Latvijas sabiedrības uzmanību uz aktuālo drošības situāciju mūsu valstī, kā arī reģionā kopumā. Tāpat dienests savās publiskās komunikācijas aktivitātēs vērsa uzmanību uz riskiem, kas saistīti ar Krievijas un Baltkrievijas specdienestu īstenotajiem agresīvajiem pasākumiem pret mūsu valsts iedzīvotājiem šo valstu teritorijā. VDD atkārtoti aicina iedzīvotājus neceļot uz šīm pret Latviju naidīgajām valstīm.

PROGNOZES

- Krievija, kā arī tās sabiedrotā Baltkrievija turpinās plaši izmantot propagandu un informatīvās ietekmes pasākumus kā līdzekli, lai saglabātu mieru vietējos iedzīvotājos un destabilizētu Rietumu sabiedrību. Krievijas un Baltkrievijas propaganda un informatīvās ietekmes pasākumi turpinās negatīvi ietekmēt arī Latviju, īpaši nekritiski domājošo sabiedrības daļu.
- Krievija turpinās pielāgot informatīvās ietekmes pasākumus ģeopolitiskajai situācijai un sabiedrības informācijas patēriņa paradumiem. VDD vērtējumā aizvien vairāk pieaug nepietiekami kontrolētu tiešsaistes saziņas aplikāciju un video koplietošanas platformu nozīme Krievijas informatīvās ietekmes aktivitātēs. Vienlaikus Krievija ietekmes aktivitāšu īstenošanai mēģinās izmantot arī mākslīgā intelekta rīkus.
- Aizvadītā gada tendences informācijas izplatībā un patēriņā apliecināja, ka “TikTok” kļūst par platformu, kur strauji pieaug verbālās agresijas līmenis. Minētos apstākļus Krievija izmantos savās interesēs, proti, lai šķeltu Latvijas sabiedrību un vairotu spriedzi, mērķtiecīgi ekspluatējot dažādus sensitīvus tematus.
- 2025. gada maijā apritēs 80 gadi kopš Otrā pasaules kara beigām. VDD vērtējumā Krievija saistībā ar šo faktu pastiprinās nemilitārās ietekmes aktivitātes, kuru mērķis būs izplatīt Krievijas ģeopolitiskajām interesēm atbilstošu interpretāciju par notikumiem Otrajā pasaules karā. Vienlaikus Krievija izvērsīs propagandas un dezinformācijas kampaņas, lai izplatītu nepatiesus, Latviju diskreditējošus vēstījumus.
- Savukārt Ķīna turpinās izmantot viedokļa līderus un interešu “lobētājus” Latvijas tautsaimniecībai nozīmīgās nozarēs, kā arī politiskajā un akadēmiskajā vidē, lai veidotu pret Ķīnu labvēlīgu sabiedrisko domu. Ķīna centīsies izvērst informatīvās ietekmes kampaņas, kuru mērķis būs vājināt Latvijas sabiedrības piederību Rietumiem un noskaņot mūsu valsts iedzīvotājus atbalstam Ķīnas Komunistiskās partijas pasaules redzējumam.



05

EKONOMISKĀ DROŠĪBA

Aizvadītajā gadā galvenos riskus Latvijas ekonomiskajai drošībai un starptautiskajai reputācijai turpināja radīt vietējo uzņēmēju tieša un pastarpināta ekonomiskā sadarbība ar Krieviju. VDD un citi atbildīgie dienesti pastāvīgi vērtēja aizdomīgus Latvijas uzņēmumu darījumus, lai atklātu un novērstu starptautisko sankciju pārkāpumus. Vienlaikus Latvija turpināja pakāpeniski virzīties uz ekonomisko saišu saraušanu ar Krieviju.

Lai konstatētu ES pret Krieviju un Baltkrieviju noteikto sankciju pārkāpumus, VDD aizvadītajā gadā pastāvīgi ieguva un analizēja plašu informācijas apjomu. Informāciju par aizdomīgiem darījumiem dienests ieguva gan operatīvās darbības rezultātā, gan no citām institūcijām, uzņēmumiem un iedzīvotājiem.

Finanšu drošības jomā VDD pērn turpināja pārbaudīt potenciālos ārvalstu investorus, kuri uz investīciju pamata vēlējās iegūt ietekmi Latvijas nacionālajai drošībai nozīmīgās komercsabiedrībās vai uzturēšanās tiesības Latvijā.

Latvijas enerģētiskās drošības jomā dienests aizvadītajā gadā pastiprinātu uzmanību pievērsa procesiem, kas saistīti ar 2025. gada februārī plānoto atslēgšanos no elektroapgādes loka BRELL¹⁰, un Latvijas enerģētikas kritiskās infrastruktūras objektu drošības stiprināšanai.

Savukārt transporta nozarē VDD turpināja sekot līdzi sarežģījumiem, kas saistīti ar nepieciešamību no sadarbības ar Krieviju un Baltkrieviju pārorientēties uz jauniem kravu plūsmu izcelsmes avotiem. Vienlaikus galvenā aktualitāte šajā nozarē aizvadītajā gadā bija izaicinājumi saistībā ar plānoto dzelzceļa līnijas “Rail Baltica” izbūvi, kuriem savas kompetences ietvaros uzmanību pievērsa arī VDD.

¹⁰ BRELL – elektroapgādes loks, kas, pamatojoties uz 2001. gadā noslēgtu līgumu, līdz šim savienojis Latvijas, Lietuvas un Igaunijas elektroapgādes sistēmas ar Krieviju un Baltkrieviju; abreviatūra veidota no elektroapgādes lokā ietilpstošo valstu sākumburtiem.



5.1.

SITUĀCIJA SANKCIJU IEVĒROŠANAS JOMĀ

Aizvadītajā gadā VDD turpināja pievērst pastiprinātu uzmanību procesiem, kas var negatīvi ietekmēt Latvijas finanšu sektora drošību un starptautisko sankciju režīma īstenošanu mūsu valstī.

Informāciju par riskiem valsts ekonomiskajai drošībai VDD ieguva gan izmantojot operatīvās darbības metodes, gan analizējot dažādu avotu sniegtu informāciju, tostarp publiskos resursos pieejamas ziņas. Tāpat, lai savlaicīgi identificētu riskus, dienests vērtēja dažādus procesus gan Latvijā, gan ārvalstīs, kam var būt ietekme uz ekonomisko drošību. Par konstatētajiem riskiem VDD informēja atbildīgās institūcijas, kā arī savas kompetences ietvaros veica pasākumus risku novēršanai.

2024. gadā būtiskus riskus turpināja radīt gan vietējo, gan ārvalstu uzņēmēju pārrobežu biznesa darījumi ar sankcijām pakļautajām precēm un pakalpojumiem austrumu virzienā. Dienesta veiktā informācijas analīze liecina, ka paaugstinātus sankciju pārkāpšanas riskus joprojām radīja sankcijām pakļauto preču tirdzniecība ar Centrālās un Tuvo Austrumu reģiona valstīm, kuras nav ieviesušas tirdzniecības ierobežojumus ar Krieviju.

Sankciju apiešanai negodprātīgi uzņēmēji turpināja slēpt biznesa darījumu patieso būtību un saiknes ar Krieviju. Uzņēmēji manipulēja ar informāciju par kravu faktisko sastāvu, izcelsmi vai gala saņēmēju, iesaistīja starpniekus ne tikai trešajās valstīs, bet arī Eiropā, kā arī izvēlējās sarežģītus un ekonomiski nepamatotus piegādes maršrutus un veidus.

Lai konstatētu ES pret Krieviju vai Baltkrieviju noteikto sankciju pārkāpumus, VDD pērn pastāvīgi ieguva un analizēja informāciju par Latvijas valstspiederīgo iespējamu sadarbību ar ES sankciju sarakstos iekļautām fiziskām un juridiskām personām. Tāpat dienests regulāri pārbaudīja vietējo uzņēmēju aizdomīgus darījumus ar uzņēmumiem trešajās valstīs, kurās ES noteiktās sankcijas pret Krieviju netiek atbalstītas un piemērotas.¹¹ Papildus VDD lielāku vērību pievērsa arī pakalpojumu sniegšanas jomai, lai identificētu gadījumus, kad pakalpojumi sniegti ES sankciju sarakstos iekļautām fiziskām vai juridiskām personām vai arī pārkāpts ES ieviestais aizliegums par noteiktu pakalpojumu sniegšanu subjektiem Krievijā vai ar agresorvalsti saistītiem uzņēmumiem ārvalstīs.

VDD veiktā analīze liecina, ka aizvadītajā gadā sankciju apiešanas metodes būtiski nemainījās. Pērn dienests novēroja līdzīgas tendences gan pret fiziskām un juridiskām personām Krievijā noteikto individuālo sankciju apiešanas gadījumos, gan noteiktu preču importa un eksporta aizliegumu apiešanas gadījumos.

Sankcijām pakļautās personas mēģināja slēpt saiknes ar Krieviju, izmantojot trešajās valstīs jaundibinātus uzņēmumus un uzņēmumu vadību un īpašnieku struktūrās iecelot formālus vadītājus un uzticamības personas, kuras nav pakļautas sankcijām. Tāpat negodprātīgi uzņēmēji sankciju apiešanai mēģināja izveidot šķietami likumīgas darījumu shēmas, slēdzot fiktīvus līgumus un organizējot sankcijām pakļauto preču piegādi un maksājumus caur savstarpēji nesaistītiem uzņēmumiem un piegādes maršrutiem Eiropā un trešajās valstīs.

VDD vērtējumā šādu shēmu izmantošana bija iespējama saistībā ar pastāvošajām nepilnībām un nereti pārāk formālu pieeju sankciju ievērošanas uzraudzībā un uzņēmumu patieso labuma guvēju noskaidrošanā ārvalstu uzņēmumos.

¹¹ Izmeklēt sektorālo sankciju jeb konkrētu preču eksporta vai importa aizliegumu pārkāpumus ir Valsts ieņēmumu dienesta kompetencē.

Tāpat sankciju apiešanai labvēlīgus apstākļus turpināja radīt nepilnības ES sankciju regulējumā un piemērošanā, tostarp ES sankciju regulējumā pastāvošie izņēmuma gadījumi atsevišķu Krievijas izcelsmes preču importam uz ES un ES preču eksportam uz Krieviju. Sankciju apiešanu atviegloja arī joprojām saglabātā iespēja sankcijām pakļautās preces pārvadāt tranzītā caur Krievijas un Baltkrievijas teritoriju uz citām valstīm. Šī iespēja tika izmantota arī fiktīvi, lai slēptu, ka tieši Krievija vai Baltkrievija ir sankcijām pakļauto preču patiesais galamērķis.

5.2.

SANKCIJU PĀRKĀPUMU IZMEKLĒŠANA

VDD pērn uzsāka septiņus kriminālprocesus aizdomās par ES pret Krieviju noteikto sankciju pārkāpšanu. Atšķirībā no citiem gadiem, lielāko daļu jeb piecus no šiem kriminālprocešiem dienests sāka saistībā ar pakalpojumu sniegšanu un atrašanos darba tiesiskajās

attiecībās ar uzņēmumiem Krievijā vai sankcijām pakļautiem uzņēmumiem citās valstīs.

Trijos no šiem pieciem ar pakalpojumu sniegšanu saistītajiem gadījumiem VDD konstatēja individuālo jeb pret konkrētiem Krievijas valstspiederīgajiem noteikto sankciju iespējamu pārkāpšanu. Proti, šajos gadījumos Latvijas valstspiederīgie bija snieguši pakalpojumus uzņēmumam, kas atrodas ES sankcijām pakļautas personas kontrolē. Latvijas valstspiederīgie šāda uzņēmuma labā, piemēram, bija veikuši pārdošanas menedžera pienākumus, kas vērtējams kā saimniecisko resursu nodrošināšana sankcijām pakļautai personai.¹²

Savukārt divos gadījumos dienests konstatēja tā dēvēto sektorālo sankciju iespējamu pārkāpšanu, proti, konkrētu pakalpojumu neatļautu sniegšanu Krievijā reģistrētiem uzņēmumiem. Abos gadījumos Latvijas valstspiederīgie uzņēmumam Krievijā, pretēji ES noteiktajam aizliegumam, bija snieguši IT konsultāciju pakalpojumus¹³, piemēram, piedaloties programmatūras izstrādē un ieviešanā.

REKOMENDĀCIJAS UZŅĒMĒJIEM SANKCIJU APIEŠANAS RISKU MAZINĀŠANAI

VDD rekomendē Latvijas uzņēmējiem, vērtējot jebkuru potenciālo darījumu, vienmēr rūpīgi pārlicināties, vai tas nav saistīts ar ES pret Krieviju un Baltkrieviju noteikto sankciju pārkāpšanas riskiem.

Dienests iesaka pirms iesaistīšanās darījumos rūpīgi izvērtēt visas iesaistītās puses, lai neapzināti nekļūtu par dalībnieku pret Krieviju vai Baltkrieviju noteikto sankciju apiešanas shēmā.

- Īpaša piesardzība ievērojama, veicot biznesa darījumus, kuros iesaistītas ES importa vai eksporta ierobežojumiem pakļautas preces. Papildus dienests vērš uzmanību, ka ES ir noteikusi arī daudzu pakalpojumu sniegšanas aizliegumu Krievijā un Baltkrievijā reģistrētiem uzņēmumiem un citiem subjektiem.
- VDD brīdina, ka viena no pazīmēm, kas var liecināt par potenciālu sankciju apiešanas mēģinājumu, ir ar Krieviju vai Baltkrieviju saistītu subjektu iesaiste importa vai eksporta darījumos ar trešajām valstīm, kas ietver sankcijām pakļautas preces vai pakalpojumus.



Ilustratīvs foto, VDD

- Dienests vērš uzmanību, ka sankciju apiešanā var būt iesaistīti ne tikai uzņēmumi, bet arī privātpersonas, kurām ir privāta vai ekonomiska rakstura saiknes ar Krieviju vai Baltkrieviju.
- VDD vērtējumā ne tikai bankām un citām kredītiestādēm, bet arī citiem uzņēmējiem jāturpina regulāri apzināt un pārvaldīt ar savu biznesa darbību saistītos sankciju pārkāpšanas riskus. VDD rekomendē uzņēmējiem periodiski pilnveidot iekšējos risku kontroles mehānismus un īstenot atbilstošus risku mazināšanas pasākumus.

¹² Saskaņā ar Padomes 2014. gada 17. marta Regulas (ES) Nr. 269/2014 par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība, 1. panta "d" apakšpunktu "saimnieciskie resursi" ir visdažādākie materiālie vai nemateriālie, kustamie vai nekustamie aktīvi, kas nav līdzekļi, bet ko var izmantot, lai iegūtu līdzekļus, preces vai pakalpojumus.

¹³ Padomes 2014. gada 31. jūlija Regula (ES) Nr. 833/2014 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā, 5.n panta 2. punkts.

ATKLĀTS SANKCIJU PĀRKĀPUMS – PAKALPOJUMU NEATĻAUTA SNIEGŠANA KRIEVIJAI



Ilustratīvs foto, Freepik

Aizvadītajā gadā VDD izmeklēšanas rezultātā prokurors vienai Latvijas pilsoni piemēroja sodu par ES noteikto sankciju pārkāpšanu, sniedzot uzņēmumam Krievijā konsultācijas kvalitātes vadības un efektivitātes uzlabošanas jautājumos.

Kriminālprocesu pret šo Latvijas pilsoni VDD uzsāka 2023. gadā saskaņā ar Krimināllikuma 84. panta pirmo daļu. Krievijas uzņēmums, ar kuru Latvijas pilsoni sadarbojās, nodarbojas ar informācijas sistēmu programmatūras izstrādi un savus pakalpojumus nodrošina gan Krievijas valsts institūcijām, gan privātā sektora uzņēmumiem, kas turpina darbību Krievijā, neraugoties uz agresorvalsts sāktu karu Ukrainā.

Izmeklēšanā VDD noskaidroja, ka Latvijas pilsoni, kura bija reģistrējies kā saimnieciskās darbības veicēja, bija noslēgusi līgumu ar Krievijā reģistrētu uzņēmumu par konsultāciju sniegšanu vadības, plānošanas, organizācijas, efektivitātes un kontroles jautājumos. Persona pret atlīdzību bija veikusi analīzi, salīdzinot uzņēmuma plānotos darbus ar faktiski paveiktajiem, un sniegusi uzņēmumam rekomendācijas darbības uzlabošanai. 2024. gada 29. februārī VDD nosūtīja kriminālprocesa materiālus prokuratūrai, aicinot pret personu sākt kriminālvajāšanu.

VDD vērs uzmanību, ka Eiropas Padomes 2014. gada 31. jūlija regulā Nr. 833/2014 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā, ir noteikts aizliegums tieši vai netieši sniegt grāmatvedības, revīzijas, tai skaitā tiesību aktos noteiktās revīzijas, uzskaites pakalpojumus vai konsultācijas nodokļu jomā, vai konsultācijas saimnieciskās darbības un vadībzinību jomā vai sabiedrisko attiecību pakalpojumus Krievijas valdībai vai juridiskām personām, vienībām vai struktūrām Krievijā.

Izmeklēšanas rezultāts:

Persona savu vainu atzina, un saskaņā ar prokurora priekšrakstu par sodu tai tika piemērots naudas sods 7700 eiro apmērā.

VDD ATGĀDINA!

Par ES pret Krieviju un Baltkrieviju noteikto sankciju pārkāpšanu Latvijā ir paredzēta kriminālatbildība, par ko var tikt piemērota līdz astoņiem gadiem ilga brīvības atņemšana. Uzņēmējiem pašiem ir pienākums pārliecināties, vai darījuma rezultātā netiks pārkāptas sankcijas. Nezināšana neatbrīvo no atbildības.

Vienu kriminālprocesu par iespējamu ES sankciju pārkāpšanu dienests sāka saistībā ar noteiktu preču neatļautu nodrošināšanu Krievijai. Bet vienā kriminālprocesā dienests izmeklēja Latvijas valstspiederīgā iespējamu iesaisti finanšu darījumu shēmā sankcijām pakļautas personas interesēs.

Izmeklēšanas rezultātā VDD ieguva atbilstošu pierādījumu kopumu divos no 2024. gadā sāktajiem

kriminālprocesiem, aicinot prokuratūru pret aizdomās turētajām personām sākt kriminālvajāšanu. Kriminālvajāšanai nosūtītie kriminālprocesi ir saistīti ar pakalpojumu sniegšanu. Četros 2024. gadā uzsāktajos kriminālprocesos VDD izmeklēšanu vēl turpina, savukārt viens kriminālprocess tika izbeigts, dienestam izmeklēšanas gaitā nekonstatējot noziedzīga nodarījuma sastāvu.

Papildus VDD pērn kriminālvajāšanai aizvirzīja vienu 2023. gadā sāktu kriminālprocesu par sankciju pārkāpšanu, un šajā kriminālprocesā personai tika piemērots naudas sods (plašāk par konkrēto gadījumu sadaļā "Atklāts sankciju pārkāpums – pakalpojumu neatļauta sniegšana Krievijai").

Līdzās kriminālprocesuālām darbībām, VDD amatpersonas veica preventīvas pārrunas ar uzņēmumu pārstāvjiem, individuālajiem komersantiem un privātpersonām, kuru darbībās bija konstatēti riski potenciālai sankciju pārkāpšanai.

5.3.

VDD IEŠAISTE SANKCIJU REŽĪMA UN IEVĒROŠANAS KONTROLES PILNVEIDOŠANĀ

Aizvadītajā gadā VDD turpināja sadarbību ar sankciju koordinācijā, ieviešanā un ievērošanas uzraudzībā iesaistītajām valsts institūcijām, tostarp informējot atbildīgās institūcijas par dienesta konstatētajiem sankciju pārkāpšanas riskiem un iespējām pilnveidot pret Krieviju un Baltkrieviju noteikto sankciju režīmu.

2024. gadā VDD valsts augstākajām amatpersonām, kā arī Latvijas Bankai sniedza vērtējumu par norisēm uzņēmējdarbības vidē un nepilnībām sankciju režīmā, kas rada sankciju apiešanas riskus. Dienests vērsa uzmanību riskiem, kas saistīti ar atšķirīgo preču importa un eksporta ierobežojumu apjomu pret Krieviju un Baltkrieviju. Tā kā uz Baltkrieviju aizliegts importēt ievērojami mazāk preču, Krievija savu tuvāko sabiedroto Baltkrieviju var izmantot kā starpniekvalsti noteiktu aizliegto preču ieguvei no Eiropas valstīm.

Papildus VDD vērsa uzmanību nepieciešamībai pastiprināt kontroles pasākumus kravām, kas tiek transportētas uz citām valstīm caur Krievijas vai Baltkrievijas teritoriju, apzinoties risku, ka deklarēto gala mērķi preces var arī nesasniegt.

Pērn VDD rosināja Ārlietu ministriju virzīt iekļaušanai ES sankciju sarakstā atsevišķus Krievijas uzņēmumus, kuri publiski atbalstīja Krievijas valdību un militāro agresiju pret Ukrainu. VDD sadarbībā ar Ārlietu ministriju šogad turpina pierādījumu apkopošanu, kas nepieciešami šādu subjektu iekļaušanai ES sankciju sarakstos.

Tāpat aizvadītajā gadā VDD Finanšu izlūkošanas dienestam, Ārlietu ministrijai un Valsts ieņēmumu dienesta Muitas pārvaldei sniedza dienesta iegūtu informāciju par ārvalstu – galvenokārt Centrālāzijas valstu – uzņēmumiem, kuri tiek izmantoti kā starpnieki, lai apiētu sankcijas un iegādātos preces Krievijas militārās industrijas vajadzībām.

Dienests arī informēja valsts augstākās amatpersonas par riskiem, kas saistīti ar atsevišķu Krievijas politikajai elitei pietuvinātu personu iespējamām ekonomiskajām interesēm un aktivitātēm Latvijā.

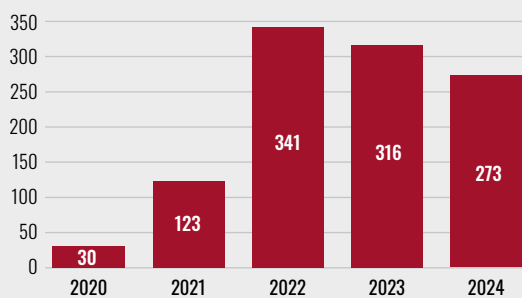
SAŅEMTIE ZIŅOJUMI PAR IESPĒJAMIEM SANKCIJU PĀRKĀPŠANAS GADĪJUMIEM

Aizvadītajā gadā VDD turpināja gan no valsts institūcijām, gan privātā sektora regulāri saņemt ziņojumus par iespējamiem starptautisko sankciju pārkāpšanas gadījumiem. Dienests padziļināti analizēja katru gadījumu. Konstatējot noziedzīga nodarījuma pazīmes, VDD īstenoja kriminālprocesuālas darbības. Savukārt, identificējot potenciālus sankciju pārkāpšanas riskus, VDD veica pārrunas ar iesaistītajām personām un citus preventīvus pasākumus.

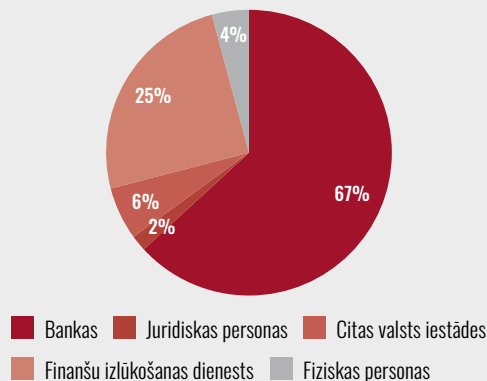
2024. gadā VDD saņēma 273 ziņojumus par iespējamiem sankciju pārkāpumiem. 150 ziņojumi bija no bankām, 14 bija no fiziskām personām un seši – no juridiskām personām. Pārējos 103 ziņojumus VDD saņēma no valsts iestādēm, no kuriem lielākā daļa – 83 – bija no Finanšu izlūkošanas dienesta.

Ziņojuma skaita samazinājums, salīdzinot ar iepriekšējiem diviem gadiem, bija saistīts ar Finanšu izlūkošanas dienesta 2023. gadā veiktajiem precizējumiem vadlīnijās ziņošanai par aizdomīgiem darījumiem, kas paredz informāciju par iespējamiem sankciju apiešanas gadījumiem sniegt Finanšu izlūkošanas dienestam, nevis VDD. Saistībā ar šīm izmaiņām VDD kopumā saņēma ievērojami mazāk ziņojumu par aizdomīgiem darījumiem.

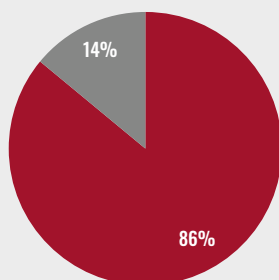
VDD saņemto sankciju ziņojumu dinamika pēdējo piecu gadu laikā



VDD saņemto ziņojumu sadalījums pēc ziņotāja



Saņemto ziņojumu par ES sankciju iespējamiem pārkāpumiem sadalījums pēc sankciju mērķa valsts



- ES noteiktosankciju pret Krieviju iespējami pārkāpumi
- ES noteikto sankciju pret Baltkrieviju iespējami pārkāpumi

Atbilstoši grozījumiem vadlīnijās, saņemot informāciju par iespējamu sankciju apiešanu, Finanšu izlūkošanas dienests veic padziļinātu gadījuma izpēti un par saviem secinājumiem informē VDD. Prognozējams, ka saistībā ar izmaiņām ziņošanas vadlīnijās dienests arī turpmāk kopumā saņems mazāku ziņojumu skaitu par aizdomīgiem darījumiem, toties pieaugs ziņojumu īpatsvars, kuros kompetentā institūcija – Finanšu izlūkošanas dienests – sniegusi kvalitatīvu gadījumu analīzi.

Lielākā daļa jeb 63% no VDD saņemtajiem ziņojumiem pērn bija par ES pret Krieviju noteikto sankciju iespējamiem pārkāpumiem, savukārt 10% ziņojumu – par ES pret Baltkrieviju noteikto sankciju iespējamiem pārkāpumiem. Dienests saņēma arī ziņojumus par ASV Ārvalstu aktīvu kontroles biroja (OFAC) noteikto sankciju iespējamiem pārkāpumiem (17%), kā arī dažādu valstu – galvenokārt Apvienotās Karalistes un Ukrainas – nacionālo sankciju (10%) iespējamiem pārkāpumiem.

Atzīmējams, ka Latvijas Krimināllikumā atbildība par ASV OFAC sankciju un citu valstu nacionālo sankciju pārkāpumiem nav paredzēta. Vienlaikus VDD rekomendē uzņēmējiem un citiem Latvijas valstspiederīgajiem kritiski vērtēt sadarbības iespējas arī ar šajos sankciju sarakstos iekļautām fiziskām un juridiskām personām, īpaši, ja tās sniegušas atbalstu Krievijas agresijai pret Ukrainu.

Līdzīgi kā 2022. un 2023. gadā, pērn lielākā daļa VDD saņemto ziņojumu bija par ES sektorālo sankciju jeb pret Krieviju vai Baltkrieviju ieviesto konkrētu preču importa vai eksporta aizliegumu iespējamu pārkāpšanu. Dienests saņēma arī ievērojamu daudzumu ziņojumu saistībā ar tā dēvēto individuālo sankciju jeb pret konkrētiem Krievijas un Baltkrievijas valstspiederīgajiem noteikto sadarbības ierobežojumu iespējamu pārkāpšanu. Šie ziņojumi bija gan par ES, gan ASV OFAC, gan Apvienotās Karalistes un Ukrainas pret konkrētām personām noteikto sankciju iespējamiem pārkāpumiem.

2024. gadā pieauga dienesta saņemto ziņojumu skaits par ES noteiktā aizlieguma sniegt Krievijai vai Krievijas valstspiederīgajiem noteiktus pakalpojumus iespējamu pārkāpšanu. Ziņojumi bija saistīti gan ar Latvijas pilsoņu, gan citu valstu pilsoņu, kuriem piešķirta termiņuzturēšanās atļauja Latvijā, iespējamu iesaisti neatļautā pakalpojumu sniegšanā agresorvalstij.

Ziņojumu analīzes rezultātā VDD vairākos gadījumos veica pārrunas ar darījumos iesaistītajām personām, brīdinot par kriminālatbildību, kas paredzēta par sankciju pārkāpšanu. Atsevišķu gadījumu izvērtējums noslēdzās ar kriminālprocesa sākšanu.

5.4.

INVESTORU PĀRBAUDES



Ilustratīvs foto, VDD

VDD aizvadītajā gadā turpināja pārbaudīt investorus, kuri uz ieguldījumu pamata pretendēja uz būtiskas līdzdalības vai izšķirošas ietekmes iegūšanu Latvijas nacionālajai drošībai nozīmīgās komercsabiedrībās.¹⁴ Pārbaūžu gaitā dienests vērtēja, vai ārvalstu pilsoņu vai uzņēmumu ieguldījumi stratēģiski nozīmīgos uzņēmumos un tautsaimniecības nozarēs neatstās negatīvu ietekmi uz Latvijas nacionālo drošību.

2024. gadā dienests atbilstoši savai kompetencei vērtēja sešus potenciālos investorus nacionālajai drošībai nozīmīgās komercsabiedrībās, sniedzot par tiem atzinumus Ekonomikas ministrijai. Vienā no šiem gadījumiem VDD Ekonomikas ministrijai sniedza negatīvu rekomendāciju, pamatojoties uz dienesta konstatētajām investora saiknēm ar

¹⁴ Ministru kabineta 2023. gada 20. jūnija noteikumi Nr. 311 par Nacionālajai drošībai nozīmīgu komercsabiedrību, biedrību un nodibinājumu apdraudējuma novēršanas kārtību.

Krieviju. Konkrētajā gadījumā investors pretendēja uz izšķirošas ietekmes iegūšanu nacionālajai drošībai nozīmīgā komercsabiedrībā, kas šim investoram ļautu iegūt kontroli pār lēmumu pieņemšanu konkrētajā komercsabiedrībā.

Atbilstoši ES regulējumam¹⁵ un Ministru kabineta noteiktajai kārtībai¹⁶ dienests izvērtēja arī no Ekonomikas ministrijas regulāri saņemto informāciju par trešo valstu investoru – uzņēmumu un fizisku personu – potenciālajiem tiešajiem ieguldījumiem, kas tiek vērtēti citās ES dalībvalstīs. 2024. gadā dienests no Ekonomikas ministrijas saņēma 275 paziņojumus par trešo valstu investoru potenciālajiem tiešajiem ieguldījumiem citās ES dalībvalstīs. Veikto pārbaūžu rezultātā VDD ar šiem investoriem un ieguldījumiem saistītus riskus mūsu valsts drošības interesēm nekonstatēja.

Tāpat 2024. gadā VDD turpināja veikt Latvijas komercbanku un citu finanšu pakalpojumu sniedzēju potenciālo akcionāru un patiesā labuma guvēju pārbaudes. VDD pērn veica četras šādas pārbaudes, divos gadījumos Latvijas Bankai sniedzot negatīvu atzinumu par potenciālajiem akcionāriem, kuru līdzšinējā darbībā bija konstatējis paaugstinātus riskus.

Arī citos gadījumos, kad valstī bija jāpieņem lēmumi saistībā ar tautsaimniecībai nozīmīgiem sektoriem vai infrastruktūras objektiem, VDD pēc lēmumu pieņemēju pieprasījuma vērtēja konkrētus uzņēmumus. Pērn VDD valsts institūcijām un kapitālsabiedrībām sniedza četrus šādus atzinumus. Divi gadījumi bija saistīti ar pretendentiem valstiski nozīmīgos iepirkumos, viens – ar uzņēmumu potenciālu apvienošanās, savukārt

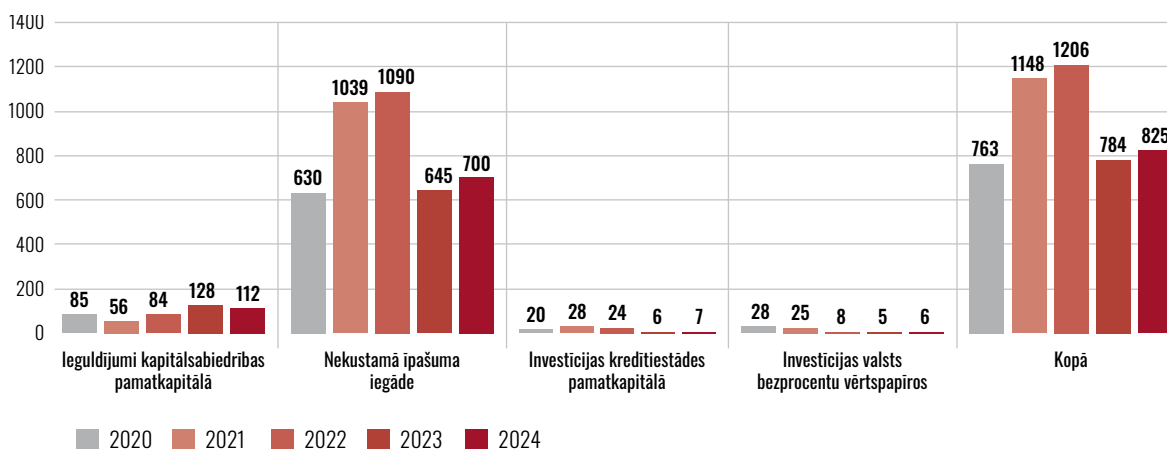
vienā gadījumā pārbaude tika veikta, jo ar Latvijas kompāniju saistītu citā valstī reģistrētu uzņēmumu iekļāva šis valsts nacionālajā sankciju sarakstā. Šo pārbaūžu rezultātā riski mūsu valsts drošības interesēm netika konstatēti.

VDD pērn turpināja pārbaudīt arī ārvalstniekus, kuri uz Latvijas tautsaimniecībā veiktu investīciju pamata vēlējas iegūt termiņuzturēšanās atļauju (TUA) mūsu valstī. Šāda iespēja ir paredzēta Imigrācijas likuma 23. panta pirmās daļas 28., 29., 30. un 31. punktā.

Dienests šādas pārbaudes veica ārvalstniekiem no tā dēvētajām riska valstīm, kuru saraksts ir noteikts Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija noteikumos nr. 554 “Noteikumi par valstīm, kuru pilsoņiem, izsniedzot vīzu vai uzturēšanās atļauju, veic papildu pārbaudi”. Pārbaūžu gaitā dienests vērtēja, vai šo ārvalstnieku uzturēšanās Latvijā varētu radīt riskus Latvijas nacionālajai drošībai. Savus atzinumus VDD nosūtīja Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei lēmuma pieņemšanai par TUA izsniegšanas iespēju.

Aizvadītajā gadā VDD pārbaudei saņēma 825 ārvalstu investoru pieteikumus TUA iegūšanai uz ieguldījumu pamata Latvijas tautsaimniecībā. Minētais skaits aptver gan investorus (377), gan viņu ģimenes locekļus (kopumā 448 – laulātie, nepilngadīgie bērni u.c.). 604 personas TUA uz investīciju pamata pieprasīja atkārtoti, tuvojoties iepriekšējās atļaujas termiņa beigām. Savukārt pirmo reizi uz TUA pretendēja 221 persona, no kurām 92 bija investori, savukārt 129 – viņu ģimenes locekļi. Tāpat dienests turpināja daļu 2023. gadā uzsāktu investoru un viņu ģimenes locekļu pārbaūžu.

TUA pieprasītāju dinamika un sadalījums pēc investīciju veida



¹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 19. marta Regula (ES) 2019/452, ar ko izveido regulējumu ārvalstu tiešo ieguldījumu Savienībā izvērtēšanai.

¹⁶ Ministru kabineta 2017. gada 3. oktobra noteikumi Nr. 606 par Nacionālās drošības likumā noteiktajai institūcijai iesniedzamo informāciju un darbībām ar informāciju par ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem.

Līdzīgi kā iepriekšējos gados, arī pērn lielākā daļa dienesta pārbaudāmo ārvalstnieku vēlējās iegūt TUA, pamatojoties uz Latvijā iegādātu nekustamo īpašumu. 2024. gadā tādas bija 700 personas jeb 85% no visiem VDD pārbaudītajiem TUA pretendentiem. 108 ārvalstnieki TUA uz šāda pamata pieprasīja pirmreizēji, savukārt 592 – atkārtoti. 322 no tiem bija nekustamā īpašuma pircēji, savukārt pārējie 378 – viņu ģimenes locekļi.

Savukārt 112 ārvalstnieki pērn pretendēja uz TUA, pamatojoties uz ieguldījumiem kapitālsabiedrībā. 103 ārvalstnieki TUA uz šāda pamata pieprasīja pirmreizēji, savukārt deviņas – atkārtoti. 49 no tiem bija ieguldītāji konkrētā kapitālsabiedrībā, savukārt pārējie 63 – viņu ģimenes locekļi.

Līdzīgi kā citus gadus, tikai atsevišķi riska valstu pilsoņi – septiņas personas – uz TUA Latvijā pretendēja, pamatojoties uz ieguldījumiem kredītiestāžu subordinētajā pamatkapitālā. Piecas no šīm personām uz TUA pretendēja pirmo reizi, savukārt divas – atkārtoti. Četras no šīm personām bija investori, savukārt atlikušās trīs – viņu ģimenes locekļi.

Vismazāk ārvalstnieku pērn pretendēja uz TUA saistībā ar veiktām investīcijām valsts bezprocentu vērtspapīros (sešas personas). Piecas no šīm personām uz TUA pretendēja pirmo reizi, savukārt viena – atkārtoti. Divas no šīm personām bija investori, savukārt pārējās četras – viņu ģimenes locekļi.

Starp VDD pārbaudāmajiem riska valstu pilsoņiem, kuri pērn vēlējās iegūt TUA uz investīciju pamata, visvairāk bija Izraēlas pilsoņu (128 personas). Starp biežākajiem TUA pieprasītājiem, pamatojoties uz investīcijām, pērn bija arī Uzbekistānas (90 personas), Ķīnas (90 personas), Kirgizstānas (85 personas), Ukrainas (70 personas), Turcijas (65 personas), Krievijas (60 personas) un Kazahstānas (41 persona) pilsoņi. Neliels skaits TUA pieprasītāju bija vēl no tuvu 30 valstīm.

Ārvalstnieku pārbaužu procesā dienests cieši sadarbojās ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi. Aizvadītajā gadā TUA tika atteikta vai anulēta kopumā 537 ārvalstniekiem, kuri uzturēšanās atļaujai bija pieteikušies saistībā ar investīcijām. Lielais TUA atteikumu daudzums skaidrojams galvenokārt ar to, ka uz TUA apmaiņā pret investīcijām nepamatoti pretendēja daudz Krievijas pilsoņu. Saskaņā ar 2022. gada 23. septembra grozījumiem Imigrācijas likumā Krievijas, kā arī Baltkrievijas pilsoņi vairs nav tiesīgi pretendēt uz uzturēšanās tiesībām Latvijā apmaiņā pret investīcijām. Pērn TUA tika atteikta vai anulēta kopumā 344 Krievijas pilsoņiem, no kuriem lielākā daļa TUA bija pieteikušies 2023. gada beigās.

5.5.

ENERĢĒTISKĀ DROŠĪBA



Ilustratīvs foto, Freepik

Latvijas enerģētiskās drošības jomā aizvadītajā gadā galvenā prioritāte joprojām bija sagatavošanās desinhronizācijai no elektroapgādes loka BRELL, kas Latviju, Lietuvu un Igauniju savieno ar Krieviju un Baltkrieviju, un pievienošanās vienotajam kontinentālās Eiropas elektroapgādes tīklam.

Saglabājoties riskam, ka Krievija varētu veikt priekšlaicīgu Baltijas valstu atslēgšanu no BRELL, VDD pastāvīgi sekoja līdzī notikumu attīstībai, par aktuālo situāciju informējot atbildīgās institūcijas un valsts augstākās amatpersonas.

2024. gada otrajā pusē VDD veica informatīvās telpas monitoringu, vērtējot izpausmes saistībā ar plānoto atslēgšanos no BRELL. Pastiprinātu uzmanību dienests pievērsa Krievijas un Baltkrievijas informatīvajā telpā izplatītajiem vēstījumiem par šo tematu, kā arī dezinformācijas izplatīšanas gadījumiem Latvijā.

Krievija un Baltkrievija Baltijas valstu atslēgšanos no BRELL centās izmantot Latvijas, Lietuvas un Igaunijas diskreditācijai, atslēgšanos pasniedzot kā neapdomīgu rīcību, kas Baltijas valstis novedīs pie elektroenerģijas cenu pieauguma un enerģētiskās drošības samazināšanās ilgtermiņā. Krievija un Baltkrievija turpināja mēģinājumus apšaubīt Baltijas valstu spējas patstāvīgi nodrošināt elektroenerģijas tīkla stabilu darbību.

Pilnvērtīga desinhronizācijas procesa pabeigšana un jaunā elektroenerģijas sistēmas balansēšanas tirgus modeļa ieviešana būs jāturpina visu 2025. gadu. VDD vērtējumā, lai gan atslēgšanās no BRELL sākotnējā posmā radīs papildu izmaksas, ilgtermiņā tas ir stratēģisks un pamatots solis, lai mazinātu Krievijas ietekmes iespējas un stiprinātu Baltijas valstu enerģētisko drošību.

Pērn VDD turpināja sadarbību ar valsts kapitālsabiedrībām, lai pilnveidotu drošības režīmu enerģētikas kritiskās infrastruktūras objektos. Pašreizējos apstākļos, ņemot vērā atslēgšanos no BRELL un agresorvalsts Krievijas Rietumvalstīs īstenotos sabotāžas aktus, enerģētikas kritiskās infrastruktūras aizsardzība ir ārkārtīgi svarīga. Vienlaikus Latvijas enerģētisko drošību pēc desinhronizācijas no BRELL būtiski ietekmēs starpsavienojumu pieejamība reģionālā līmenī.

Aizvadītā gada nogalē VDD sekoja līdzīgai aktuālajai informācijai par Somu līcī konstatēto Igaunijas un Somijas elektroenerģijas starpsavienojuma “EstLink 2” bojājumu, uzturot saziņu ar ārvalstu partnerdienestiem. Šis incidents atkārtoti apliecināja, ka Baltijas valstīm jāturpina stiprināt enerģētikas infrastruktūras fiziskā un kibernetiskā drošība.

5.6.

TRANSPORTA NOZARES DARBĪBA



Ilustratīvs foto, Freepik

Aizvadītajā gadā starptautisko sankciju ietekmē Krievijas un Baltkrievijas kravu apjoms turpināja samazināties, tomēr kravu apgrozījums ar minētajām valstīm joprojām saglabājās. VDD vērs uzmanību, ka, turpinot ekonomisko sadarbību ar Krieviju un Baltkrieviju, jāreķinās ar paaugstinātiem sankciju apiešanas riskiem. VDD aizvadītajā gadā regulāri vērtēja ar kravu transportu saistītus gadījumus, par kuriem bija ieguvusi ar sankciju apiešanas riskiem saistītu informāciju.

VDD vērtējumā Latvijai jāturpina mazināt ekonomiskās sadarbības apjomu ar Krieviju un Baltkrieviju. Vienlaikus ir nepieciešams nacionālā mērogā pastāvīgi atjaunot valsts infrastruktūras un kapitālsabiedrību attīstības stratēģijas, veicot darbības pārorientēšanu atbilstoši valsts ilgtermiņa interesēm, kas ietver maksimālu Latvijas ekonomisko neatkarību no agresorvalsts Krievijas.

Aizvadītajā gadā plašu negatīvu rezonansi publiskajā telpā izraisīja izaicinājumi, kas saistīti ar Eiropas sliežu platuma dzelzceļa līnijas “Rail Baltica” izbūvi Latvijā. “Rail Baltica” ir stratēģiskas nozīmes starpvalstu projekts un tā būvniecībai Latvijā būtu jānorit sinhroni ar pārējām Baltijas valstīm, turpmākajos gados koncentrējoties un panākot būtisku progresu tieši “Rail Baltica” pamatstrāses izbūvē no Lietuvas robežas līdz Igaunijai.

“Rail Baltica” pamatstrāses savienošana ar Rīgas centru un lidostu “Rīga”, izmantojot līdzšinējā – 1520 milimetru – platuma sliedes, ir iecerēta tikai kā pagaidu variants. Tādēļ Latvijai intensīvi ir jāstrādā arī pie optimālā risinājuma, lai nākotnē Rīgu varētu savienot ar Eiropas standarta – 1435 milimetru – platuma dzelzceļu.

VDD vērtējumā “Rail Baltica” projektu ir tuvdzīgi uzlūkot tikai kā Latvijas iedzīvotāju mobilitātes iespēju Eiropas mērogā. No Latvijas ekonomisko interešu un transporta nozares attīstības perspektīvas jau šobrīd ir jāparedz arī kravu apstrādes iespējas, lai varētu uzsākt pilnvērtīgu pamatstrāses ekspluatāciju pat gadījumā, ja Salaspils intermodālais kravu terminālis vēl nebūs uzbūvēts. Efektīvas kravu apgrozības iespējas ir sevišķi būtiskas, ņemot vērā dzelzceļa līnijas “Rail Baltica” nozīmi militārās mobilitātes uzlabošanā, kas ir tieši saistīta ar Latvijas nacionālās drošības interesēm.

VDD aizvadītajā gadā turpināja informēt valsts augstākās amatpersonas par konstatētajiem riskiem “Rail Baltica” projekta virzībā. Vienlaikus dienests pēc projekta ieviešanas pieprasījuma atbilstoši savai kompetencei izvērtēja 15 uzņēmumus, kuri pretendēja uz iesaistīšanos “Rail Baltica” projekta īstenošanā.

Saistībā ar konstatētiem riska faktoriem VDD projekta ieviešanai rekomendēja kritiski vērtēt iespējamo sadarbību ar četriem uzņēmumiem. Konstatētie riska faktori bija filiāles Krievijā vai Ķīnā, kā arī vēsturiska sadarbība ar Krieviju. Tāpat dienests turpināja personu pārbaudes, kurām saistībā ar iesaisti projekta īstenošanā bija nepieciešama piekļuve ar dzelzceļa līnijas izbūvi saistītai aizsargājamai informācijai vai kritiskās infrastruktūras objektiem. Gada laikā VDD kopumā pārbaudīja 252 šādas personas, to vidū nekonstatējot izlūkošanas vai citus riskus radošas personas.

PROGNOZES

- VDD vērtējumā Latvijas ekonomiskajai drošībai izaicinājumus turpinās radīt ar importa, eksporta un tranzīta plūsmām austrumu virzienā saistītie sankciju apiešanas riski. Turpinoties ekonomiskajai sadarbībai ar Krieviju, Latvijas atbildīgajiem dienestiem būs jāturpina ieguldīt lieli resursi sankciju apiešanas gadījumu identificēšanai, izmeklēšanai un novēršanai.
- Atsevišķi Latvijas uzņēmēji joprojām saglabās ieinteresētību sadarbības turpināšanā ar Krieviju vai Baltkrieviju, tostarp meklējot iespējas ES noteikto sankciju apiešanai. Paaugstināti sankciju apiešanas riski joprojām būs saistīti ar vietējo uzņēmēju darījumiem ar uzņēmumiem trešajās valstīs, kuras pret Krieviju un Baltkrieviju nav noteikušas ierobežojošus pasākumus.
- Latvijā šogad būs jāturpina mērķtiecīgs un sistemātisks darbs, lai nodrošinātu stabilu elektroenerģijas sistēmas darbību pēc Baltijas valstu atslēgšanās no BRELL. Ņemot vērā Krievijas organizētās kaitnieciskās darbības pret dažādiem objektiem Rietumvalstīs, būtiska nozīme joprojām būs Latvijas enerģētikas kritiskās infrastruktūras aizsardzības pasākumiem.
- Transporta nozares darbību šogad turpinās ietekmēt līdzšinējie izaicinājumi, kas saistīti ar samazinātu kravu apgrozījumu un nepieciešamību no savulaik intensīvās sadarbības ar Krieviju un Baltkrieviju pārorientēties uz jauniem kravu plūsmu izcelsmes avotiem. Šajos sarežģītajos apstākļos transporta nozari pārstāvošajiem uzņēmumiem būs svarīgi īstenot pārdomātus pielāgošanās pasākumus, lai varētu turpināt saimniecisko darbību.
- Šogad Latvijai būs jāturpina meklēt risinājumus izaicinājumiem, kas saistīti ar Latvijas nacionālās drošības stiprināšanai būtiskā dzelzceļa līnijas “Rail Baltica” projekta īstenošanu. Tikmēr agresorvalsts Krievija aizkavēšanos projekta īstenošanā izmantos propagandā Latvijas valdības un citu institūciju diskreditēšanai, kā arī stratēģiski nozīmīgā projekta nozīmes noniecināšanai sabiedrībā.



06

PRETTERORISMS

Teroristi un vardarbīgu ideoloģiju piekritēji arī 2024. gadā turpināja radīt apdraudējumu Eiropas drošībai, vairākās valstīs sarīkojot terora aktus. Latvijā terorisma draudu līmenis saglabājās zems. Vienlaikus, ņemot vērā notikušos terora aktus citās valstīs, VDD turpināja īstenot daudzveidīgus preventīvos pasākumus, lai terorisma riskus mazinātu līdz minimumam.

Arī aizvadītajā gadā islāmistu teroristu grupējumi *Daesh* un *Al-Qaeda*, kā arī ar tiem saistītas teroristu grupas radīja nozīmīgākos terorisma draudus Eiropas valstu drošībai. Šie grupējumi turpināja izvērst darbības vairākos pasaules reģionos, īpaši Afganistānā un Āfrikas Sāhelas reģionā, un, izplatot terorisma propagandas materiālus, centās veicināt terora aktu īstenošanu Eiropas valstīs.

2024. gadā drošības situāciju Eiropā turpināja ietekmēt bruņotais konflikts starp Izraēlu un Irānas atbalstītajiem teroristu grupējumiem Tuvajos Austrumos. Konflikta ietekmē arī Eiropā notika vairāki vardarbīgi incidenti.

VDD veiktā informācijas analīze liecina par atsevišķām jaunām tendencēm. Pērn arvien biežāk iesaistījās jaunieši, tostarp nepilngadīgas personas. Tāpat bija novērojams ar mākslīgā intelekta rīkiem izgatavotu propagandas materiālu apjoma pieaugums.

Paaugstinātā līmenī saglabājas arī labējo un kreiso ekstrēmistu radītie terorisma draudi. Aizvadītajā gadā labējie un kreisie ekstrēmisti Eiropas valstīs īstenoja vairākus terora aktus.

Lai mazinātu terorisma riskus Latvijā, VDD mērķtiecīgi ieguva informāciju par personām, kuru uzvedībā konstatējamas radikalizācijas pazīmes. Dienests veica pasākumus, lai novērstu šo personu potenciālu iesaistišanos teroristiskās aktivitātēs, nopietnākos gadījumos pret personu uzsākot kriminālprocesu.

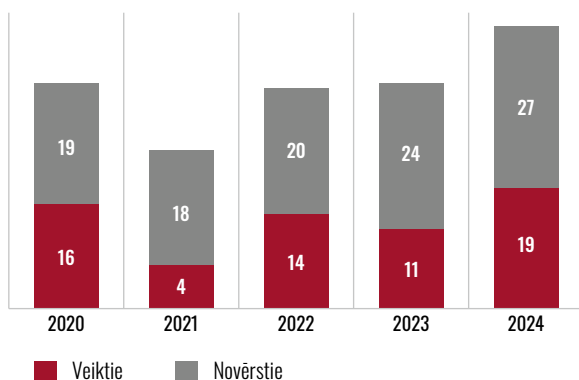


6.1.

TERORISMA DRAUDU SITUĀCIJA EIROPĀ

2024. gadā Eiropā notika 19 terora akti, visi – maza mēroga uzbrukumi. 16 no šiem uzbrukumiem veica radikālie islāmisti, bet trīs – citu vardarbību attaisnojošu ideoloģiju sekotāji. Vienlaikus vēl 27 plānotus uzbrukumus Eiropas valstu dienestiem izdevās novērst. 25 no novērstajiem uzbrukumiem bija plānojuši islāmisti, savukārt divus – citu vardarbību attaisnojošu ideoloģiju piekritēji.

Teroristu uzbrukumi Eiropā



Terora aktu skaita pieaugums Eiropā, salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem, ir skaidrojams ar Tuvajos Austrumos notiekošā bruņotā konflikta ietekmi uz drošības situāciju Eiropā. Saistībā ar notikumiem Tuvajos Austrumos arī Eiropas valstīs pērn notika uzbrukumi Izraēlas vēstniecībām, kā arī uzņēmumiem, kas apgādā Izraēlas bruņotos spēkus ar dažādām tehnoloģiskām ierīcēm. 2024. gadā vairākās Eiropas valstīs saglabājās augsts vai paaugstināts terorisma draudu līmenis.

Eiropas dienesti aizvadītajā gadā pievērsa pastiprinātu uzmanību paaugstinātajiem riskiem, ka radikāli noskaņoti musulmaņi var veikt vardarbīgus uzbrukumus, lai atriebtos par Korāna dedzināšanas gadījumiem un cita veida vēršanos pret tiem būtiskiem reliģiskiem simboliem. Lai mazinātu vardarbīgu uzbrukumu riskus, vairākas Eiropas valstis pērn pieņēma normatīvo aktu grozījumus, kas aizliedz reliģisko tekstu publisku apgānišanu.

Tāpat saglabājās uzbrukumu riski cilvēku masveida pulcēšanās vietām, it īpaši starptautisku sporta vai izklaides pasākumu laikā. VDD analīze liecina, ka arī turpmāk Eiropas valstīs ir iespējami atsevišķu personu uzbrukumi cilvēku masveida pulcēšanās objektiem, tostarp – ar mērķi atriebties par notikumiem Tuvajos Austrumos.

Līdzīgi kā iepriekšējos gados, arī aizvadītajā gadā teroristiskus uzbrukumus galvenokārt veica divu sabiedrības grupu pārstāvji. Vieni no uzbrukumu veicējiem bija tā dēvētie pašmāju teroristi jeb Eiropā dzimušas, augušas, izglītojušās un ilgstoši dzīvojušas personas, kuras radikalizējušās islāmistu teroristu grupējumu propagandas ietekmē. Savukārt otri bija patvēruma meklētāji, kuri Eiropā iecelojuši no valstīm ar teroristu grupējumu paaugstinātu klātbūtni.

VDD veiktā Eiropā identificēto gadījumu analīze liecina, ka viena no radikalizācijas riskam visvairāk pakļautajām grupām 2024. gadā nemainīgi bija jaunieši. Turklāt pērn Eiropas dienestu uzmanībā saistībā ar teroristiskām aktivitātēm vairākkārt nonāca personas, kuras nav sasnējušas pilngadību.

Teroristu grupējumu interneta vidē izplatītā propaganda turpināja veicināt indivīdu radikalizēšanos un iesaistīšanos teroristiskās aktivitātēs. Turklāt atsevišķi teroristu propagandas materiāli bija veidoti ar mērķi uzrunāt tieši jauniešu auditoriju. Teroristisko grupējumu izplatītajos propagandas materiālos bija iekļauts vardarbību attaisnojošs, ideoloģisks saturs, kā

arī praktiski padomi terora aktu veikšanai. Informatīvi vizuālu materiālu, piemēram, plakātu un aicinājumu, izgatavošanai un pavairošanai teroristiskie grupējumi arvien biežāk izmantoja mākslīgā intelekta rīkus.

2024. gadā Eiropas dienestu uzmanībā turpināja nonākt radikāli noskaņotas personas no Centrālāzijas reģiona, kuras iesaistījās dažādu uzbrukumu organizēšanā, kā arī terorisma atbalsta aktivitātēs.

Dienestu uzmanībā nonākušajiem šī reģiona pārstāvjiem bija saikne ar Afganistānā bāzēto teroristu grupējuma *Daesh* atzaru – *Islamic State Khorasan province* (ISKP). Turklāt Eiropā dzīvojošo Centrālāzijas reģiona pārstāvju iesaistīšanos uzbrukumos un terorisma atbalsta aktivitātēs veicināja viņu reģionālās kultūras un lingvistiskā saikne ar Afganistānas ziemeļu iedzīvotājiem.

Afganistānas islāmistu teroristu grupa ISKP 2024. gadā pirmo reizi iesaistījās vairāku uzbrukumu organizēšanā ārpus Afganistānas, demonstrējot kapacitāti sarīkot terora aktus ārpus grupas kontrolē esošās teritorijas. Afganistānā bāzētā teroristu grupa aizvadītajā gadā turpināja nostiprināt savas pozīcijas, pieaugot šo teroristu radītajam apdraudējumam Eiropas valstu drošībai.¹⁷

Atsevišķās Eiropas valstīs terorisma draudus turpināja radīt labējie un kreisie ekstrēmisti. Labējo ekstrēmistu radīto apdraudējumu pērn apliecināja vairāki plānoti un viens veikts uzbrukums etnisko minoritāšu pārstāvjiem. Savukārt kreisie ekstrēmisti veica divus uzbrukumus kritiskajai infrastruktūrai.

Uzbrukumu veikšanai 2024. gadā teroristi turpināja izmantot vienkārši īstenojamas uzbrukuma metodes. Lielākajā daļā jeb 12 pērn notikušajos uzbrukumos teroristi izmantoja asus priekšmetus, galvenokārt – nažus. Četros uzbrukumos teroristi izmantoja paštaisītas degmaisījuma pudeles vai sprāgstvielas. Divos gadījumos uzbrucēji izmantoja šaujameroci. Savukārt vienā gadījumā persona uzbrukumā izmantoja transportlīdzekli, ar to iebrūcot cilvēku pulī.

6.2.

TERORISMA DRAUDU TENDENCES LATVIJĀ

Latvijā aizvadītajā gadā terorisma draudu līmenis saglabājās zems. Tāpat kā 2023. gadā, dienests pērn valstī nekonstatēja teroristu grupas vai personas, kuras būtu saistītas ar starptautiskiem teroristu grupējumiem.

VDD turpināja pievērst uzmanību Tuvajos Austrumos notiekošā konflikta ietekmei uz drošības situāciju Latvijā. Dienests savas kompetences ietvaros veica pastiprinātu ar šo konfliktu saistītu norišu monitoringu Latvijas sabiedrībā, tostarp musulmaņu kopienā. Lai arī musulmaņu kopienā saglabājās interese par notikumiem Tuvajos Austrumos, VDD nekonstatēja atbalstu teroristiskajiem grupējumiem, kā arī aicinājumus iesaistīties vardarbīgās aktivitātēs.



KONTAKTPUNKTS ZIŅOŠANAI PAR TERORISTISKU SATURU

Saskaņā ar ES valstīs spēkā esošo regulu par vēršanos pret teroristiska satura izplatīšanu tiešsaistē¹ VDD ir noteikts par galveno kompetento iestādi Latvijā, kas veic regulā noteiktos pasākumus radikāla satura izplatīšanas ierobežošanai Latvijas informatīvajā telpā, tostarp pilda kontaktpunkta funkciju ziņošanai par šādu saturu.

Saskaņā ar regulu VDD ir tiesības izdot teroristiska satura izņemšanas rīkojumus, kas paredz apdraudējumu radoša satura izņemšanu no Latvijā reģistrētām interneta vietnēm sadarbībā ar mūsu valsts elektronisko sakaru nozares pārstāvjiem.

2024. gadā VDD nesaņēma ziņojumus par Latvijas informatīvajā telpā publicētu teroristisku saturu jeb tādu saturu, kurā aicināts iesaistīties teroristiskās darbībās vai pievienoties teroristu grupējumiem, slavināts terorisms vai ietvertas sprāgstvielu, šaujameroci, indīgu vai bīstamu vielu izgatavošanas instrukcijas terora akta īstenošanai. Arī dienests Latvijas interneta vietnēs nekonstatēja šādu saturu. Ņemot vērā minēto, aizvadītajā gadā dienests neizdeva teroristiska satura izņemšanas rīkojumus.

Interneta vidē konstatējot teroristisku saturu, VDD aicina sniegt par to informāciju, rakstot uz e-pasta adresi kontaktpunkts@vdd.gov.lv.

¹⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 29. aprīļa Regula (ES) 2021/784 par vēršanos pret teroristiska satura izplatīšanu tiešsaistē.

ATKLĀTIE RADIKALIZĒŠANĀS GADĪJUMI



Ilustratīvs foto, VDD

Apmācīšanās terorismam un sprāgstvielas iegādāšanās

Latvijas nepilsonis, kurš bija pārgājis islāmticībā, nonāca VDD uzmanībā saistībā ar aktivitātēm ziņojumapmaiņas platformā “Telegram”, kur intensīvi iesaistījās sarakstēs ekstrēmismu un terorismu atbalstošās saziņas grupās. Kriminālprocesu pret šo personu VDD sāka 2024. gada 22. aprīlī.

Izmeklēšanā dienests konstatēja, ka persona interneta vidē pauž atbalstu teroristu grupējuma *Daesh* sludinātajai ideoloģijai. Aizdomās turēto personu VDD aizturēja 2. maijā, kratīšanas laikā personas dzīvesvietā izņemot vairāk nekā 400 gramus rūpnieciski izgatavotas sprāgstvielas trotila (trinitrotoluols, TNT),

kas bija derīga sprādziena realizēšanai. Tāpat personas dzīvesvietā dienests konstatēja šaušanai derīgu ieroču munīciju, kā arī iepakojumu ar sērskābi. Papildus persona bija uzkrājusi arī detalizētas pamācības terora aktu veikšanai, tostarp sprāgstierīču izgatavošanai.

VDD izmeklēšanā iegūtā informācija liecināja, ka persona bija gatavojusies terora akta īstenošanai.

VDD 2. septembrī rosināja prokuratūru pret personu uzsākt kriminālvajāšanu par apmācīšanos terorismam, kā arī sprāgstvielas un šaujamo ierociņu munīcijas iegādāšanos un glabāšanu.

Islāmistu terorisma propagandēšana

Veicot informatīvās telpas monitoringu, VDD uzmanībā nonāca Latvijas pilsonis, kurš vairākos ierakstos vietnē “X” bija paudis atbalstu islāmistu teroristu grupējumu sludinātajai, vardarbību attaisnojošajai ideoloģijai.

Kriminālprocesu pret šo personu VDD sāka 2024. gada 16. septembrī aizdomās par terorisma publisku slavināšanu un attaisnošanu, par ko atbildība paredzēta Krimināllikuma 79.⁶ pantā.

VDD konstatēja, ka persona vietnē “X” slavinājusi teroristu grupējumu *Al-Qaeda* un agresorvalsts Krievijas diktatoru Vladimiru Putinu. VDD turpina šī gadījuma izmeklēšanu.

Dienesta vērtējumā galvenos terorisma riskus Latvijā turpināja radīt atsevišķu personu radikalizācijas gadījumi. Līdzīgi kā iepriekšējos gados, arī pērn VDD konstatēja atsevišķu Latvijas iedzīvotāju pastiprinātu interesi par teroristiskajiem grupējumiem un to izplatīto ideoloģiju. Tāpat dienests identificēja vairākas personas, kuru darbībās saskatāmas terorisma attaisnošanas un slavināšanas pazīmes. Mērķtiecīgi iegūstot informāciju par personām ar radikalizācijas pazīmēm, dienests pērn uzsāka divus kriminālprocesus aizdomās par šādu personu noziedzīgiem nodarījumiem (plašāka informācija – sadaļā “Atklātie radikalizēšanās gadījumi”).

Papildus minētajiem diviem kriminālprocesiem VDD pērn sāka vienu kriminālprocesu par terorisma mēģinājumu kaimiņvalstī Lietuvā, aizdomās turētās personas – divus Spānijas pilsoņus – aizturot Latvijas teritorijā (plašāk par šo kriminālprocesu – pārskata 7. nodaļā par pirmstiesas izmeklēšanu). Personu aktivitātes bija vērstas pret objektu, kas saistīts ar atbalsta sniegšanu Ukrainai, un vērtējamas kā kaitnieciskas darbības Krievijas interesēs.

6.3.

PREVENTĪVIE PASĀKUMI TERORISMA RISKU MAZINĀŠANAI

Pērn VDD turpināja sistemātisku darbu terorisma prevencijas jeb novēršanas virzienā. Dienests ciešā sadarbībā ar citām institūcijām veica pasākumus personu radikalizācijas gadījumu identificēšanai un novēršanai. VDD amatpersonas apsekoja terorisma riska objektus, tostarp publiskas vietas, sniedzot rekomendācijas šo objektu drošības uzlabošanai. Tāpat VDD amatpersonas sniedza rekomendācijas paaugstināta riska publisku pasākumu drošai norisei. Papildus dienests turpināja pildīt nacionālā kontaktpunkta funkcijas ziņošanai par aizdomīgiem gadījumiem ar sprāgstvielu prekursoriem.

2024. gadā Ministru kabinetā tika apstiprināts atbilstoši jaunākajiem apdraudējumiem VDD pilnveidotais un

papildinātais Nacionālais pretterorisma plāns, kurā noteikti Latvijas institūciju veicamie preventīvie pretterorisma pasākumi atkarībā no valstī izsludinātā terorisma draudu līmeņa.¹⁸ Šajā klasificētajā dokumentā iekļauti vairāk nekā 500 dažādi preventīvie pasākumi.

Aktualizētajā plānā iekļautas divas jaunas preventīvo pasākumu grupas: institūciju sadarbība bezpilota gaisa kuģu (dronu) lidojumu uzraudzībā un sprāgstvielu prekursoru aprites ierobežojumu koordinācija. Pēc plāna apstiprināšanas dienests pērn uzsāka koordinēt iesaistīto institūciju iekšējo rīcības plānu aktualizēšanu atbilstoši ieviestajām izmaiņām, ko turpinās 2025. gadā.

Tāpat kā citus gadus, darbu turpināja Pretterorisma centra ekspertu konsultatīvā padome. Aizvadītajā gadā notikušajās padomes sanāksmēs VDD pretterorisma eksperti ar vairāku ministriju, pārējo valsts drošības iestāžu un citu institūciju pārstāvjiem apsprieda aktuālās terorisma draudu tendences Eiropā un Latvijā. Tāpat VDD eksperti pārējos sanāksmes dalībniekus informēja par dienesta paveiktajām un plānotajām aktivitātēm pretterorisma jomā. Papildus VDD eksperti sniedza priekšlikumus pretterorisma sistēmas attīstībai.



Radikalizācijas novēršanas pasākumi

Radikalizācijas novēršana un vardarbību attaisnojošu ideoloģiju izplatības ierobežošana arī aizvadītajā gadā bija viens no galvenajiem VDD darbības mērķiem pretterorisma jomā. Lai savlaicīgi identificētu personu radikalizācijas gadījumus un novērstu potenciālas teroristiskas aktivitātes, VDD mērķtiecīgi ieguva un vērtēja informāciju par personām, kuru uzvedībā novērojamas radikalizācijas pazīmes. Dienests katru šādu gadījumu rūpīgi izvērtēja un veica situācijai atbilstošus pasākumus tālākas radikalizēšanās novēršanai.

Tāpat VDD 2024. gadā turpināja organizēt un vadīt radikalizācijas novēršanas starpinstitūciju darba grupas "Prevent"¹⁹ darbību. Pērn notika vairākas darba grupas "Prevent" sanāksmes, kurās VDD un vairāku citu institūciju pārstāvji analizēja aktuālās radikalizācijas tendences Eiropā un Latvijā.

VDD eksperti ar grupas dalībniekiem vērtēja arī to, kāda ietekme uz sabiedrības polarizāciju un drošības situāciju Latvijā bijusi vai prognozējama dažādiem

ar terorismu saistītiem incidentiem un bruņotiem konfliktiem Eiropā un citviet pasaulē. Vienlaikus VDD pretterorisma eksperti regulāri konsultēja citus grupas dalībniekus par dažādiem ar radikalizāciju saistītiem jautājumiem.

"Prevent" darbības ietvaros VDD pretterorisma eksperti pērn organizēja 16 informatīvus seminārus par radikalizāciju dažādām auditorijām: dažādu valsts institūciju amatpersonām, skolu direktoriem un sociālajiem pedagogiem, sociālo dienestu darbiniekiem un bāriņtiesu pārstāvjiem. Šo semināru ietvaros dienesta amatpersonas par radikalizācijas pazīmēm un novēršanas pasākumiem kopumā informēja ap 650 personas.



Terorisma riska objektu drošības stiprināšana

Aizvadītajā gadā VDD turpināja sistemātisku un mērķtiecīgu darbu terorisma riska objektu – kritiskās infrastruktūras un cilvēku masveida pulcēšanās vietu – drošības stiprināšanai.

Dienests turpināja regulāru sadarbību ar objektos par drošību atbildīgajām kontaktpersonām. VDD amatpersonas veica objektu apsekošanu un fiziskās drošības režīma izvērtēšanu, rezultātā sniedzot rekomendācijas objektu drošības uzlabošanai. Tāpat dienesta amatpersonas par objektu drošību atbildīgajam personālam vadīja apmācību seminārus par aizdomīgu aktivitāšu atpazīšanu un pareizu rīcību, šādas aktivitātes konstatējot. Papildus dienesta amatpersonas pārbaudīja objektu drošības personāla reaģēšanas spējas praksē, organizējot iepriekš neizziņotas mācības.

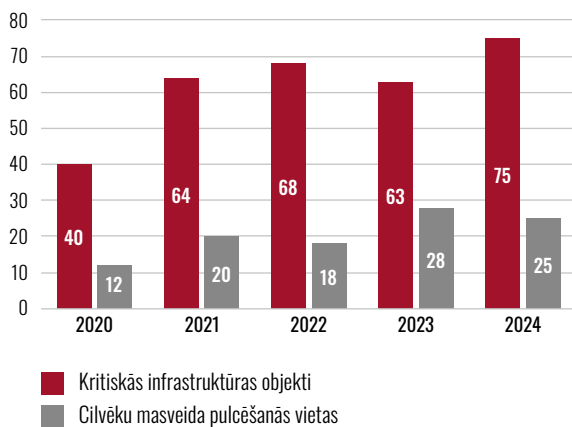
2024. gadā VDD amatpersonas apsekoja 100 terorisma riska objektus. 75 no tiem bija kritiskās infrastruktūras objekti, savukārt 25 – cilvēku masveida pulcēšanās vietas.

Kritiskās infrastruktūras apsekošanas rezultātā VDD konstatēja nepilnības 56 objektu drošības režīmā, šo objektu pārstāvjiem sniedzot rekomendācijas drošības uzlabošanai. Dienesta ieteikumi galvenokārt bija saistīti ar nepieciešamību pilnveidot apsardzes darba koordināciju, iekšējās procedūras un apmācības, kā arī uzlabot objektos izvietotās drošības sistēmas, piemēram, videonovērošanas kameras vai piekļuves kontroles sistēmas.

¹⁸ Jo augstāks terorisma draudu līmenis valstī izsludināts, jo plašāks preventīvo pasākumu kopums iesaistītajām institūcijām jāveic.

¹⁹ Starpinstitūciju darba grupu "Prevent" 2019. gadā izveidoja VDD Pretterorisma centra ekspertu konsultatīvā padome, kura pārrauga grupas darbību.

VDD apsektie terorisma riska objekti



Starp dienesta apsekotajiem cilvēku masveida pulcēšanās objektiem bija deviņi tirdzniecības centri, desmit izklaides un sporta centri, kā arī sešas viesnīcas. Apsēkošanas rezultātā dienests konstatēja nepilnības 10 objektu drošības režīmā, un sniedza rekomendācijas drošības uzlabošanai. Vienlaikus VDD 20 objektiem nosūtīja dienesta izstrādātās rekomendācijas par rīcību aizdomīgu aktivitāšu vai priekšmetu identificēšanas gadījumā.

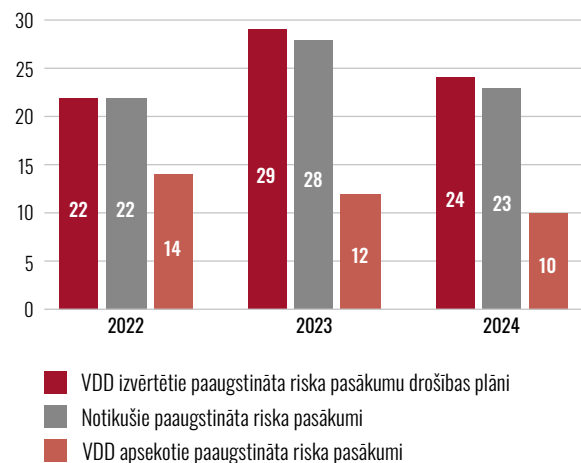
Aizvadītajā gadā būtiski pieauga VDD organizēto apmācību semināru par terorisma riska objektu drošību skaits. Pērn dienests organizēja 52 šādus seminārus, kuros piedalījās kopumā 3093 personas (2023. gadā – 429 personas), kuras iesaistītas terorisma riska objektu drošības pasākumu plānošanā un nodrošināšanā.

2024. gadā VDD vairākkārt brīdināja sabiedrību par iespējamiem Krievijas centieniem, līdzīgi kā citās Eiropas valstīs, arī Latvijā organizēt kaitnieciskas darbības pret kritiskās infrastruktūras objektiem. Īpašu uzmanību dienests pievērta objektu drošības personāla informēšanai par Krievijas radītajiem riskiem un aizdomīgu aktivitāšu pazīmēm (plašāk – pārskata 1. nodaļā par pretizlūkošanu, apakšsadaļā “Kritiskās infrastruktūras drošība”).

Līdzīgi kā citus gadus, dienests pērn atbilstoši savai kompetencei vērtēja personas, kuras kritiskās infrastruktūras objektos kandidēja uz amatiem, kas saistīti ar objektu drošību. Veikto pārbaužu rezultātā dienests 2024. gadā apstiprināja 19 par drošību un 21 par darbības nepārtrauktību atbildīgo personu.

Aizvadītajā gadā dienests turpināja darbu pie jonizējošā starojuma objektu drošības pilnveidošanas. Dienests iesaistījās ar šo objektu drošību saistītā normatīvā regulējuma pilnveidošanā. Tāpat VDD amatpersonas sniedza konsultatīvu atbalstu sešu

Paaugstināta riska pasākumu drošības kontrole



jonizējošā starojuma objektu fiziskās aizsardzības un transportēšanas drošības plānu izstrādē, noslēgumā šos plānus saskaņojot.



Publisko pasākumu drošības uzlabošana

Lai mazinātu terorisma riskus publiskos pasākumos, VDD 2024. gadā turpināja veikt skaidrojošo darbu ar lielākajiem publisko pasākumu organizatoriem, pašvaldībām un citiem dienestiem par normatīvajos aktos noteiktajām drošības prasībām. Skaidrojošā darba ietvaros dienests organizēja vairākas starpinstitūciju sanāksmes, kā arī apmācības lielākajiem publisko pasākumu organizatoriem.

Dienests pērn izvērtēja un saskaņoja 24 paaugstināta riska pasākumu drošības plānus. 10 no šiem pasākumiem dienesta amatpersonas bija klātesošas, lai pārliecinātos par plānā iekļauto drošības pasākumu īstenošanu pilnā apmērā un izvērtētu šo pasākumu efektivitāti.



Sprāgstvielu prekursoru aprites kontrole

Dienesta veiktā pēdējos gados notikušo teroristu uzbrukumu analīze liecina, ka pašdarinātas sprāgstvielas un sprāgstierīces terora aktos tiek izmantotas arvien retāk. Šī tendence saistīta ar ES ieviesto stingro sprāgstvielu prekursoru jeb sprāgstvielu izgatavošanai izmantojamu vielu tirdzniecības kontroli.

Tomēr radikāli noskaņotas personas saglabāja interesi par sprāgstierīču izgatavošanu, kā arī turpināja mēģinājumus šādas ierīces izgatavot. Joprojām pastāvošo interesi par sprāgstierīču izgatavošanu terora

aktu rīkošanai apliecināja VDD 2024. gadā uzsākto kriminālprocesu ietvaros par apmācīšanos terorismam izņemtie materiāli ar sprāgstierīču izgatavošanas instrukcijām.

VDD turpināja pildīt nacionālā kontaktpunkta funkciju, uzturot ziņošanas kanālus par aizdomīgiem darījumiem ar prekursoriem, kā arī to pazušanas gadījumiem vai zādībām. Gada laikā dienests nesaņēma ziņojumus par aizdomīgiem gadījumiem saistībā ar sprāgstvielu prekursoriem. Vienlaikus VDD turpināja sistemātisku darbu ar sprāgstvielu prekursoru aprītē iesaistītajiem komersantiem, skaidrojot potenciālos riskus, kā arī vērsot uzmanību uz pienākumu informēt VDD par aizdomīgiem mēģinājumiem iegādāties sprāgstvielu izgatavošanai izmantojamas vielas.

Dienests atgādina, ka komersantiem, kuri tirgo kādu no sprāgstvielu prekursoru sarakstā iekļautajām vielām, saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 20. jūnija Regulu 2019/1148 par sprāgstvielu prekursoru tirdzniecību un lietošanu ir pienākums informēt VDD par jebkādiem aizdomīgiem gadījumiem saistībā ar sprāgstvielu prekursoriem. Piemēram, dienestam nepieciešams ziņot par šādu vielu zādības gadījumiem, centieniem iegādāties lielu apjomu bez pamatota paskaidrojuma, kā arī mēģinājumiem iegādāties prekursorus, izvairoties no identitāti apliecinoša dokumenta uzrādīšanas.

Saeima pērn pieņēma jaunu Sprāgstvielu prekursoru aprites likumu²⁰, kurā atbilstoši ES normatīvajiem aktiem noteikta inspekcijas iestāde, kurai ir tiesības uzņēmus un citas personas administratīvi sodīt par sprāgstvielu prekursoru aprites pārkāpumiem. Līdz ar likuma stāšanos spēkā oktobrī par inspekcijas iestādi kļuva Valsts policija.

Tāpat VDD aizvadītajā gadā turpināja uzturēt regulāru informācijas apmaiņu ar Valsts ieņēmumu dienestu par sprāgstvielu prekursoru tranzīta, importa un eksporta gadījumiem uz valstīm ārpus NATO un ES.

INFORMĒ DIENESTU!

Ja jūsu rīcībā ir informācija par plāniem vai mēģinājumiem iegādāties sprāgstvielu vai sprāgstierīču izgatavošanai izmantojamas sastāvdaļas, sniedz detalizētu informāciju par konkrēto gadījumu VDD! Ar dienestu var sazināties, rakstot uz e-pasta adresi kontaktpunkts@vdd.gov.lv vai zvanot uz diennakts tālruni **67208964**.

6.4.

REAGĒŠANAS SPĒJU PILNVEIDOŠANA

Līdzīgi kā citus gadus, viena no VDD prioritātēm pretterorisma jomā aizvadītajā gadā bija pārbaudīt un uzturēt Latvijas institūciju gatavību reaģēt dažādu teroristiska rakstura incidentu gadījumā. Šā mērķa sasniegšanai dienests turpināja organizēt dažāda mēroga pretterorisma mācības operatīvajiem dienestiem un citām pretterorisma sistēmā iesaistītajām institūcijām.

Pērn dienests turpināja pievērst uzmanību operatīvo dienestu reģionālo struktūrvienību un Latvijas pašvaldību reaģēšanas gatavības stiprināšanai, 10. oktobrī organizējot līdz šim vērienīgākās pretterorisma mācības ar pilnu spēku izvēršanos vienlaikus divās apdzīvotās vietās Vidzemē – Valmierā un Jāņmuižā.

Mācībās “Wolmar 2024” piedalījās vairāk nekā 500 dalībnieki no dažādām institūcijām. Atbilstoši VDD izstrādātajam mācību scenārijam teroristu lomu izpildītāji bija sagrābuši publiska pasākuma apmeklētājus par ķīlniekiem. Mācībās iesaistītie operatīvie dienesti, vairākas specvienības un citas institūcijas ķīlnieku atbrīvošanai, cietušo glābšanai un teroristu aizturēšanai rīkojās atbilstoši Rīcības plānam sauszemes objektu apdraudējumu gadījumā (pretterorisma plānam “Objekts”).

Rīkojot pretterorisma mācības ar pilnu spēku izvēršanos, VDD citiem Latvijas dienestiem, līdzīgi kā citus gadus, nodrošināja platformu, kur reālai situācijai pietuvinātos apstākļos pārbaudīt rīcības plānus un sadarbības mehānismus iespējama terora akta gadījumā, lai nepieciešamības gadījumā varētu iepriekš izstrādātās procedūras pilnveidot. Pretterorisma mācības ar pilnu spēku izvēršanos VDD organizē jau kopš 2007. gada, un mācības “Wolmar 2024” bija trīspadsmitās šāda veida mācības.

Papildus VDD organizēja atsevišķu institūciju, piemēram, Valsts policijas, amatpersonu apmācības par reaģēšanas algoritmiem teroristiska apdraudējuma gadījumā, fokusējoties uz institūciju sadarbības principiem notikuma vietā un savstarpēju darbību koordināciju.

²⁰ Likums pieņemts 2024. gada 16. septembrī, stājas spēkā 22. oktobrī.

PRETTERORISMA MĀCĪBAS “WOLMAR 2024”



Fotoattēli no VDD organizētajām mācībām “Wolmar 2024”, autori – VDD, NBS

6.5.

GAISA KUĢU PASAŽIERU DATU APSTRĀDE

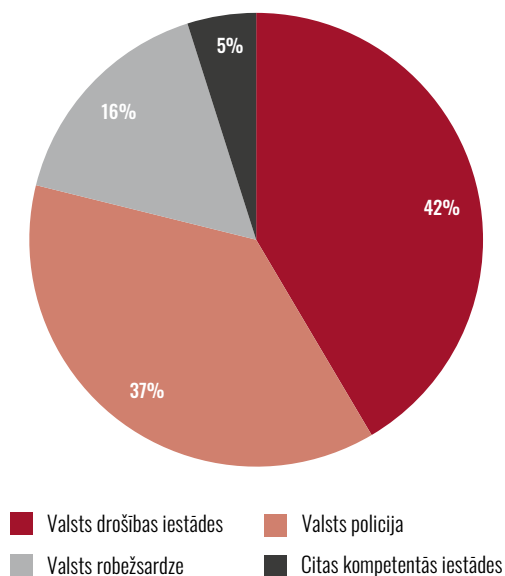
2024. gadā VDD turpināja attīstīt un pilnveidot valsts informācijas sistēmu “Gaisa kuģu pasažieru datu reģistrs”, nodrošinot šīs sistēmas efektīvu izmantošanu dažādu noziegumu izmeklēšanā un valsts drošības stiprināšanā. VDD sadarbībā ar Latvijas un citu ES dalībvalstu partnerdienestiem un citām institūcijām arī aizvadītajā gadā izmantoja šo lidojumu pasažieru datus uzkrājošo sistēmu valsts drošības apdraudējumu novēršanai, smagu un sevišķi smagu noziegumu, kā arī teroristisku aktivitāšu atklāšanai un izmeklēšanai.

VDD pērn no Latvijas un ES iestādēm saņēma un apstrādāja ievērojami lielāku pasažieru datu pieprasījumu skaitu nekā iepriekšējos gados. 2024. gadā dienests kopā saņēma un apstrādāja 887 pamatotus informācijas pieprasījumus. 685 pieprasījumus VDD saņēma no Latvijas drošības un tiesībaizsardzības iestādēm. Savukārt 202 pieprasījumi tika saņemti no citām ES dalībvalstīm vai Eiropola.

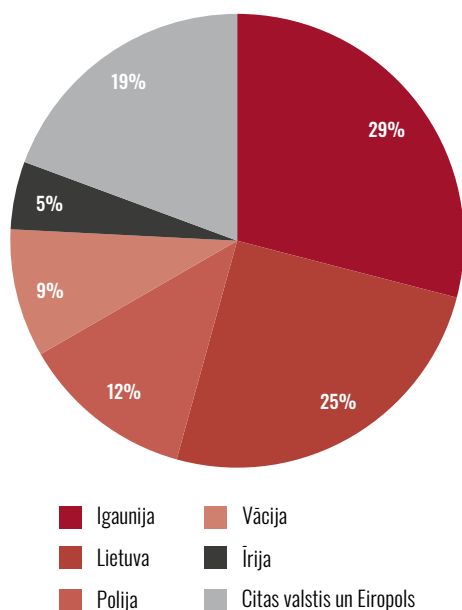
Aizvadītajā gadā Latvijas un citu valstu iestādes pasažieru datus visbiežāk pieprasīja saistībā ar valsts drošības apdraudējumiem, dalību organizētajā noziedzībā, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un naudas viltošanu, kā arī narkotisko un psihotropo vielu nelikumīgu tirdzniecību.

Tāpat VDD pērn sniedza atbalstu Valsts policijai, veicot liela pasažieru datu apjoma analīzi, lai atklātu un neitralizētu vairāku starptautisko krāpnieku tīklu darbību Latvijas teritorijā. Izpildot pieprasījumus, VDD pērn identificēja vairākus tūkstošus riska personu, kuras veica lidojumus gan ES robežās, gan uz trešajām valstīm. Šo pasažieru lidojumu maršrutos visbiežāk bija iekļautas tādas lidostas kā Helsinku, Briseles, Frankfurtes, Amsterdamas un Stambulas.

No Latvijas dienestiem saņemto pasažieru datu pieprasījumu sadalījums pēc iestādēm



VDD no ārvalstīm saņemto pasażieru datu pierprasījumu sadalījums pēc valstīm



Kopš Krievijas iebrukuma Ukrainā tiešie lidojumi no Krievijas un Baltkrievijas lidostām uz ES dalībvalstīm vairs netiek pieļauti. Vienlaikus VDD pērn konstatēja, ka riska personas no Krievijas un Baltkrievijas nokļūšanai Latvijā un citās ES dalībvalstīs izmantoja savienotos lidojumus ar pārsēšanos trešajās valstīs, piemēram, Turcijā vai Apvienotajos Arābu Emirātos.

Līdzīgas izmaiņas notika arī nelegālās migrācijas maršrutos. Lai nodrošinātu pilnvērtīgu ieceļotāju un izceļotāju kontroli, kā arī preventīvu šādu gadījumu riska analīzi, VDD arī 2024. gadā turpināja attīstīt sadarbību ar citām valsts drošības iestādēm un Valsts robežsardzi. Šīs sadarbības ietvaros VDD izstrādāja specifiskus riska analīzes kritērijus un veica padziļinātu ceļotāju datu izpēti atsevišķos lidojumu maršrutos.

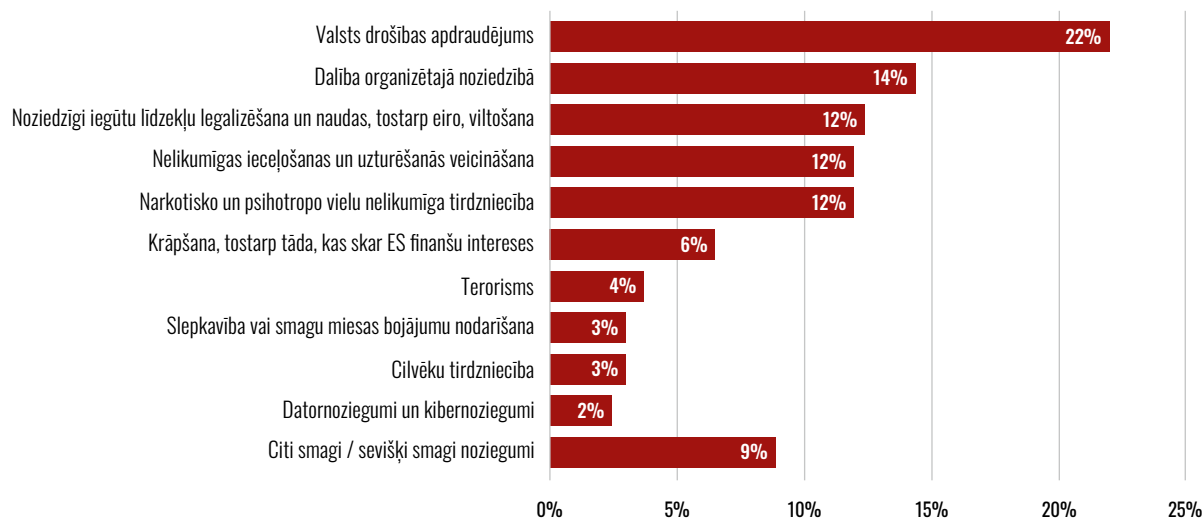
Gaisa kuģu pasažieru datu reģistrs nodrošināja arī nepārtrauktu ienākošo pasažieru datu salīdzināšanu ar starptautiskajām noziedznieku un meklēšanā izsludināto personu datubāzēm. Tāpat sistēma ienākošajos pasažieru datos automatizēti meklēja atbilstības ar reģistrā iekļautajiem Latvijas un ES dalībvalstu drošības un tiesībaizsardzības iestāžu izveidotajiem personu kontrolsarakstiem. Sistēmai konstatējot datu sakritību, VDD amatpersonas ikreiz veica datu pārbaudi un, atbilstībai apstiprinoties, informēja atbildīgās iestādes par identificētām personām un to plānotajiem lidojumiem.

VDD Latvijas un citu ES dalībvalstu kompetentajām iestādēm, kā arī Eiropolam aizvadītajā gadā sniedza apsteidzošu informāciju par kopumā vairāk nekā 14 tūkstošiem riska personu. Šāda informācija iestādēm bija būtisks atbalsts izmeklēšanas procesos, kā arī ļāva novērst sabiedrībai bīstamu personu nelikumīgu ieceļošanu Latvijā un citās ES valstīs.

Ņemot vērā ievērojamo pieprasījumu un pasažieru datu apjoma pieaugumu, VDD 2024. gadā, izmantojot ES Iekšējās drošības fonda finansiālo atbalstu, uzlaboja sistēmas datu apstrādes kapacitāti un veica būtiskus tās pilnveidošanas darbus. VDD arī 2025. gadā turpinās pilnveidot sistēmu, tajā skaitā nodrošinot jaunu tehnoloģisko risinājumu ieviešanu, kā arī attīstot ciešāku sadarbību ar nacionālajiem un starptautiskajiem partneriem valsts drošības stiprināšanā.

Ievērojot ES Tiesas spriedumu lietā C-817/19, VDD pērn sadarbībā ar Iekšlietu ministriju uzsāka darbu pie Gaisa kuģu pasažieru datu apstrādes likuma grozījumiem. To mērķis ir pasažieru datu apstrādes procesos ieviest ES Tiesas rekomendācijas, kā arī piemērot aktuālākās ES normas pasažieru datu apstrādes un aizsardzības jomā.

VDD saņemto pasažieru datu pieprasījumu sadalījums pēc noziedzīgo nodarījumu veidiem



Lai veicinātu starptautisko sadarbību pasažieru datu analīzes jomā, VDD aizvadītajā gadā turpināja dalību Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Pretterorisma biroja un Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (EDSO) starptautiskajās sadarbības programmās. Tāpat dienests sniedza praktisku atbalstu un nodrošināja apmācības pasažieru datu apstrādē sadarbības

partneriem ārpus ES, tajā skaitā Ukrainas un Moldovas institūcijām. Lai stiprinātu sadarbību ES ietvaros, VDD turpināja vadīt ES neformālo Pasažieru datu reģistra darba grupu, kas strādā pie pasažieru datu apstrādes un apmaiņas procesu pilnveidošanas un salāgošanas ES līmenī.

PROGNOZES

- Eiropas drošībai nozīmīgākos terorisma draudus šogad turpinās radīt islāmistu teroristi, plānojot un realizējot jaunus uzbrukumus. Vienlaikus arī labējie un kreisie ekstrēmisti turpinās iesaistīties teroristiskās aktivitātēs.
- Vairākās Eiropas valstīs arī 2025. gadā saglabāsies augsts terorisma draudu līmenis. Terorisma draudus pastiprinās bruņotais konflikts Tuvajos Austrumos, kā ietekmē Eiropā var notikt pret ebreju kopienai vai ar Izraēlu saistītiem objektiem vērsti incidenti.
- Paredzams, ka galvenie teroristu uzbrukumu mērķi Eiropā arī turpmāk būs cilvēku masveida pulcēšanās vietas, simboliski objekti un tiesībsardzības institūciju darbinieki.
- VDD vērtējumā 2025. gadā terorisma draudu līmenis Latvijā saglabāsies zems. Galvenos terorisma riskus turpinās radīt atsevišķu personu radikalizēšanās un potenciāla iesaistīšanās vardarbīgās aktivitātēs.
- Vienlaikus šogad turpinās pastāvēt augsts Krievijas specdienestu organizētu kaitniecisko darbību risks, kuras pēc savas būtības līdzinās teroristiskām darbībām. Kaitnieciskās darbības, tāpat kā 2024. gadā, var tikt vērstas pret Latvijas tautai nozīmīgiem simboliskiem objektiem, kā arī, līdzīgi kā citās Rietumeiropas valstīs, pret kritiskās infrastruktūras objektiem (plašāk par kaitnieciskajām darbībām – pārskata 1. nodaļā par pretizlūkošanu).



07

PIRMSTIESAS IZMEKLĒŠANA

Krievijai turpinot radīt būtiskāko apdraudējumu Latvijas nacionālajai drošībai, VDD arī aizvadītajā gadā galvenokārt izmeklēja noziegumus, kas veikti agresorvalsts interešu atbalstam. Pastiprinātu uzmanību dienests pievērsa spiegošanas gadījumu un pret dažādiem objektiem vērstu kaitniecisku darbību izmeklēšanai.

Salīdzinot ar 2023. gadu, aizvadītajā gadā VDD uzsāka izmeklēšanu lielākā skaitā kriminālprocesu – kopumā 51 kriminālprocesā. Vienlaikus, līdzīgi kā 2023. gadā, kriminālprocesu sākšanas iemesls pērn visbiežāk bija aizdomas par tādiem noziedzīgiem nodarījumiem kā naida runa Krievijas agresijas un interešu atbalstam, ES pret Krieviju noteikto sankciju pārkāpšana, spiegošana un citas pret Latvijas nacionālo drošību vērstas aktivitātes Krievijas labā. Atšķirībā no iepriekšējiem gadiem, 2024. gadā dienesta uzmanībā nonāca arī Krievijas organizētas kaitnieciskas darbības pret objektiem Latvijas teritorijā.

Izmeklēšanas ziņā pērn komplicētākie un laikietilpīgākie bija kriminālprocesi par spiegošanu, kaitnieciskām darbībām Krievijas interesēs, kā arī par ES noteikto sankciju pārkāpšanu. Spiegošanas gadījumos izmeklēšanas apjomu palielināja aizdomās turēto personu veiktie konspirācijas pasākumi, bet kaitniecisko darbību gadījumā – šādu darbību īstenošanai izveidotie vairāku padotības līmeņu personu tīkli, kuros daļa personu nebija tieši saistītas ar Krievijas specdienestiem. Savukārt daļā ES sankciju iespējamās pārkāpšanas gadījumu padziļinātu izpēti prasīja sarežģītas sankciju apiešanas shēmas, kurās kā starpnieki iesaistīti citu valstu uzņēmumi.

Izmeklēšanas darba rezultātā VDD aizvadītā gada laikā 21 kriminālprocesā ieguva un nostiprināja nepieciešamo pierādījumu kopumu, lai virzītu krimināllietu uz nākamo posmu – prokuratūru, rosinot pret aizdomās turētajām personām sākt kriminālvajāšanu.

Līdzās izmeklēšanas darbam, VDD veica padziļinātas iegūtās informācijas pārbaudes – gan ar mērķi konstatēt iespējama nozieguma pazīmes potenciālai kriminālprocesa uzsākšanai, gan ar mērķi izvērtēt personu radītos riskus nākotnē un veikt potenciālu noziegumu novēršanu.



KRIEVIJAS KARA NOZIEGUMU UKRAINĀ IZMEKLĒŠANA



Krievijas bruņoto spēku nopostīts dzīvojamais ēku rajons Ukrainā. Foto: Oleksandr Rakushnyak, ES

VDD pērn turpināja darbību kopējā izmeklēšanas grupā (angļu val. *Joint Investigation Team*, JIT, latviešu val. – KIG),¹ kurā septiņu Eiropas valstu kompetentās iestādes cieši sadarbojas Krievijas Ukrainā veikto kara noziegumu, noziegumu pret cilvēci un noziegumu pret mieru izmeklēšanā.

VDD aizvadītajā gadā turpināja Latvijā ieceļojušo Krievijas noziegumu liecinieku apzināšanu. Dienesta amatpersonas par pieredzēto Ukrainā pērn izvaicāja

90 personas, kopējam liecības sniegušo personu skaitam kopš izmeklēšanas sākuma pārsniedzot 230. Dienests apkopoja personu sniegtās liecības, iegūtos dokumentus, kā arī liecinieku viedtālruņus un citos datu nesējos saglabātos digitālos pierādījumus (foto, video u.c.) par Krievijas bruņoto spēku noziegumiem Ukrainā.

VDD amatpersonas pērn izjautāja ne tikai Latvijā patvērušos Ukrainas civiliedzīvotājus, bet arī Ukrainas bruņoto spēku karavīrus, kuri mūsu valstī bija ieradušies saņemt ārstniecības un rehabilitācijas pakalpojumus. Tāpat dienesta amatpersonas uzklaušīja Latvijas valstspiederīgos, kuri pievienojušies Ukrainas bruņoto spēku starptautiskajām vienībām. VDD ieguva liecības par dažādām starptautiskās izmeklēšanas virzībai būtiskām Krievijas kara noziegumu epizodēm, piemēram, par fosfora munīcijas izmantošanu apdzīvotās vietās, ko aizliedz Ženēvas konvencija par civilpersonu aizsardzību kara laikā, kā arī raķešu triecieniem, kas vērsti pret Ukrainas civilo infrastruktūru un civiliedzīvotājiem.

Vienlaikus VDD amatpersonas sadarbībā ar robežsargiem regulāri izvaicāja un pārbaudīja Latvijā ieceļojušos Krievijas valstspiederīgos, lai identificētu personas, kuras piedalījušās karadarbībā Ukrainā. Dienesta amatpersonas pērn identificēja vairākas šādas personas un pārrunu laikā no šiem Krievijas valstspiederīgajiem ieguva izmeklēšanai noderīgu informāciju. Papildus šādiem Krievijas pilsoņiem ieceļošana Latvijā tika liegta.

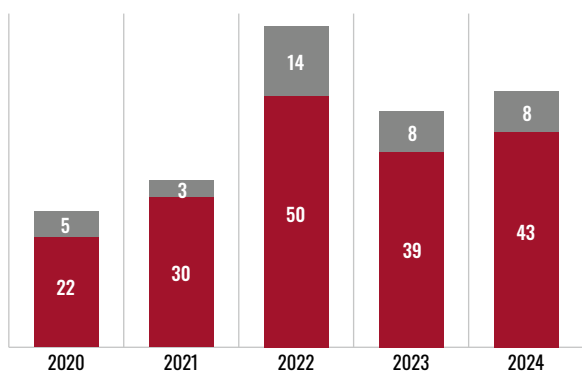
²¹ Kopējā izmeklēšanas grupa (KIG) Krievijas kara noziegumu izmeklēšanai izveidota 2022. gada 25. martā ar Eiropas Savienības Aģentūras tiesu iestāžu sadarbībai krimināllietās (Eurojust) atbalstu, un patlaban šajā grupā iesaistītas septiņu dalībvalstu – Lietuvas, Polijas, Ukrainas, Igaunijas, Latvijas, Slovākijas un Rumānijas – kompetentās iestādes, kā arī Starptautiskās Krimināltiesas prokurora birojs un Eiropols.

7.1.

UZSĀKTIE KRIMINĀLPROCESI

2024. gadā dienests uzsāka izmeklēšanu kopumā 51 jaunā kriminālprocesā. No tiem 43 kriminālprocesus VDD uzsāka pēc savas iniciatīvas, savukārt astoņus atbilstoši piekritībai pārņēma no citām iestādēm: piecus kriminālprocesus no Valsts policijas un pa vienam – no Valsts robežsardzes, Ieslodzījuma vietu pārvaldes un Ģenerālprokuratūras. Tāpat dienests turpināja izmeklēšanu iepriekšējos gados uzsāktajos kriminālprocesos.

VDD kriminālprocesu dinamika



■ VDD uzsāktie kriminālprocesi ■ VDD pārņemtie kriminālprocesi

Biežākais kriminālprocesu ierosināšanas iemesls aizvadītajā gadā bija tā dēvētā naida runa Krievijas agresijas un interešu atbalstam, kas bijusi starp biežākajiem kriminālprocesu sākšanas iemesliem arī iepriekšējos gados. 2024. gadā VDD uzsāka kopumā 12 kriminālprocesus aizdomās par šāda veida noziedzīgiem nodarījumiem. Piecus kriminālprocesus dienests aizvadītajā gadā ierosināja aizdomās par izteikumiem, kas vērsti uz nacionālā naida vai nesaticības izraisīšanu, galvenokārt pret latviešiem vai ukraiņiem. Divus kriminālprocesus VDD sāka aizdomās par kara noziegumu attaisnošanu un slavināšanu. Savukārt piecus kriminālprocesus VDD sāka, personu publiskajos izteikumos konstatējot abu iepriekšminēto noziedzīgo nodarījumu pazīmes.

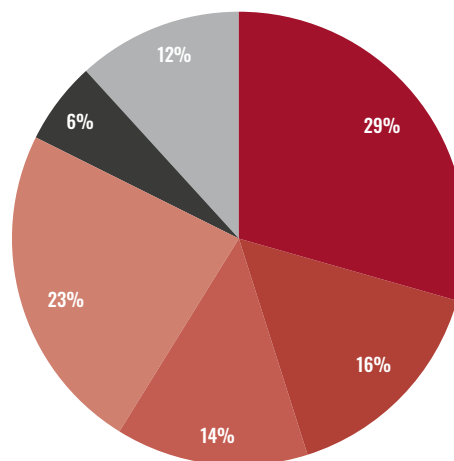
Tāpat, līdzīgi iepriekšējiem gadiem, viens no biežākajiem kriminālprocesu ierosināšanas iemesliem 2024. gadā bija aizdomas par ES noteikto sankciju pret Krieviju pārkāpšanu. Dienests pērn kopumā uzsāka septiņus kriminālprocesus uz aizdomu pamata par minēto noziedzīgo nodarījumu. Atšķirībā no iepriekšējiem

gadiem, pērn lielākā daļa – pieci – aizdomās par šo noziedzīgo nodarījumu sāko kriminālprocesu bija saistīti ar dažādiem Latvijas valstspiederīgo sniegtiem pakalpojumiem un atrašanos darba tiesiskajās attiecībās ar uzņēmumiem Krievijā vai sankcijām pakļautiem uzņēmumiem citās valstīs (plašāk – pārskata 5. nodaļā par ekonomisko drošību).

VDD vērs uzmanību, ka ES ir noteikusi aizliegumu sniegt agresorvalsts institūcijām, uzņēmumiem un citiem subjektiem noteiktus pakalpojumus, piemēram, ar informācijas tehnoloģijām saistītas vai juridiskas konsultācijas, reklāmas vai sabiedrisko attiecību pakalpojumus, grāmatvedības, revīzijas vai uzskaites pakalpojumus, tirgus izpēti vai sabiedriskās domas aptaujas.²² Vienlaikus jebkādos pakalpojumus jeb saimnieciskos resursus ir aizliegts tieši vai pastarpināti nodrošināt sankciju sarakstos iekļautām fiziskām un juridiskām personām.

Viens aizdomās par ES sankciju pārkāpšanu sāktais kriminālprocess bija saistīts ar noteiktu preču neatļautu nodrošināšanu Krievijai, savukārt vienu kriminālprocesu dienests uzsāka par Latvijas valstspiederīgā iesaisti finanšu darījumu shēmā sankcijām pakļautas personas interesēs.

VDD uzsāktu un pārņemto kriminālprocesu sadalījums pēc noziegumu veida



■ Spiegošana un cita veida palīdzība Krievijai pret Latviju vērsta darbībā (15)
 ■ Piedalīšanās karā pret Ukrainu vai cita veida palīdzība Krievijai pret Ukrainu vērsta darbībā (8)
 ■ ES noteikto sankciju pārkāpumi (7)
 ■ Naida runa (12)
 ■ Ar terorismu saistītas darbības (3)
 ■ Citi (6)

²² Plašāks uzskaitījums atrodams ES Padomes 2014. gada 31. jūlija Regulā Nr. 833/2014 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā.

Piecus kriminālprocesus VDD aizvadītajā gadā sāka aizdomās par spiegošanu Krievijas specdienestu labā. Šādu gadījumu identificēšanā dienests turpināja ciešu sadarbību ar MIDD, kas VDD regulāri sniedza informāciju par aizdomīgām darbībām pie militāriem objektiem Latvijā. Identisku skaitu kriminālprocesu – piecus – VDD pērn sāka aizdomās par palīdzību Krievijai pret Latviju vērstā darbībā. Piemēram, kā iespējamu palīdzības sniegšanu Krievijas specdienestiem pret Latviju vērstā darbībā VDD sāka izmeklēt latviešu leģionāriem veltītā piemiņas akmens apgānīšanu Džūkstes pagastā un Latvijas Okupācijas muzeja ēkas tišu dedzināšanu (plašāka informācija – pārskata 1. nodaļā par pretizlūkošanu).

Aizvadītajā gadā VDD uzmanībā nonāca arī vairākas personas, kuras varētu būt piedalījušās karadarbībā Ukrainā Krievijas bruņoto spēku pusē. Veicot šo gadījumu izpēti, gada laikā dienests uzsāka četrus kriminālprocesus par aizlieguma dienēt Krievijas bruņotajos spēkos pārkāpšanu, kā arī vienu – par iesaistīšanos karadarbībā pret Ukrainu.

Dienesta uzmanībā nonāca arī personas, kuras iesaistījušās ar terorismu saistītās aktivitātēs. VDD uzsāka vienu kriminālprocesu par apmācīšanos jeb gatavošanos terorismam, vienu kriminālprocesu par terorisma publisku slavināšanu un attaisnošanu, kā arī vienu kriminālprocesu par terorisma mēģinājumu.

Pēdējais minētais kriminālprocess tika ierosināts saistībā ar mēģinājumu īstenot terora aktu Lietuvā, VDD amatpersonām teroristisko darbību veicējus – divus Spānijas pilsoņus – aizurot Rīgā (plašāk – rāmī “Sadarbība ar Lietuvas partnerdienestiem noziedznieku aizturēšanā”).

Dienests sāka kriminālprocesus arī aizdomās par citiem noziedzīgiem nodarījumiem: neizpauzamu ziņu izpaušanu, palīdzību Krievijai pret Ukrainu vērstā darbībā, finanšu līdzekļu vai citas mantas vākšanu un nodošanu Krievijas bruņotajiem spēkiem Ukrainā u.c.

Līdzīgi kā citus gadus, arī pērn VDD kriminālprocesus visbiežāk uzsāka, pamatojoties uz dienesta amatpersonu operatīvās darbības rezultātā iegūtu informāciju. Tāpat dienests sāka kriminālprocesus, balstoties uz citu dienestu sniegtu informāciju. Rezultatīva informācijas apmaiņa par iespējamiem noziedzīgiem nodarījumiem VDD pērn turpinājās ar MIDD, Valsts policiju, Finanšu izlūkošanas dienestu un citām institūcijām.

Savukārt atsevišķos gadījumos dienests kriminālprocesus sāka, pamatojoties uz fizisku un juridisku personu iesniegumos sniegtām ziņām. Tāpat atsevišķi kriminālprocesi tika uzsākti, izdalot tos no citiem dienesta lietvedībā esošiem kriminālprocešiem.

SADARBĪBA AR LIETUVAS PARTNERDIENESTIEM NOZIEDZNIKU AIZTURĒŠANĀ



Ilustratīvs foto, VDD

VDD aizvadītā gada 17. septembrī sāka kriminālprocesu aizdomās par terorisma mēģinājumu kaimiņvalstī Lietuvā Krievijas interesēs.

Šo kriminālprocesu VDD sāka saskaņā ar Krimināllikuma 79.¹ pantu un ciešā sadarbībā ar Lietuvas partnerdienestiem. VDD ieguva informāciju, ka divi Spānijas pilsoņi Šauļos mēģinājuši aizdedzināt infrastruktūru uzņēmumam, kas ražo tehnoloģijas un ir iesaistīts atbalsta sniegšanā Ukrainai. Noziedzīgo

aktivitāšu veikšanas brīdī personas bija iztraucētas, tādēļ plānotās kaitnieciskās darbības tām īstenot neizdevās.

Kā noskaidroja VDD, pēc terorisma mēģinājuma personas aizbēga uz Latviju, cerot patverties no Lietuvas atbildīgo dienestu uzmanības. Taču tajā pašā dienā šos Spānijas pilsoņus Rīgā aizturēja VDD amatpersonas. Kriminālprocesuālo darbību laikā VDD izņēma datu nesējus un apģērbu, kurā personas īstenoja teroristiskās aktivitātes Lietuvā.

Izmeklēšanā VDD konstatēja, ka personas noziedzīgā nodarījuma īstenošanai savervētas saziņas lietotnē “Telegram”.

VDD abas aizturētās personas 18. oktobrī izdeva Lietuvas atbildīgajiem dienestiem, savukārt 20. novembrī uz Lietuvu tālākai izmeklēšanai nosūtīja arī kriminālprocesa materiālus, tostarp no personām izgūtos iespējamus pierādījumus.

7.2.

PADZIĻINĀTAS PĀRBAUDES

Aizvadītajā gadā VDD turpināja regulāri saņemt iedzīvotāju, sabiedrisko organizāciju, uzņēmumu un citu nodibinājumu iesniegumus par iespējamām noziedzīgām darbībām. Dienesta amatpersonas ikreiz veica saņemtās informācijas izvērtēšanu, lai lemtu par tālāku darbību nepieciešamību.

Līdzīgi kā 2023. gadā, arī pērn vairākumā VDD saņemto iesniegumu bija sniegta informācija par iespējamu nauda runu interneta vidē: nacionālā nauda un nesaticības provocēšanu vai kara noziegumu, noziegumu pret cilvēci un noziegumu pret mieru slavināšanu un attaisnošanu, galvenokārt saistībā ar Krievijas izvērsto karu Ukrainā. Tāpat lielā daļā iesniegumu bija norādīts uz iespējamiem ES pret Krieviju noteikto sankciju pārkāpumiem.

Sešos gadījumos VDD uz iesniegumā iekļautās informācijas pamata uzsāka kriminālprocesu. Trīs no šiem iesniegumiem bija saņemti no privātpersonām un tikpat – no uzņēmumiem. Vienlaikus daudzos citos gadījumos dienests saņemtajā informācijā saskatīja iemeslu padziļinātas pārbaudes uzsākšanai, lai, īstenojot operatīvās darbības pasākumus vai izmantojot citas metodes, iegūtu papildu informāciju.

Pārbaudēm bija dažādi mērķi: ne tikai konstatēt iespējama noziedzīga nodarījuma pazīmes, bet arī apzināt riskus radošas personas un potenciālus apdraudējumus gadījumos, kad noziedzīgs nodarījums vēl nav noticis. Vairākos gadījumos VDD amatpersonas ar iesaistītajām personām veica preventīvas pārrunas potenciālu noziedzīgu darbību novēršanai.

40 gadījumos VDD padziļinātās pārbaudes laikā neguva apstiprinājumu iesniegumā paustajiem apgalvojumiem par notikušu noziedzīgu nodarījumu un pieņēma lēmumu atteikt uzsākt kriminālprocesu, par savu lēmumu informējot arī iesnieguma autoru. Savukārt 174 gadījumos VDD amatpersonas iesniegumu autoriem rakstiski izskaidroja viņu iespējas konkrētās situācijas atrisināšanai.

Daļa dienesta saņemto iesniegumu saturēja informāciju par iespējamām noziedzīgām darbībām, kuru izvērtēšana ir piekritīga citām izmeklēšanas iestādēm. Šos iesniegumus dienests pārsūtīja izskatīšanai attiecīgajām iestādēm.

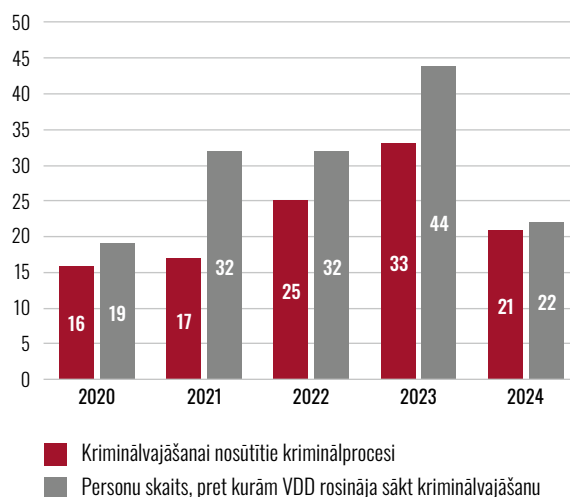
7.3.

KRIMINĀLVAJĀŠANAI NOSŪTĪTIE KRIMINĀLPROCESI

VDD 2024. gadā virzīja uz prokuratūru 21 kriminālprocesu, lūdzot uzsākt kriminālvajāšanu pret kopumā 22 personām. Viena no šīm personām nozieguma izdarīšanas brīdī bija valsts amatpersona.

No kriminālvajāšanai nosūtītajiem kriminālprocesiem 12 bija uzsākti pērn, septiņi – 2023. gadā, savukārt divi – 2022. gadā.

VDD kriminālvajāšanai nosūtīto kriminālprocesu skaita dinamika



No kriminālvajāšanai nosūtītajiem kriminālprocesiem būtiskākie:

- divi kriminālprocesi par spiegošanu, no kuriem vienā personai papildus inkriminēta šaujamočū municijas un sprāgstvielas glabāšana bez attiecīgas atļaujas;
- viens kriminālprocess par palīdzību Krievijas specdienestam pret Latvijas Republiku vērsta darbībā, veicot Latvijai svarīgas piemiņas vietas apgānīšanu;
- viens kriminālprocess par Latvijas Okupācijas muzeja ēkas dedzināšanas organizēšanu (svešas mantas tīša bojāšana);
- viens kriminālprocess par pirmstiesas izmeklēšanā iegūto ziņu izpaušanu bez izmeklētāja vai prokurora atļaujas;
- trīs kriminālprocesi par ES pret Krieviju noteikto sankciju pārkāpšanu;

- divi kriminālprocesi par dalību karā Ukrainā Krievijas bruņoto spēku pusē, no kuriem vienā personai papildus inkriminēta aizlieguma dienēt Krievijas bruņotajos spēkos pārkāpšana un Latvijas valsts robežas nelikumīga šķērsošana no Krievijas puses;
- viens kriminālprocess par apmācīšanos (gatavošanos) terorismam un šaujamočā munīcijas, kā arī sprāgstvielas iegādāšanos un glabāšanu bez attiecīgas atļaujas;
- viens kriminālprocess par apmācīšanos terorismam un terorisma publisku slavināšanu un attaisnošanu, kā arī terorismu slavinoša, attaisnojoša un uz terorismu aicinoša saturs materiālu izplatīšanu;
- četri kriminālprocesi vienlaikus par kara noziegumu publisku slavināšanu un attaisnošanu, kā arī par izteikumiem nacionālā naida un nesaticības izraisīšanai;
- trīs kriminālprocesi par kara noziegumu publisku slavināšanu un attaisnošanu.

Līdzīgi kā 2023. gadā, arī pērn VDD visbiežāk rosināja prokuratūru saukt personas pie atbildības par naida runu Krievijas agresijas un interešu atbalstam. Dienests kriminālvajāšanai nosūtīja kopumā septiņus kriminālprocesus par kara noziegumu publisku slavināšanu un attaisnošanu, kā arī izteikumiem, kas vērsti uz nacionālā naida un nesaticības izraisīšanu, galvenokārt – pret latviešiem un ukraiņiem. Četrus no šiem kriminālprocešiem dienests bija uzsācis 2023. gadā, divus – 2024. gadā, savukārt vienu – 2022. gadā.

Trīs no VDD kriminālvajāšanai virzītajiem kriminālprocešiem bija saistīti ar ES pret Krieviju noteikto sankciju iespējamu pārkāpšanu. Divus no šiem kriminālprocešiem dienests bija sācis 2024. gadā, savukārt vienu – 2023. gadā (plašāk – pārskata 5. nodaļā par ekonomisko drošību).

VDD 2024. gadā kriminālvajāšanai nosūtīja vairākus kriminālprocesus par dažāda veida sadarbību ar Krievijas specdienestiem. Dienests nosūtīja prokuratūrai divus aizdomās par spiegošanu uzsāktus kriminālprocesus, rosinot apsūdzēt šī nozieguma izdarīšanā kopumā trīs personas. Viens no kriminālprocešiem, kurā ir divi aizdomās turētie, bija uzsākts pērn. Savukārt otrs kriminālprocess pret vienu personu bija uzsākts 2023. gada nogalē. Pēdējā minētajā kriminālprocesā dienests izmeklēšanas gaitā papildus bija konstatējis arī šaujamočā munīcijas un sprāgstvielu glabāšanu bez attiecīgas atļaujas (plašāk – pārskata 1. nodaļā par pretizlūkošanu).

Papildus VDD nosūtīja kriminālvajāšanai vienu kriminālprocesu par kaitniecisku darbību veikšanu Krievijas specdienesta uzdevumā, proti, par latviešu leģionāriem veltīta piemiņas objekta apgānišanu Tukuma novada Džūkstes pagastā, rosinot prokuratūru

personu apsūdzēt palīdzības sniegšanā Krievijas specdienestam pret Latviju vērstā darbībā (plašāk – pārskata 1. nodaļā par pretizlūkošanu).

Izceļams, ka aizvadītajā gadā VDD nosūtīja kriminālvajāšanai divus kriminālprocesus, kuros personām inkriminēta apmācīšanās terorismam jeb instrukciju, zināšanu un praktisko iemaņu iegūšana nolūkā īstenot vai sekmēt terorismu. Vienā no gadījumiem VDD vērtējumā persona bija uzsākusi reālu gatavošanos teroristiskām aktivitātēm, jo šī Latvijas nepilsoņa dzīvesvietā VDD konstatēja sprāgstvielu trotilu, šaušanai derīgu ieroču munīciju, kā arī iepakojumu ar sērskābi. Konkrēto kriminālprocesu VDD sāka aizvadītajā gadā, savukārt otru – 2023. gadā (plašāk par atklātajiem radikalizēšanās gadījumiem – pārskata 6. nodaļā par pretterorismu).

Divos gadījumos VDD pērn rosināja prokuratūru sākt pret personu kriminālvajāšanu par dalību karā Ukrainā Krievijas bruņoto spēku pusē. Viena no personām sadarbībā ar Valsts robežsardzi pēc Latvijas robežas nelikumīgas šķērsošanas aizvadītā gada 7. oktobrī tika aizturēta, savukārt otra ir izsludināta meklēšanā. Kriminālprocesu pret aizturēto personu VDD sāka pērn, savukārt pret meklēšanā izsludināto personu – vēl 2022. gadā.

7.4.

CITĀM IESTĀDĒM NOSŪTĪTIE UN IZBEIGTIE KRIMINĀLPROCESI

Astoņus kriminālprocesus VDD aizvadītajā gadā atbilstoši piekritībai nosūtīja citām izmeklēšanas iestādēm. Seši kriminālprocesi tālākai izmeklēšanai tika nosūtīti Valsts policijai, viens – Ieslodzījuma vietu pārvaldei, savukārt viens – Lietuvas izmeklēšanas iestādei.

2024. gadā VDD izbeidza 10 dienesta lietvedībā esošus kriminālprocesus. Sešus kriminālprocesus dienests izbeidza, izmeklēšanas gaitā nekonstatējot noziedzīga nodarījuma sastāvu. Divi kriminālprocesi tika izbeigti, izmeklēšanā noskaidrojot, ka noziedzīgs nodarījums nav noticis. Vienā kriminālprocesā VDD pārtrauca izmeklēšanu, jo, izmantojot visas pieejamās metodes, nebija iespējams noskaidrot noziedzīgo nodarījumu izdarījušo personu. Savukārt vienu kriminālprocesu pērn dienests izbeidza, jo, veicot visas iespējamās izmeklēšanas darbības, nebija iespējams iegūt pietiekamu pierādījumu apjomu personas vainai noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā.

Sākoties 2025. gadam, VDD lietvedībā bija 39 kriminālprocesi.

VDD KOPŠ KARA SĀKUMA MEKLĒŠANĀ IZSLUDINĀTĀS PERSONAS



Maksims Liničs

Kopš 2024. gada 11. decembra izsludināts meklēšanā aizdomās par Krimināllikuma 74.¹ pantā un 78. panta otrajā daļā minētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, t.i., Krievijas kara noziegumu publisku slavināšanu un attaisnošanu, kā arī par darbību, kas vērsta uz nacionālā un etniskā naida un nesaticības izraisīšanu (pret latviešiem).



Aleksejs Stefanovs

Kopš 2023. gada 14. decembra izsludināts meklēšanā aizdomās par Krimināllikuma 84. panta pirmajā daļā minēto noziedzīgo nodarījumu, t.i., ES noteikto sankciju pārkāpšanu, nodrošinot Kremļa propagandas vietnei "Sputnik" saimnieciskos resursus.



Andrejs Mamikins

Kopš 2024. gada 22. maija izsludināts meklēšanā aizdomās par Krimināllikuma 74.¹ pantā minēto noziedzīgo nodarījumu, t.i., Krievijas kara noziegumu publisku slavināšanu un attaisnošanu.



Romans Samuļš

Kopš 2023. gada 28. septembra izsludināts meklēšanā aizdomās par Krimināllikuma 89.¹ panta otrajā daļā minēto noziegumu, t.i., dalību prokremliskajā noziedzīgajā organizācijā "Baltijas antifašisti" un šīs organizācijas pastrādātajos sevišķi smagajos noziegumos pret Latviju.



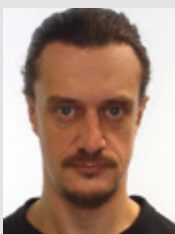
Vadims Aleksejevs

Kopš 2024. gada 14. maija izsludināts meklēšanā aizdomās par Krimināllikuma 74.¹ pantā un 78. panta otrajā daļā minētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, t.i., Krievijas kara noziegumu publisku slavināšanu, attaisnošanu un noliegšanu, kā arī par darbību, kas vērsta uz nacionālā un etniskā naida un nesaticības izraisīšanu (pret latviešiem).



Viktorija Matule

Kopš 2023. gada 28. septembra izsludināta meklēšanā aizdomās par Krimināllikuma 89.¹ panta otrajā daļā minēto noziegumu, t.i., dalību prokremliskajā noziedzīgajā organizācijā "Baltijas antifašisti" un šīs organizācijas pastrādātajos sevišķi smagajos noziegumos pret Latviju.



Konstantīns Rudakovs

Kopš 2024. gada 9. maija izsludināts meklēšanā aizdomās par Krimināllikuma 74.¹ pantā un 78. panta otrajā daļā minētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, t.i., darbību, kas vērsta uz nozieguma pret cilvēci – Padomju Savienības veikto Latvijas iedzīvotāju deportāciju – noliegšanu, kā arī nacionālā un etniskā naida un nesaticības provocēšanu (pret latviešiem un ukraiņiem).



Sergejs Vasiļjevs

Kopš 2023. gada 28. septembra izsludināts meklēšanā aizdomās par Krimināllikuma 89.¹ panta otrajā daļā minēto noziegumu, t.i., dalību prokremliskajā noziedzīgajā organizācijā "Baltijas antifašisti" un šīs organizācijas pastrādātajos sevišķi smagajos noziegumos pret Latviju.



Juta Vasiļevska

Kopš 2023. gada 22. augusta izsludināta meklēšanā aizdomās par Krimināllikuma 78. panta otrajā daļā un 81. pantā minētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, t.i., darbību, kas vērsta uz nacionālā un etniskā naida un nesaticības izraisīšanu (pret latviešiem), kā arī – pret Latvijas Republiku vērstu aicinājumu.



Aleksandrs Cvetkovs

Kopš 2022. gada 19. oktobra izsludināts meklēšanā aizdomās par Krimināllikuma 74.¹ pantā un 78. panta otrajā daļā minētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, t.i., Krievijas kara noziegumu attaisnošanu, kā arī par darbību, kas vērsta uz nacionālā un etniskā naida un nesaticības izraisīšanu (pret latviešiem un ukraiņiem).



Ilijass Biks-Bulatovs

Kopš 2023. gada 22. augusta izsludināts meklēšanā aizdomās par Krimināllikuma 77.¹ pantā minēto noziedzīgo nodarījumu, t.i., prettiesisku piedalīšanos karā Ukrainā Krievijas bruņoto spēku pusē.

VDD atgādina, ka neviena persona nav uzskatāma par vainīgu, kamēr tās vaina nozieguma izdarīšanā nav konstatēta likumā noteiktajā kārtībā.

Ar VDD iespējams sazināties, zvanot uz diennakts tālruni **6720 8964** vai rakstot uz e-pasta adresi **info@vdd.gov.lv**.

08

VALSTS AUGSTĀKO AMATPERSONU AIZSARDZĪBA

Aizvadītajā gadā Latvijā notika vairāki starptautiski nozīmīgi pasākumi, kuru laikā VDD ciešā sadarbībā ar citām institūcijām īstenoja drošības pasākumus gan Latvijas, gan daudzu citu valstu parlamentu un valdību vadītāju aizsargāšanai no potenciāliem apdraudējumiem. 2024. gadā dienests nodrošināja fizisko aizsardzību pēdējos piecos gados lielākajam skaitam ārvalstu amatpersonu, kuras bija ieradušās vizītēs Latvijā.

VDD miesassargi 2024. gadā turpināja pastāvīgi apsargāt Latvijas Saeimas priekšsēdētāju un Ministru prezidentu. Dienesta miesassargi gādāja par šo amatpersonu drošību ne tikai Latvijas teritorijā, bet nepieciešamības gadījumā arī darba vizītēs ārvalstīs. Pērn VDD amatpersonas Saeimas priekšsēdētāju apsargāja 15 ārvalstu vizīšu laikā, savukārt Ministru prezidentu – 23 ārvalstu apmeklējumu laikā, katrā no tiem organizējot apdraudējuma līmenim atbilstošus drošības pasākumus.

Speciāli apmācītu un ekipētu VDD amatpersonu komanda aizvadītajā gadā pavadīja Latvijas valsts augstākās amatpersonas vizītēs uz Ukrainu, nodrošinot amatpersonu aizsardzību militāra apdraudējuma apstākļos. VDD kopumā nodrošināja trīs šādu vizīšu drošu norisi, sadarbībā ar Ukrainas partnerdienestiem gādājot par Saeimas priekšsēdētājas, Ministru prezidentes un iekšlietu ministra aizsardzību. Latvijas valsts pārstāvji darba vizīšu laikā tikās ar Ukrainas valsts augstākajām amatpersonām, kā arī apmeklēja Kijivu, Ļvivu, Čerņihivu, Jahidni un citas vietas, kas cietušas agresorvalsts Krievijas armijas uzbrukumos.

Lai konstatētu riskus dienesta aizsargājamo amatpersonu drošībai, VDD 2024. gadā turpināja vērtēt pret šīm amatpersonām vērstus izteikumus interneta vidē. Konstatējot draudus īstenot vardarbību, dienests veica situācijas izpēti, lai apzinātu un novērstu reāla apdraudējuma iespējamību. Daļā gadījumu VDD ar draudu paudējiem veica pārrunas, brīdinot par paredzēto kriminālatbildību draudu īstenošanas gadījumā.

Tāpat kā citus gadus, arī 2024. gadā dienesta miesassargi gādāja par ārvalstu augstāko amatpersonu drošību Latvijas teritorijā. VDD miesassargi atbilstoši



dienesta piekritībai apsargāja ārvalstu parlamentu un valdību vadītājus, ārlietu ministrus, kā arī starptautisko organizāciju līderus, šīm amatpersonām ierodoties vizītēs Latvijā. Pērn dienests organizēja kopumā 115 ārvalstu pārstāvju netraucētu uzturēšanos Latvijā, kas ir pēdējos gados lielākais dienesta apsargāto ārvalstu amatpersonu skaits. Aizsargājamo ārvalstu amatpersonu skaita pieaugums skaidrojams ar aizvadītajā gadā Rīgā notikušo Starptautiskās Krimas platformas trešo parlamentāro samitu, kurā piedalījās liels skaits augsta līmeņa amatpersonu no dažādām valstīm un starptautiskajām organizācijām.

Dienests nodrošināja Latvijā ieceļojušo ārvalstu amatpersonu fizisko neaizskaramību, netraucētu pārvietošanos, uzturēšanās vietu apsardzi un pasākumus šo amatpersonu rīcībā esošas informācijas nesankcionētas ieguves novēršanai. Drošības pasākumu kopums katrā gadījumā tika noteikts individuāli, pamatojoties uz dienesta veiktās apdraudējuma analīzes rezultātiem.

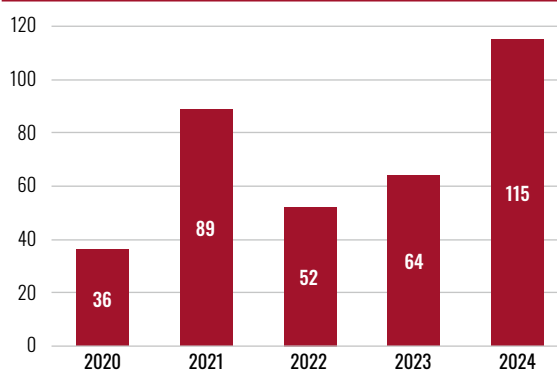
Ņemot vērā Krievijas radīto apdraudējumu, VDD iesaistījās drošības pasākumu īstenošanā Ukrainas prezidenta Volodimira Zelenska vizītes laikā 2024. gada 11. janvārī. Dienests sniedza nepieciešamo atbalstu NBS Militārajai policijai, kuras piekritībā ir gan Latvijas Valsts prezidenta apsargāšana, gan citu valstu prezidentu aizsardzība, tiem ierodoties oficiālās vizītēs Latvijā.

Pastiprinātus drošības pasākumus dienests īstenoja arī Amerikas Savienoto Valstu Kongresa delegācijas vizītes laikā aizvadītā gada 30. augustā, Latvijā ierodoties ASV Īpašās izlūkošanas, Bruņoto spēku un Ķīnas jautājumu komitejas pārstāvjiem. Abas vizītes noritēja bez būtiskiem drošības incidentiem.

VDD pērn turpināja organizēt un īstenot drošības pasākumus dažāda mēroga nacionālu un starptautisku pasākumu laikā, kuros piedalījās

dienesta aizsargājamās amatpersonas. Kopumā dienests aizvadītajā gadā ciešā sadarbībā ar Valsts policiju un citiem dienestiem gādāja par Latvijas un ārvalstu aizsargājamo amatpersonu aizsardzību, kā arī sabiedrisko kārtību un drošību 46 dažāda mēroga pasākumos Latvijā.

Ārvalstu pārstāvju drošības garantēšana vizīšu laikā Latvijā



Vērienīgākais no šiem pasākumiem bija Starptautiskās Krimas platformas trešais parlamentārais samits 24. oktobrī, kuru rīkoja Latvijas Republikas Saeima un Ukrainas parlaments ar mērķi aktualizēt agresorvalsts Krievijas pastrādātos noziegumus un vairojot atbalstu Ukrainai. Samitā piedalījās delegācijas no aptuveni 50 pasaules valstīm, un drošības pasākumu īstenošanu tā laikā vadīja un koordinēja VDD, esot pastāvīgā saziņā ar citām iesaistītajām institūcijām.

Ņemot vērā samita apmēru un Krievijas ieinteresētību šādu Ukrainas atbalstam veltītu pasākumu diskreditēšanā, samita un tā dalībnieku drošības uzraudzībā tika iesaistītas aptuveni 500 amatpersonas no 13 dažādām institūcijām. Dienestu resursi bija izvietoti gan samita norises vietā – viesnīcā “Radisson Blu Latvija”, gan ārvalstu delegāciju apmešanās vietās, gan citviet Rīgā. VDD un citu dienestu īstenoto drošības pasākumu rezultātā samita norises laikā nozīmīgi drošības incidenti nenotika.



Latvijā norisinoties Baltijas valstu un Ziemeļvalstu parlamentu priekšsēdētāju sanāksmei, 23. augustā astoņu valstu augstākās amatpersonas par godu Baltijas ceļa 35. gadadienai nolika ziedus pie Brīvības pieminekļa, VDD miesassargiem gādājot par šo amatpersonu drošību. Foto: Reinis Inkēns, Saeima

Pastiprinātus drošības pasākumus VDD organizēja arī Baltijas valstu un Ziemeļvalstu (NB8) parlamentu priekšsēdētāju sanāksmes laikā, kas norisinājās Baltijas ceļa 35. gadadienas nedēļā no 21. līdz 23. augustam. NB8 formāts apvieno piecas Ziemeļvalstis – Dāniju, Islandi, Norvēģiju, Somiju un Zviedriju – un trīs Baltijas valstis. Šo astoņu valstu parlamentu vadītāji sanāksmē Cēsis apsprieda turpmāko pret darbību Krievijas agresijai un atbalsta sniegšanu Ukrainai.

Savukārt sanāksmes noslēgumā, 23. augustā, NB8 valstu priekšsēdētāji pulcējās Brīvības laukumā, svinīgā ceremonijā par godu Baltijas ceļa 35. gadadienai noliekot ziedus pie Brīvības pieminekļa. Šo trīs dienu laikā VDD organizēja drošības pasākumus Cēsis un Rīgā, īpašu vērību pievēršot gan parlamentu vadītāju, gan pasākumu norises vietu drošības garantēšanai. Arī šo pasākumu laikā netika pieļauti nozīmīgi drošības incidenti.

VALSTS DROŠĪBAS DIENESTS

ADRESE

Brīvības gatve 207,
Rīga, LV-1039

KONTAKTI

Tālrunis: 67208964

Fakss: 67273373,

E-pasts: info@vdd.gov.lv

Tīmekļvietne: www.vdd.gov.lv

VDD sociālajos medijos:



9 789934 917646